Dorrit Willumsen (sünd. 1940) debüteeris 1965. a. novellikoguga. Sellest alates on ta oma romaanide, novellide, luuletuste ja näidenditega pälvinud tunnustuse kui üks osavamaid taani keele kasutajaid ja loojaid. Tema proosat iseloomustab meeleline ja tabav kujundikeel, nii õrnade kui ka räigete tegelaskujude psühholoogiline ehedus, peaaegu klassikaliselt mõjuv eepilisus. Suure menu on saavutanud tema romaanid "Mees ettekäändeks" (*Manden som påskud*, 1980), "Marie. Romaan Madame Tussaud' elust" (*Marie. En roman om Madame Tussauds liv, 1983*), "Ohka, süda" (*Suk hjerte*, 1986). Tema teoseid on tõlgitud mitmesse keelde ning pärjatud auhindadega (Taani Akadeemia Kirjandusauhind, Kriitikute Auhind, Kuldne Loorber).

Theodora loo ja muude temasse puutuvate lugude osas olid iseäranis olulisteks allikateks Prokopiose "The anekdota or Secret history" ja Charles Diehli biograafia "Theodora".
Lisaks olen palju tänu võlgu Edward Gibbonile ja Cyril Mangole Theodora aja kirjelduste eest.

NAINE PURPURIS

Dorrit Willumsen

Naine purpuris

Romaan

Eesti Raamat

Dorrit Willumsen

Naine purpuris

Romaan

Eesti Raamat
Tallinn

Originaal:
Dorrit Willumsen
Klædt i purpur
Roman
Gyldendal

Taani keelest tõlkinud Ene Mäe
Kaane kujundanud Rudolf Pangsepp
Toimetanud Kai Saluvee

Kaanel kasutatud repro: Gustave Moreau
La Toilette
akvarell ja guašš, 1885–90

Willumsen, D.
Naine purpuris. – Tln.: Eesti Raamat, 1997 – 120 lk.

Taani kirjaniku Dorrit Willumseni romaani aluseks on Bütsantsi keisrinna Theodora (u. 500–548) kirev elukäik. Vabastatud orja tütre, riivatu tantsijanna, Konstantinoopoli kauneima lõbutüdruku peadpööritav tõus keiser Justinianuse kõrvale troonile ei ole pelk juhus, vaid suuresti naise auahnuse, kavaluse ja visaduse vili. Theodora oskab kättevõidetud võimu ja luksust nautida ning täiel määral ära kasutada. Ometigi vaevab teda miski, mida kuld ja purpur korvata ei suuda. Theodora on legendides kord pühak, kord deemon. Samamoodi on tema värvikas jutustus oma elust ühtaegu liigutavalt siiras ja jõhkralt otsekohene.

© Dorrit Willumsen 1990
© Tõlge eest keelde. Ene Mäe ja
OÜ Eesti Raamat, 1997

ISBN 9985-65-165-0

1

Ma näen teda selgesti silme ees. Keisrinnat, kes jõuetusest kukub. Nagu helkiv putukas, keda tabab nähtamatu käsi. Kuid kukkudes on tal küllalt taipu, et klammerduda siledate siidkardinate külge. Ning eunuhhid sööstavad ligi ja haaravad temast kinni.

Nad tõstavad ta üles. Ta on väga kerge. Hetkeks riivavad laiad purpurivärvi varrukad põrandat. Kuid kaks kammerneitsit laotavad need laiali nagu tiivad. Kolmas neitsi toetab keisrinna pead, ettevaatlikult, nii et raske diadeem püsib peas. Neljas vallandab väikeste nahksaabaste paelad. Ja rongkäik liigub magamistoa poole.

Aga juba enne kui sõrmede haare lõtvus, oli keisrile sõna viiduḍ. Ja sellal kui see iiveldamapanev pimedus keisrinna jalgadest juuksejuurteni levis ja ta õige pisut ägama pani, lendasid kuuldused tema äkilise nõrkusehoo kohta vasksaalist üle jaspis- ja turmaliinpõranda läbi palee aedade, justkui tuulest ja gardeeniate raskest, lihakast lõhnast kantuna.

Kogu linn läheb liikvele. Turul kirjeldab jutustaja magusa häälega keisrinna äkilise kukkumise traagilist ilu. Kerjused vürtsitavad jutustust köha ja kähisevate hingetõmmetega. Kuulujuttudes kardin rebeneb. Diadeem tuleb ta juustest lahti. Eunuhhid kisavad nagu paabulinnud. Naised rebivad oma rõivaid lõhki ning torgivad end prosside ja juuksenõeltega, et pisarad sorinal voolama hakkaksid. Ja keiser... Keiser?

Samal hetkel, kui keisrinna avab silmad, kohtab ta tema pilku.

Naine naeratab. Kuid päris naeratus see ei ole. See on lõtvumine, roidumus valgusesse tagasi pöördumisest, mis paotab silmapilguks tema huuled, andes talle küllastunud, lapseliku ilme.

„Kas süda?" küsib mees ärevalt.

„Ei, ei ole süda."

Mees paneb käe tema laubale, nagu selleks, et pimeduse viimaseid riismeid minema ajada. Kuid naise keha viibib ikka veel kusagil mujal.

Ta püüab end kokku võtta.

„Ei ole midagi. Lihtsalt hakkas paha. Ma magasin halvasti." Hääl on väga mahe.

Ja kaks arsti, kes valvavad keisrinna und, astuvad ette ja viskuvad põrandale.

Noorem lakub innukalt roosat marmorit. Vanem suudleb seda kerge matsatusega nagu kala toites. Mõlemad sirutavad oma jalalabad ja sõrmed täies pikkuses välja. Vanema kondid naksuvad, kui ta tõuseb. Valu kisub ikka veel ta suud kipra, kui ta tonksab küünarnukiga külje pihta noorele abilisele, kes asub kohe maarohtusid ja pärleid puruks tampima, et neid veinisse segada.

Keisrinna neelab selle vedeliku armulikult alla. Ja arstid naeratavad võidukalt, nagu oleks nende õnn nüüd kindel. Otsekui ei lahkuks eluvaim keisrinna huulilt iialgi.

Kuid keisrinna kujutab endale juba ette, kuidas ta lebab tikksirgena ilusal sarkofaagil, balsameeritud ja liikumatu nagu kuju. Ta on ikka purpurrõivais ja ümbritsetud juveelidega ning raske diadeem hõõgub nagu pühapaiste. Liiv kandjate jalge all on kullatud ning kalliskivide ja kulla raskus vajutab nad peaaegu pahkluuni maasse.

Tol suvel mõistis ta, et ka tema peab surema. Ja ta nägi surma igal pool. Isegi linnusulgedes või mürdi habrastes valgetes õites.

2

Nagu veinisse segatud pärlitolm, selline on mu teadvus. Vajuv ja nüüd pinnale tõusev.

Ma teen silmad lahti. Mitte päris lahti, kuid küllalt, et näha Antoniat enda kõrval istumas. Ta ei vaata mind. Tema pilk viibib eemal. Kui näeksin selles igavust, siis see rahustaks mind. Kuid see on terane, keskendunud pilk ja põskedel on puna. Antonia, sündinud strateeg, kaalutleb, millist kasu ta võib minu surmast saada.

Teen silmad täiesti lahti. Valgus lõikab neid. Isegi vooditekk helgib nagu metall.

Antonia kummardub mu käe kohale. Ta peaaegu imeb seda enda poole. Isegi nüüd on tema suudlus ahne ja jõuline.

Antonia, kallis sõbranna. Meie saatusi mainitakse ühe ja sama hingetõmbega. Theodora ja Antonia. Räägitakse meie noorusaja tegudest. Ja sellest lummusest, mis kiirgas meie silmist ja meie liigutustest. Hammastest, mis särasid niisketena ja valgetena, kui suvatsesime naeratada.

Sa oled paksuks läinud, Antonia. Sõrmused on su lihas kinni. Pahkluu venitab sandaalirihmu. Ja praegu, kui päike langeb sulle näkku, näen ma, et su nahk on muutunud karedaks. Ja lõua all on väike lott, mida sa ei saa varjata. Varsti jääb su ilu rasva sisse vangi. Kuid sa pead end ikka veel ülal nõnda, nagu oleksid vastupandamatu. Selle pärast kadestan ma sind, Antonia.

Mu käele langeb pisar. Küllap ta meelitas selle välja oma armukesele mõeldes.

„Antonia, sul ei ole vaja silmi punaseks nutta. Aga luba mulle, et sa iialgi ei lahuta oma tütart Giovanninat minu pojapojast Athanasiusest. Nad on armastajapaar. Nad on nii noored. Nendes on midagi ilusat, peaaegu püha."

„Abielu Athanasiusega teeb minu tütrele au."

„Ma tunnen sind, Antonia. Sul on oma tütrega hoopis teised plaanid."

„Theodora, ma võlgnen sulle kõik."

Antonia trotslikud silmad on ammu kuivanud. Olen teinud tema heaks rohkem kui oma lihaste õdede heaks. Kuid ma ei usalda teda. Pole mõtet lasta tal vanduda.

Võiksin lasta ta elusalt nülgida. Tema seljast võiks saada roosa lamp. Rindadest palveraamat. Ja kõhu salavoltidest lehvik.

„Antonia, kullake. Ma tean, et sa armastad mind, senikaua kui minust sulle kasu on."

Võib-olla ta punastab. Vähemalt laseb ta pea pisut longu.

„Mine. Ütle, et ma tahan valgeid lilli. Gardeeniat ja mürte. Mitte nelke. Nendel on odava puudri ja lõbumaja lõhn. Ära unusta, et kõik usuvad, et ma suudan teha imesid. Kuri Theodora oma timukatest ja eunuhhidest õukonnaga. Ja hea Theodora leebe pilguga ja pühapaistega, mille säilitamiseks ei ole tal sugugi vaja pingutada.

Ma loobin kerjustele kuldmünte. Ja lood Theodora vagadusest lippavad läbi linna kiiremini, kui värisevad raugajalad neid kanda suudavad. Tänavapoisid ja puuviljamüüjannad toovad kuuldused turule. Kõrtsis vürtsitavad neid veega segatud hapu vein ja nälg, mis paneb külastajaid läätsepeotäit mäludes peentest sööma-aegadest unistama.

Las aga kerjused ostavad lahjat veini ja kikerherneid ning las nad räägivad heast Theodorast. Jumala kingitusest keisrile. Las nad räägivad lugu juudi klaasipuhuja pojast, kes laseb end saiatüki eest ristida. Las nad räägivad sellest räpasest prohvetist ja Theodorast, kes on peaaegu ingel.

Klaasipuhuja väike poeg jookseb läbi linna, kui see isehakanud prohvet sirutab äkki tema nina ette tüki lõhnavat saia. Võib-olla on poisikesel kõht tühi. Võib-olla paneb teda seisatama kontrast valge saia ja prohveti välimuse vahel. Sest mehe rõivad on mingi vanunud ollus ja pikk habe on hõlstiga kokku kasvanud. Sest loomulikult on see just tema. See kõndiv kaltsukubu, kelle jalgu olen ma suudelnud, et ta mind õnnistaks.

Kõike tõotasin ma talle. Kirikuid, pakeesid, kloostreid, terveid

maakondi ja vooruslikkust kogu ülejäänud eluaja. Kui ta vaid õnnistaks mind üheainsa pojaga. Kuid see vana türann vandus ja kirus. Küllap ei olnud tal piisavalt väge. Kuid ta kaitses end jutuga, et mina, keisrinna, ei olevat küllalt puhas ega oma usus kindel. Ja et ahtrus pidavat olema nuhtluseks vanade pattude eest.

Vanad patud. Mida tema neist teadis? Ta nägi mind esimest korda. Sulgesin silmad ja kummardusin tema haisvate jalgade kohale, pea andumusest või häbist pööritamas, kui ta kõvad karvad mu huuli kriipisid. Ma alandasin end tema ees. Ma tegin end naerualuseks.

Kuid naeru eest maksin ma kätte. Isegi kõige diskreetsema ja hääletuma eest, mida ma oma teenrite ja kammerneitsite silmades üksnes aimasin. Ma ei maksnud kätte kohe. Sest mis siis, kui vanamees mind ikkagi aitab. Võib-olla oli see tema viis Jumalas kaastunnet äratada. Ma ootasin oma järgmise kuupuhastuseni. Ja kui tuli esimene veretilk, maksin kätte. Need, kes olid juba ammu unustanud, et nad naersid, ei saanud aru, miks ma andsin neile mustema töö või saatsin nad lihtsalt paleest minema.

Aga vanamehe peas ei kõverdanud ma juuksekarvagi. Vastupidi, ma saatsin talle kingitusi, mida ta keeldus vastu võtmast. Või ehk jättis ta endale parasjagu nii palju, et võis osta selle saiatüki, mida ta poisi ninakese ees hoidis. Ja samal hetkel kui poiss saia hammustas, kastis püha mees käe veepütti, võib-olla ka pesukaussi, mida mõni ori parajasti välja viis. Nõnda siis poiss ristitigi.

Kodus rääkis laps ristimisest, niipea kui töökoja uksest sisse astus. Ja isa, klaasipuhujat, haaras selline raev, mis ajas ta hulluks. Ta võttis oma poja ning viskas ta hõõguva klaasimassi sisse.

Ema oli ammugi linna peale tõtanud. Kõikidel tänavatel päris ta oma poja järele. Pisarad jooksid ta põski mööda alla ja huuled pakatasid. Igas väikeses kujus nägi ta poega. Ta jooksis poistele, tüdrukutele ja kääbustele järele ning pööras nad näoga enda poole. Koguni küürus raukadele vaatas ta näkku. Ja tema jalad veritsesid, sest sandaalid oli ta jalast heitnud.

Kuid poisil ei olnud klaasimassi sees viga midagi. Kolm päeva

ja kolm ööd elas ta läbipaistvas õhumullis. Ja igal ööl tuli imeilus naine. Tulekarva rõivais ja pühapaiste ümber pea, astus ta läbi klaasi niisama kergelt, nagu kala liigub vees. Ta pani oma jaheda käe poisi laubale ja tõi poisile hõrgutisi, mida too ei olnud iial maitsnud, jaa, isegi mitte neist unistanud. Poiss mängis tema rüü paeltega ning rubiinide ja smaragdidega, mis olid linnumunasuurused. Ja päeval oli ta nii väsinud, et magas rahulikult oma klaasimullis.

Viimaks jõudis ema koju. Meeleheitest arust ära, ruttas ta oma mehele rääkima, et nende ainuke poeg on kadunud. Ta varastati ära, kenake nagu ta oli. Võib-olla oli ta juba müüdud. Võib-olla olid ta väikesed munandid lömastatud, veel enne kui nendele karvad kasvama hakkasid. Ainuüksi selleks, et teha temast mõne rikka naise valvur. Võib-olla ta nuttis või naeris, kandes naise lauale puuvilju ja veini. Või oli surnud.

Siis silmas naine last ja laskis kuuldavale karjatuse. Kruusid ja klaasid kukkusid riiulitelt alla ja mull poisi ümber lõhkes. Ema ja poeg viskusid teineteise embusse. Ja kerjused, kes end ahju juures soojendasid, tundsid end äkitselt kangelastena. Nad haarasid kurja klaasipuhuja ning heitsid ta klaasimassi sisse.

Tema ulgumine ei olnud veel vaikinud, kui ema ja poeg jõudsid lähimasse kloostrisse, kus nende lugu oli teada ja nad võeti avasüli vastu. Mõlemad ristiti nüüd kõige kaunimate rituaalide kohaselt. Viimast korda näitas end lapse kaitsjanna ning ümberseisjad tundsid ära keisrinna.

Hea Theodora. Kuri Theodora. Iga päev lisavad kerjused veel ühe üksikasja. Ja jutustajad kirjeldavad raha eest minu toorest naeru, himurat sadistlikku naeratust ning mu küünte julmust. Või minu malbet häält ja alandlikult kokkupandud käsi. Ma nülin inimestel elusalt naha seljast. Ma pesen kerjuste jalgu oma pisaratega. Ma varastan vaestel leiva suust. Või kingin kloostrile kotitäie kulda.

Kuulujutud tuuakse turule. Ja turult lendavad nad nagu tuvid paleesse tagasi. Samuti kuulujutud minu pojast. Armastuselapsest. Nad ütlevad, et ma jätsin ta maha, enne kui tal oli tulnud esimene hammas. Kuid see oli poisi isa, kes ta mu kambrist välja

kandis. Ta viis poisi kaugesse maanurka, kus inimesed ja hobused elavad telkides koos.

Ta ratsutab siiapoole. Naised kõnelevad tema sirgest rühist. Tema suu aamorivibust ja juustest, mis läigivad nagu mustad suled.

Võib-olla on tema oimukohtadel juba halle karvu. Võib-olla on ta naeratuses põlgust ja ahnust. Sest mida võis tema isa talle surivoodil minust jutustada. Ta on kindlasti sosistanud mu uhkusest, truudusetusest, priiskamisest ja mu sobimatusest emaks.

Kui ma saaksin ümbritseda oma lapse, ratsamehe, klaasiga, mis on pehme ja järeleandlik nagu pisar, laseksin tal linnamüüri taga oodata. Õpiksin ta liigutusi tundma. Tema uhkusest ja trotsist saaksin ma võitu. Tema südame sulataksin ma üles.

Võib-olla seisab ta juba müüri taga, pilk suunatud palee poole. Triumfeerides ratsutab ta lausa saali sisse. Kõik peavad tema pilgu ees kõrvale astuma. Ja täiesti kartmatult nõuab ta oma osa võimust.

Ta on rännanud läbi maakondade niisama visalt, nagu ta kord rändas läbi mu keha. Ükski armuke ega kättemaksja ei pääsenud nahast sügavamale. Ainult need lapsed, kes kasvasid ja seadsid end sisse mu õhukese väriseva kõhunaha all. Ja seda vastu mu enese tahtmist.

Sa ei olnud Jumala kingitus. Sa said alguse niuete tõugetest vastu minu puusi. Ja seemnest, mis voolas nagu piim. Liiga rohkelt. Sest mina ei olnud hooletu. Ma ei olnud oma elureegleid unustanud. Mürgi sisse kastetud käsn oli paigas.

Ma tantsisin oma tantse ja lugesin oma päevi. Igal õhtul tantsisin, kehakatteks nabaauku topitud võltssmaragd. Paabulind laotas saba laiali ja kattis mu üsa. Minu käsivarte ja rindade ümber lehvitasid tuvid roosa-valgeid tiibu. Ja ma tundsin end täiesti puhtana nagu ingel või neitsi.

Armukesi oli mul nii palju, et ma ei tundnud neid nägupidi. Ma puhastasin end nendes nagu lind, kes kümbleb liivas. Ainult tema, see noormees, kes ikka ja jälle minu juurde tuli, sai aru, kui rääkisin, et mu eluring on muutunud ümmarguseks nagu kee, mis libiseb sõrmede vahel ringi ja ringi, kuni pea pööritama hakkab.

Ta naeris. Ta ostis veini. Võttis mul ümbert kinni. Kuid mina purustasin kannu ja peekri kildudeks. Kildudega püüdsin verd voolama saada. Kuid see oli lõotusetu. Me olime nii noored. Neljateistkümneaastane olin ma, kui tantsisin pilalindude laulu saatel ja kivi äkitselt mu nabaaugust välja kargas nagu punn käärinud veini astjalt. Ning mina, tantsijanna, et suutnud isegi kummarduda seda üles võtma. Ma ei olnud oma jalgu ammu näinud. Liikusin nii aeglaselt, et ka tuvid olid rasva läinud ja rõhusid mu käsivarsi.

Ma lõikasin paabulinnul saba maha. Mu lind ja mina kaeblesime ühesuguse käheda nutuhäälega. Jäi veel üle ta kael järsu nõksuga kahekorra käänata. Lasin seda teha oma armukesel, et saaksin tema vastu jälestust tunda. Olin tantsu ja lindude kuninganna. Ma ei tahtnud olla tema oma.

Selliseid asju ma keisrile ei rääkinud, kui ta palus mind paleesse asuda ja enda kõrval troonil istet võtta. Kuid ma ei valetanud. Ma vaikisin. Lasin tal uskuda, et olen üleni see naine, keda ta austab ja ihaldab.

Ning ma ei vaikinud mitte arvestusest, vaid lugupidamisest, kui ta kuulutas, et viljatus on Jumala saadetud katsumus. Ja võibolla ongi see nõnda. Minu tütre sünd tõestab ju, et olen suuteline sünnitama pärijat. Kuid muretsemine ja paast vajutavad keisri mehelikkuse sageli longu. See on liiga nõrk, ka siis, kui ta kummardub mu keha kohale, mille mandumist ta ei näi märkavat. Jumala kingitus. Theodora. Nõnda kutsub ta mind siiamaani.

Oota, mu poeg. Oota. Ära tule enne, kui olen sind nimetanud.

Või tule kellegi teisena. Ära vaata mind minu pilguga. Ära naerata minu huultega. Jää müüri taha. Ja ma lasen su oma unelmatesse sisse.

Kõige selgema klaasi taga pead sa seisma. Ja öösel tulen mina oma hõõguvas kleidis su pead silitama. Ma suudlen soola su põskedelt. Ma toon sulle vaaditäied veini ja puuvilju ja kõige magusamaid kooke.

Hobusele pakun ma värsket rohtu ja ürte. Kaevan küüntega üles juurikaid, kui need talle rohkem meeltmööda on.

Ma kummardan su ees. Või kohtume sirge seljaga ja naerdes.

Kuid oota. Kogu oma elu olen ma võidelnud. Olen kerjanud, tantsinud, paastunud, nälginud, hooranud ja tapnud. Olen saatust kahe käega enda poole kiskunud.

Ära võta minult midagi ära. Ma annan sulle kõik.

Kuid jää sinna kaugesse suletud ruumi, mille on loonud pisarad ja unelmad. Oota nagu poiss klaasimulli sees.

Otsuse tegemine võtab mul aega. Võib-olla läheb nii kaua, et hobune on ammugi täitnud ruumi haisvate pabulatega ja mu poja nägu on muutunud halliks.

3

Valged lilled. Aga gardeenia tihke magusus ja mürtide lenduv lõhn on minu eest kadunud.

Kunagi oli teisiti. Lõhnad kõditasid mu ninasõõrmeid ja panid mu pea pööritama neil varahommikutel, kui hiilisin välja ning minu kohal avanes taevas. Ja ma nägin kõrgele ja kaugele. Nägin kõige pisemaidki linde. Ja liblikaid, keda valgus edasi kandis. Ja musti luiki kollaste jalgadega ja nokkadega, mis läikisid, nagu oleksid nad lakitud. Tollal uskusin, et meie hinged sünnivad uuesti luikedes. Ja rõõmustasin, et saan mustad tiivad ja noka, üleni läikiva nagu lilleneiude käevõrud.

Kissitasin silmi vastu päikest. „Ta on armas," ütlesid nad.

Tüdrukuke on armas. Ta imeb valgust endasse. Pikad ripsmed heidavad põskedele varje, kui ta kummardub. Mitte selleks, et näha, kuhu ta astub. Lihtsalt mängu pärast. Et maad jalgadega hellitada. Hambad välgatavad, kui ta naeratab. Jälle kord õnnestus tal majast välja hiilida. Minema ema raske une juurest ja kahe õe juurest, kes on ikka veel teki all kõveras. Viimane kui ihuliige on nõtke ja täiuslik. Ning marrastused tema põlvedel läigivad nagu roosilehed.

Ta jookseb, kartmata kukkuda. Ta on juba hipodroomile nii lähedal, et tunneb loomade kirbet lõhna. Ta püüab teha jämedat häält, et laulda roppu laulukest, mida ta on kuulnud. Kuid see ei tule hästi välja. Ta jätab kõhu punnitamise ja raskete sammudega trampimise järele. Ta jookseb vallatult kepseldes karupuuride poole ning naudib tolmu keerlemist pahkluude ja sääremarjade ümber.

Kõige suurema karu puuri juures jääb ta seisma. Maa on nii kuiv, et tema jalajäljed kaovad enne, kui ta saab korralikult kinni jämedatest raudtrellidest, et end kätega üles hiivata. Laps ägiseb pingutusest ning päike helgib karu kuldpruunil kasukal ja sinirohelistel kärbestel, kes moodustavad looma väljaheiteid katva elava kilbi. Tüdruk jääb vasakut kätt pidi rippuma ja patsutab paremaga ning tema hingeõhk seguneb karu omaga. Kuid too magab ikka edasi, üks käpp puurist väljas, nagu oleks ta oma vanglast välja kasvanud.

Tüdruk silmitseb käppa, mis on sama suur kui tema nägu. Siis kissitab ta silmi ja tema huuled värisevad erutusest, kui ta vajutab nimetissõrme sügavale kõvade karedate käpapadjandite vahesse, mis on justkui vooderdatud lühikese karmi karvaga. Tema kõditusest läbistab kogu rasket keha judin. Karu ärkab ning nühib koonu ja silmi liigutavalt kohmakal moel, mis ajab tüdruku naerma. Loom justkui tunneks teda. Juba jälle see plikatirts. Mitte ei lasta magada! Puhata ja unustada, et ees on jälle üks päev puuris, kus ei ole varju, ainult sorts vett, kuhu koonu kasta. Ja tüdruk ei tea, kas karu Ajax sarnaneb süütu vangiga või paadunud kurjategijaga, kasukas arme täis.

Ta kavatseb oodata isa ja küsida, kui mitu meest Ajax nüüdseks on maha murdnud. Ning Acacius lükkab siis tüdruku veidi eemale ja pomiseb mingi arvu saja ringis.

Oma selge ja süütu häälega küsib tüdruk isalt, kas ta tohib pealt vaadata, kui isa karu puuri läheb.

„Ma julgen küll," ütleb ta. „Ma julgen."

Ja Acacius tõstab ta üles ja hoobab puuri peale. Kärbsepilved tõusevad lendu. Ja tüdruk kiljub veidike. Aga mitte nii palju, et jõud temast välja voolaks.

Theodora on karutalitaja Acaciuse silmatera, räägivad kõik. Ja ta tunneb juba ette heameelt sellest, et isa tuleb, käes lihakauss ja veekauss. Tüdruk võtab kõige punasema lihatüki, lööb hambad sisse ja imeb pisut mahla, mis algul maitseb nagu mitte miski muu maailmas ja muutub siis äkitselt magedaks ja läilaks. Ta vaatab karu ilusatesse salakavalatesse silmadesse. Ja homme tuleb ta jälle karu äratama. Ning ei unusta leivatükki kaasa võtta, et lasta paabulindudel ja kassipoegadel kruusa sees lebavate raasukeste pärast kakelda. Ta armastab vaadata, kuidas paabulind laotab saba laiali ja jookseb kassipoegade poole, kes ringi koperdavad ja hirmu pärast üksteisest üle hüppavad. Ja mõnikord võtab ta ühe

kassipoja sülle ning kallistab teda ja surub näo tema kasuka vastu, kuni loom hakkab tüdruku käsi kriipima.

Karu on uuesti pikali heitnud ja käpa koonule asetanud. Laps silmitseb küüsi, mis näivad justkui surnud. Ta pöörab näo valguse poole ja hiivab end päris üles puuri servale. Metall tema jalge all on sile ja jahe.

Kui ta karule silma vaatab, võib ta looma taltsaks teha. Ühel päeval kavatseb ta end puuri sisse kukutada. Ajax lakub siis ta nägu. Küüned on nagu väikesed noad, kui karu tal käppadega ümbert kinni võtab. Aga tema vaatab karule ainiti silma ja ütleb: „Söö mind ära. Söö aga ära, kui tahad. Hakka peast pihta."

Ja puuri juures seisavad ema ja isa nagu halvatud. Ning Komito ja Anastacia närivad nuuksudes sõrmenukke.

Siis teeb ta puuri lahti. Ning tema — Teodora — ja Ajax jalutavad läbi linna, sellal kui kõik majadesse põgenevad. Aeg-ajalt tõuseb tapjakaru tagajalgadele ja uriseb. Kuid mitte kunagi tema peale. Tüdruk paneb talle suukorvi pähe või rõnga ninna ja soeb iga päev tema kasukat punase kammiga.

Tüdruku tilluke keha tõmbub pingule, kui keegi temast selja tagant kinni haarab. Ta pistab ulguma ja lööb käed näo ette, justkui kaitsmaks end kõrvakiilude rahe eest.

„Ära peida oma silmi," naerab Diana. „Ära pilguta silmi, kui mõõk õhus välgub. Peegelda ennast sellel. Lase silmadel juua selle sära."

Last keerutatakse ringi ja ringi. Ning sinine taevas keerleb talle vastu ja tema sisse. Peapöörituse kõdi ulatub sõrme- ja varbaotsteni välja ning ta kukub, kui Diana ta lõpuks lahti laseb.

Tüdrukuke suunab pilgu üles mööda pikki tugevaid sääri ja ikka veel laiali sirutatud käsivarsi. Kogu keha on nii lihaseline, et naiselikud vormid muudavad selle vaid veelgi puhevamaks ja siledamaks. Sakiline arm kaelal ja lühike, nagu linnuküünise tõmmatud kriim põsel, punetavad ning pikad hennavärvi juuksed on sassis.

Aga Theodora meelest on Diana maailma ilusaim naine. Sest ta on näinud teda seismas kõrgel vankril koos teiste gladiaatoritega, kui neid läbi linna sõidutati. Diana seisis tikksirgelt oma pikas hõbetikandiga mantlis. Kõik säras. Sõrmused tema sõrmedes, kalliskivid mõõgapea küljes ning rohelistest kukesulgedest tutiga

kiiver. Jultunud, metsikult päraniaetud silmadega naise nägemine pani hääled paisuma. Juubeldus muutus karjeks, mis majade vahelt aina kõrgemale tõusis, kui Diana saatis rahvahulgale õhusuudluse ja tema juuksed langesid vääneldes õlgadele nagu ergavad maod.

„Tule," Diana tõmbab lapse endaga kaasa. „Meile tuuakse täna uusi loomi." Koos jooksevad nad karja leopardide poole, keda lastakse kitsastest veopuuridest välja, et ajada nad veelgi tugevamate raudtrellide taha.

Väike tüdruk ajab silmad pärani, nähes loomi, kes toovad endaga kaasa valguse ja pagemise maailma. Mõne leopardi nahk on püünistest rebitud. Neil on oksekorp lõugade ümber. Kuid nende liigutustes on uhkust ja sellist raevu, mis sunnib mehi hoiduma piitsade ja hõõguvate raudorade kaugusele.

Päikesesillerdus tähnilisel nahal paneb mehed valjemini hõikuma ja vihaselt tõuklema. Ning kõige tugevamad ja kartmatumad loomad pöörduvad näoga nende poole ja paljastavad hambad madala urinaga, mis paisub möirgeks. Ja kitsastes kuldsetes silmades on üleolek ja pilge.

Vaid üksainus mees liigub lausa leopardide kõrval ja aeg-ajalt nende vahel. Kassmees, kes on hüljanud inimeste tavad, et õppida loomade omi.

Tema keel on urin. Tema liigutused on küürutavad, maadligi hiilivad. Ta tõmbab huuled tagasi, et venivaid kurguhääli kuuldavale lasta. Häbitult laseb ta otse karja keskel vett, et näidata oma võimu. Tema nahast hoovab kirbet kiskjalehka. Mõned räägivad, et ta ei lähene enam naistele, vaid hiilib tagantpoolt ligi suurtele emakassidele.

Acacius ütleb, et mees on hull ning et ühel päeval rebitakse tal nahk maha. Ja Theodora peaks sihukestest kaugele eemale hoidma. Ning hais, tolm ja mõte sellest, kui pikk tee on koju joosta, ajavad tüdrukul südame pahaks. Diana näpistab teda põsest ja ütleb, et ta on selline kahvanägu, et võiks arvata, nagu veedaks ta päevi vaikses, varjulises toas, mis on täis pehmeid vaipu. Theodora virutab jalaga vastu tema säärekaitseid ning on nutu äärel.

Aga siis kaob kõik. Läbilõikav röögatus lõhestab õhku ja kõiki, kes tol hetkel seda sisse hingavad.

Viha ega pisaraid ei ole. Tähnid loomade kasukatel sulavad

lapse silme ees kokku. On ainult tühjus. Kummaline ebamaine tühjus, kui ta Diana järel tagasi karupuuride poole jookseb.

Tundub, nagu vaataks ta ülalt alla. Otsekui seisaks ta ikka veel puuri serval, jalge all metalli jahedus. Sest kogud on nii maadligi. Tema isa Acacius veidralt väändunud asendis. Ja Ajax, kõige vapram karu. Tolle keha läbistab kerge värin. Üks kärbes sumiseb otse ta koonu ees. Ta vaatab kärbest imelikult nukra pilguga, otsekui taipamata, miks on võimatu tõsta käppa, et seda ära ajada.

Nende maadligi kogude juurest tuleb Diana aeglasel sammul ja tohutuna nagu torn. Tema põskedel on väga suured higipiisad või liiga väikesed pisarad. Ta lükkab oma pistoda tuppe.

Ta ütleb, et rikkus esimest korda elus gladiaatorite kooli reegleid. Ajaxit ei oleks iialgi tohtinud selja tagant surnuks torgata. Ta oleks pidanud langema keset hipodroomi ausas võitluses. Kuid see juhtus Theodora pärast. Puha tema pärast.

Siis vallanduvad äkki lapse karjed ja jalahoobid. Kuid ta on liiga nõrk. Enne kui ta ise arugi saab, on ta suure naise rindade all, väeti nagu vastsündinud loomapoeg. Suhu tilgub soola.

Ta on pimedas, kuni kuuleb ema ja Komito ja Anastacia hääli.

Nende hääled on väikesed valged leegid, mis teda nähtavale noolivad.

4

Justinianus tuleb minu juurde. „Minu keisrinna... Mu Jumala kingitus." Ta kordab neid sõnu nagu loitsu.

Tunnen tema naha soojust ja teravat lõhna, mis teda ümbritseb, kui ta on paastunud. Ma tean, et see on minu auks, et see on tema viis Jumalale läheneda.

Tema käed hoiavad mul ümbert kinni. Tema hingeõhk täidab mu suu. Kuid ma ei suuda talle vastu sirutuda. Ma viibin kusagil mujal. Püüan tema pilti silme ees hoida. Kuid teised, tumedamad pildid tungivad peale.

Minu ema nägu, mis närtsib, nii et ei sobi sugugi kokku kehaga, mis oli nii kaunis ja sile, et ta juba järgmisel päeval pärast isa matuseid tõi koju uue armukese.

Ma ei saanud millestki aru. Rebisin räbaldunud tuunikat, mida olin kandnud alates sellest päevast, kui karu mu isa ära sõi, või vähemalt tegi, mis suutis, et teda ära süüa. Mina olin karu narrinud. Mina olin kõiges süüdi. Arvasin, et see surma ja soola maik jääb mulle alatiseks suhu ning et ema ja Komito ja Anastacia ja mina leiname end surnuks.

Ei olnud kedagi, kes oleks mu ema eest hoolt kandnud. Meil ei olnud sõpru. Ainult sellised pealiskaudsed tutvused, mis juhutöid tehes tekivad. Sest nii mu ema kui ka Acacius olid sündinud orjadena. Ja iseäranis mu ema põlati tema ettevõtlikkuse ja rahutu energia pärast.

Mu isa oli kolmkümmend või ehk nelikümmend aastat vana, kui ta vabaks lasti. Selleks ajaks köhis ta nii palju, et teda ei tasunud enam toita.

Mu ema oli äsja sünnitanud oma kolmanda lapse. See oli pisike äbarik tüdruk, kelle jalatallad olid kui lilla siid ja sõrmed vaevalt jämedamad kui ämblikujalad. Kohe pärast sündimist laskis

mõisnik ta välja visata. Ja ema karjatas õudusest, kui ta seda olevust nägi. Sest tema kaks esimest last olid olnud täie eest, ümarad nagu munarebud ja ilusad. Vanemal pojal olid juba sündides tumedad lokid ja noorem oli nii haruldaselt heledapäine, et mõisnik müüs ta ühele daamile, kes kogus just seda värvi orje. Poiss imes veel rinda ja ulgus nagu metsloom, kui ta võeti ema sülest, et mähkida teda pehmesse vaipa. Seda, et kolmas laps, kes tava kohaselt pidi andma emale vabaduse, oli nii armetu olevus, pidas ema väga halvaks endeks.

Ta tõmbas rõivad seljas koomale ja nuttis pisut, kui majast lahkus. Tema rinnad tundusid rasked nagu kivid. Nad valutasid, kuni ta kohtas mu isa, kes piima ära imes, sellal kui ema mängis tema õhukeste juustega ja lõbustas teda jutuga, et on Küproselt pärit. Emale oli see uhkuseasi, et ta pärines armastusjumalanna saarelt. Otsekui oleks ta ainuüksi selle jutuga end pärlite ja vahu sisse mähkinud.

Küllap selle hapra, pealetükkiva sarmi abil muretseski ta Acaciusele karumeistri koha, mis tähendas enam-vähem seda, et mees oli karude teener.

Emal jätkus ka julgust öelda, et ta on väljaõppinud kokk, ehkki tema töö oli seisnenud selles, et ta põlvitas mõisniku laste juures, kui need sõid, ning kaapis põrandalt keedetud ja praetud mune, mida väikeste härraste armsad pringid käed suvatsesid söögi ajal sinna visata.

Kuid ka sellised anded leiavad kasutust. Tal ei olnud selleks vaja lugemisoskust, et teada, kus toimus pidu kihlvedude, gladiaatorite ja loomavõitlustega. Nooled müüridel ja isegi tolm õhus andsid suuna kätte. Ta tundis seda lihtsalt peopesades ja huultel. Ta läks sinna ja pakkus ennast.

Tööd oli alati. Lauad oli vaja katta. Pingid paigale panna. Oli vaja küpsetada ja keeta. Haned ja kanad tuli puhastada ja terved loomakered vardasse ajada. Selliseid töid ta tegi. Kuid ta jõudis alati oma kleidi sirgeks siluda ning end pesta ja juukseid lokkida. Ta pakkus kindlasti ka muid teeneid. Ta lihtsalt võttis enda peale kõik, mis talle ette sattus. Kuid ta tuli alati Acaciuse juurde tagasi. Peaaegu nagu elaks ta mehe sees. Ta heitis põrandale ja magas. Ja tol päeval, kui nad abiellusid, tegi ta endale juukselahu mõõgaga,

mis oli võetud sureva gladiaatori peost. See pidi tooma õnne ja jõukust kogu eluajaks. Seepärast ei saanud ta kuidagi aru, miks tema armastatud mees ja tema laste isa oli surnud ning meie olime nüüd kaitsetud nagu need kassipojad, keda ma hommikuti võisin sülle võtta või jalaga lüüa, nii nagu mul parajasti tuju oli.

Kuid äkitselt märkasin, kuidas lähenev pidu jällegi emale elu sisse tõi. Iga päev käis ta hipodroomil. Seal pidi tulema võiduajamine roheliste ja siniste vahel. Meie olime roheliste poolt. Sest nende juures oli mu isa töötanud. Võib-olla sai ka ema jällegi nende juures kokatööd. Igatahes ühel päeval tõi ta koju kolm vutti, mis olid väga hõrgud ja pehmed. Teisel päeval tõi ta suure leiva, mis oli üsna kõrbenud. Ja siis küpsetatud piimapõrsa, mis oli tal kleidi alla peidetud. Ja ma sõin seda, kuigi see meenutas mulle väikest last.

Emas pesitses rahutus. Tal ei olnud aega magada. Unenappus muutus omamoodi erutuseks, mis tegi ta närviliseks ja ärrituvaks. Pisimgi heli võis ta endast välja viia. Niipea kui sääsk tema peale laskus, läbis tema keha värin. Tema silmade alla tekkisid tumedad varjud. Kuid need sobisid talle, need varjud. Ja ta hakkas tegelema noorte tüdrukute ja poiste kupeldamisega. Mõned olid alles lapsed. Teised olid vabastatud või ärajooksnud orjad. Ta muudkui silus kleiti puusadel. Ja nühkis läikima neid kirevaid kilinaid, mida ta randmete, pahkluude ja kaela ümber kandis. Tuba haises lõhnaõlist ja sellest kipitamapanevast vedelikust, mis ta juuksed heledaks tegi. Ning ta rääkis elevil itsitades poistest, kes määrisid üksteise õlgu õliga ning vahetasid käevõrusid ja keerutasid oma kitsaid tagumikke, nii et tal oli tahtmine neile jalaga virutada.

Aga kui peoõhtu kätte jõudis, siis jätkus kõigile. Pimeduses kuulsin ema looma moodi ägamas. Algul arvasin, et lein on ta ära teinud. Kuid veidi aja pärast kuulsin teist, jämedama häälega ägamist, mis tasapisi muutus norskamiseks. Ja järgmisel päeval oli meil võõrasisa. Ning ema säras, riietades end parimasse kleiti. Ta ei minkinud end üldse. Talle piisas lillakassinistest varjudest silmade all, kui ta läks hipodroomile rääkima, et oli leidnud Acaciuse töökohale uue mehe.

Kuid koju tuli ta raskel sammul ja istus voodile. Ta kiskus oma juukseid ja needis veel kord seda mõõka, mis oli talle pulma-

päeval nii ilusa juukselahu teinud. Ta needis koguni seda noort gladiaatorit, keda oli salamisi jumaldanud. Sest kui too isegi oma kangelassurmaga ei suutnud tema uuele mehele pisikest tööotsa muretseda, mida siis veel uskuda ja mille peale loota? Ta oli täiesti pöörane.

Vähimagi lärmi eest kihutas ta meid karistuseks voodi alla. Ise heitis voodisse ja tõmbas meie uue isa kaasa. Lamasime hiirvaikselt ja maadligi, et mitte kinni jääda. Aga kui ema ja tema armuke end liigutasid, vajusid nad meile peale. Ja meie olime õrnad ja haprad nagu linnumunad. Nõnda saime nende armastust tunda. Ja see oli täis trotsi, lootusetust ja meeleheidet.

Kui need kaks aga välja läksid, olid meil omad mängud. Mina olin siis karu Ajax. Komito oli meie hea, kombekas isa Acacius. Ja mina muudkui lõin Komitot. Küünistasin ja hammustasin. Tal olid kogu aeg põskedel ja käsivartel mu hamba- ja küünejäljed. Oma rolli tõttu pidi ta ju surema, sellal kui Anastacia ei teinud muud, kui seisis, suu ammuli, ja neelas tatti.

Ma ei uskunudki enam, et ma sellest räpasest tuunikast lahti saan. Kuid ühel päeval võttis ema meid sülle. Või õigemini pigistas meid, nii et ma tundsin oma kontide teravust ja arvasin, et need murduvad.

Tegelikult oli ema ja võõrasisa vahel just toimunud esimene tüli. Ja see ei kulgenud sugugi vaikselt. Ema oli meelitanud teda valelike lubadustega, ütles mees. Ta ei olevat arvanud, et peab ema ja tema kolme plikatirtsu üleval pidama. Ja just see keskmine olevat selline eputis, et ajab ta hulluks. Tema viis käsi liigutada. Ja tema taeva poole pööratud silmad. Ja eile, kui mees oli püüdnud kolm makrelli, et oleks midagi lauale panna, siis oli plika hakanud kalu silitama, nimepidi kutsuma ja sabapidi edasi-tagasi kiigutama. Tüdruk pani lausa pahaks, et ta oli nad kinni püüdnud.

Mees võttis oma õngeridva kaasa ja virutas ukse kinni. Veidi aja pärast läks ema välja. Ootasin kõige hullemat, kui ta üksinda tagasi tuli. Kuid ta pani voodile kolm valget kleiti. Mul ei ole siiamaani aimugi, kust ta oli need saanud.

Ta pesi meid, kuni olime üleni valged ja külmad nagu härraslapsed ning kleidid rõhutasid meie kahvatust. Ta sättis ka meie juukseid. Komito omad kammiti nõnda nagu täiskasvanud naisel.

Tema pähe vajutati valgetest lilledest pärg. Ja minu naeruhimuline, veidi paksupõseline suur õde nägi äkki lausa pühalik välja.

Mina tahtsin läikivatest lokkidest soengut. Aga ma ei jõudnud midagi öelda, enne kui tundsin peanahal kammi ja nõelu, mis tõmbasid juuksed nii pingule, et need meenutasid väikest musta kiivrit. Lillepärg oli liiga suur ja libises kulmudele. Seejärel oli Anastacia kord. Ta seisis täiesti vagusi ja muutus kauniks nagu ingel.

Ma ei olnud sugugi rahul. Seepärast läksin välja ning noppisin peotäie väikesi punaseid nelke. Pistsin need oma pärja sisse. Kuid ema kiskus need välja ja tallas jalge alla. Ja ta pidi kõvasti huulde hammustama, et mitte mind raputada ja voodi alla kupatada ning seega kogu oma vaev ära rikkuda.

Ta ei andnud meile õieti mingit nõu, kuidas käituda. Aga me olime väga tõsised, kui ta võttis meie käed ja pani need nagu palveks kokku. Ta oleks otsekui tahtnud neid kokku liimida, et ei tuul ega võib-olla kohtumine sõbratariga neid lahti ei tõmbaks.

Astusime siis mööda kitsaid hipodroomitaguseid põiktänavaid. Ja kohe, kui viimane võiduajamine läbi oli, lükkas ema meid kolmekesi keset areeni. Seisime seal paluvalt hobusepabulate vahel. Komito oli kõige uudishimulikum ja tõstis kohe pilgu. Ka mina hakkasin ringi vaatama, pea pööritamas kõigi pilkude keskpunktis olemisest. Äkki tuli kergendustunne. Silmasin rohelisi, kes olid ju tuttavad. Ja sel hetkel libisesid mu käed teineteisest lahti. Nagu oleks mu saatus juba peopessa kirjutatud, hakkasin lehvitama, uhkelt ja väärikalt nagu keisrinna, kes tervitab oma alamaid.

Roheliste toores labane naer lõi vaesel pisitüdrukul üle pea. Nad uputasid mu selle naeru sisse. Tundsin jälle soola maiku. Ja see naer kiskus minust välja kogu väärikustunde ja elavuse. Soovisin ainult häbi pärast maa alla vajuda.

Kuid samas tekkis minus raev. Taipasin täie selgusega, et kogu ema lavastus kukkus üksnes minu lehvitamise pärast läbi. Ja see oli roheliste süü. Tahtsin joosta isa truudusetute sõprade juurde ja taguda neid rusikatega kõhtu ja vastu puusi. Tahtsin lüüa paljaste jalgadega vastu nende säärekaitseid. Sülitada mõõkadele, mis olid ehitud nende austajate kalliskividega. Viha- ja meeleheitepisarad voolasid mööda mu põski alla.

Kuid mind tõsteti üles. Mind kattis koobaltsinine mantel. See käresinine värv, mida olime õppinud vihkama. Üks mees surus mind oma õlgade vastu, mis olid polsterdatud, et näiksid lihaselisemad ja hirmuäratavamad. Varrukaga pühkis ta mu silmi ja nina. Aga mina nutsin ohjeldamatult edasi.

Päike helkis ta laubal, mis oli ebaloomulikult kõrge, sest ta järgis seda pöörast soengumoodi, et pea aeti meelekohast meelekohani paljaks ning ülejäänud juustel lasti kasvada pikaks ja korratuks. Sellegipoolest sarnanes ta lihtsa noore maapoisiga. Kusagilt ei paistnud välja, et just tema sõit oli sinistele võidu toonud.

Aga sel hetkel oli ta kõigi lemmik ning kandis mind madudest obeliski juurde, võttis mu käe ja laskis mul ühe mao pead patsutada. Tema meeskonnakaaslased astusid ligi ja mind ulatati ühest sülest teise, nagu oleksin mõni õnnetoov nukk, mis sinistele igaveseks võidu kindlustab. Auhindadele mõeldes elevil ja joovastatud nagu nad olid, kinnitas nende juht emale, et ei tema ega ta lapsed pea elama kehvemini kui isa eluajal.

Ja järgmisel päeval hakkas mu võõrasisa tööle siniste juures. Ka temast sai karumeister ehk karude teener.

5

Mu ema, Komito ja Anastacia lasevad endast teatada. Aga ma ei taha näha udemeid ema ülahuulel, Komito raskeid liigutusi ega väikest Anastaciat, kes närib küüsi, ehkki on nelikümmend täis.

Nad tuletavad mulle liiga hästi meelde peenikesi vagusid, mis mu suu ümber aina selgemalt välja joonistuvad. Tundub ka, et huuled muutuvad kitsamaks ja kahvatumaks. See on kibestunud, paljuteadev suu. Seda ei suuda isegi mu naeratus varjata.

Kuid mu teised huuled. Need huuled, mida ma keelan oma kätel puudutada. Sest keiser ei tohi kunagi seal mu käsi kohata. Need huuled, mida kutsutakse häbememokkadeks. Need on ikka veel nii pehmed ja niisked. Karvad on seal palju heledamad kui mu juuksed. Jämedamad ja veidi lokkis, säravad nad pruuni ja blondi kõigis nüanssides. Otsekui poleks mure kunagi sinna tunginud. Või nagu oleks tollel vastikul keelepeksjal, kroonikakirjutaja Procopiusel mõnes mõttes õigus, kui ta räägib Theodorast, kes käitub nõnda, nagu ei asuks tal häbe tavalises kohas. Vaid hoopis näos.

Nüüd on ta juba aastaid kasseerinud oma head palka selle eest, et kirjutab ülestähendusi meie võidukatest sõdadest ja kirjeldab kõiki kauneid kirikuid ja kloostreid, mida me nii alandlikult oleme Jumalale kinkinud. Ja siis kirjutab ta salaja oma lõbuks Theodorast ühe pornograafilise loo teise järel. Ja seda sellises keelepruugis, et võiks arvata, et tal on riist sule küljes ja munad ajudes.

Suurima kergusega võiksin lasta ta surma mõista. Või võiksin lasta ta täiesti vaikselt ära koristada. Ta ei saaks isegi aru, et kõhukrambid ja pisted südames sai ta oma rõveduste eest. Aga kuidas teha vagaseks lugu ennast? Lugu noorest lõbusast libust,

kes teeb suu lahti ja ajab jalad harki ning kurdab, et augud tema rindades ei ole küllalt suured, et neidki pruukida saaks. Lugu jultunud, narritavast, võluvast, häbitust Theodorast.

Tüdruk ei viitsi ei flööti ega harfi mängima õppida. Ta ei pea isegi lauldes viisi. Kuid tal on Konstantinoopoli kauneim keha. Ja põrmugi häbenemata on ta nõus rahuldama igasugust himu. Või pahet, nagu ütleb Procopius.

Ta kekutab, naerab ja hööritab tagumikku. Rinnad püsivad uljalt kikkis ja ei ole ülearu suured ega väikesed. Igaüks, kes maksab, võib selles veenduda, kui tüdruk õhtust õhtusse heidab hilpe lavapõrandale, kuni ta ainsaks kehakatteks on pisike vöö. Õigupoolest nöör tuharate vahel ja ees paar pärlit. See ei kata isegi mitte ilusat, veidi kräsus karvastikku, mida ta peseb ja harjab ja pügab ning mõnikord hennaga värvib.

Väike tantsijanna esitab üsna iseäraliku etenduse. Ta tuleb lavale. Valgus on nii hämar, et tema kuju on üksnes aimatav. Kuid siis hakkab mängima meelitav muusika ja tuli muutub heledamaks, sellal kui tüdruk liigub sulnilt, väga sulnilt muusika taktis. Ja justkui hajameelsusest hakkab ta rõivaid ära võtma.

Kui seda teeb mõni matroon või pirtsutav süütu pruut, võib rasvunud reisi ja paksu kõhtu või väikest väljaarenemata keha nähes šoki saada. Kuid Theodora teab, et tema muutub iga rõivatükki langeda lastes aina ilusamaks. Ta teeb seda graatsiliselt, uhkelt ja innustatuna sügavast seesmisest ihast. Näib, nagu muutuks ta üha puhtamaks. Viimaks libistab ta end põrandale. Tema liikmed on lõdvalt välja sirutatud ning ta ajab jalad harki. Ja kirju pärlivöö ei takista nägemast neid pehmeid-pehmeid huuli, mis on nii niisked, et neist lausa tilgub põrandale, nagu räägitakse.

Nüüd tulevad kaks noort orja — vaid selleks, et puistata tema häbemele peotäis viljateri. Tüdruk naerab, nagu teeksid terad kõdi. Ja publikule saab osaks veel üks üllatus. Sest lava tagant jalutavad välja kuus hane. Nad kummardavad graatsiliselt oma pikki siledaid kaelu. Ja väga kombekalt asuvad nad nokkima teri sellelt väikeselt kuldselt künkalt ning iga liigutus on tulvil iha.

Meeste hääled paisuvad juubelduseks. Nad plaksutavad, nii et peopesad õhetavad. Haned tatsavad minema. Ja Theodora tõuseb valguse käes naeratades püsti. Kõik ülistavad teda. Mõned jook-

sevad ligi ja suruvad huuled vastu põrandat ning avastavad alles koduteel, et jumalanna lamas hanesita sees. Kõik armastavad teda sel hetkel. Isegi kirikuisad ja mungad. Sest ta on kehastunud patt. Ja nad ruttavad sulge haarama, et kirjeldada tema jõledat hurma. Mõned neist on nii erutatud, et peavad rüü üles tõstma ja kükitama lausa turuplatsil kõhtu kergendama, samal ajal huuli liigutades, justkui ei jõuaks nad hoiatuste ja hukkamõistmisega sugugi oodata.

„Kui käid teatris ja vaatad naise paljaid ihuliikmeid, on see mõnda aega meeldiv. Aga sellest tekib ilmatu palavik. Korraga on sul pea sihukesi pilte ja laule täis. Isegi unes. Linnade teatrid on kuradi ehitatud. Teatrid tuleb ära keelata. Need on rahutuse, vägistamise ja naistepõlguse allikad.

Inimesed jätavad oma töö ja äri, et teatrisse minna. Kui näitlejad kõige hullemat sorti rõvedusi suust välja ajavad, siis naerdakse, selle asemel, et neid kividega loopida.

Kas sulle meeldiks näha alasti naisterahvast laadaplatsil või sinu enda kodus? Ei, aga teatris ootad sa seda õhinaga. Mis vahe seal on, et see, kes ennast paljaks võtab, on libu? Ta on loodud samasuguseks nagu kõik teisedki naised. Miks on säärased asjad lubatud, kui oleme hulgakesi koos? Üksinda oleks meil ju silmad häbi täis. Ah, parem oleks nägu mutta peita kui sihukest asja vaadata." Kuidas nad küll oskasid end väljendada, need vagad isandad.

Aga nägu ei peitnud nad sugugi. Nad vaatasid seda, mille eest olid maksnud. Kuidas ta küll on neid aidanud ja inspireerinud, see väike Theodora. Nüüd said nad ometi kirjeldada seda lihasammast. Seda lihasammast, mis patuste unelmate puhul püsti tõuseb. Aga miks ei või nad öelda, et armastavad teda? Et ta on kaunis nagu jumalanna. Miks nad tahavad teda ilmtingimata hukka mõista?

Oh, just tema on eriti hirmus. Nimelt ei paljasta ta ennast mitte üksnes selleks, et veidi lisa teenida. Ta on lihtsalt joovastunud ja võimetu mõistma, et kogu tema käitumine alandab mitte ainult teda ennast, vaid ka kõiki teisi naisi. Ja õigupoolest ka mehi.

Tema teab vaid seda, et pärast iga etendust on ta nii terve ja puhas, et tahaks puhkeda. Ja tema ilus suu avaneb ning ta silmad on kinni. Ning mehe suguliige libiseb üle hambakaljude ja suulae-

võlvi, sukeldudes sügavale ta kurku. Ja tüdruk upub leigesse soolalainesse.

Või lakuvad mehed ta rindu ja nuusivad kaenlaaukudes. Nad pööravad ta järsult ümber, et temasse tagant sisse tungida. Ta rebib hammastega tekki. Nad pööravad ta uuesti ümber ja ta hargitab jalgu niisama kergelt, nagu lind laotab tiibu. Ning tema hääl tõuseb ja puruneb vastu lage põrgates väikesteks kristalseteks kiljatusteks. Tema üsast õhkub imalat, erutavat lõhna ja mõnikord niriseb pisut vedelikku rindadest, mis on veel katkestamata rasedusest pingul. Ja isegi siis, kui teda näkku lüüakse, ei tunne ta ilmselt mingit häbi. Ta pöörab rämeda ja hüpleva naerukõhinaga teise põse ette.

Ta ei häbene põrmugi armumängu ka ise algatada. Ta võib minna olengule, milleks kümme noormeest on raha kokku klappinud, ja nende kõigiga magada. Kuid kümnest poisiohtu armukesest ei ole veel küllalt. Ta avab oma ukse. Ja trepist üles tulevad need, kes on järgnenud tema käevõrude kõlinale. Ja aknast sisse tulevad need, kes on haistnud tema rasket odavat parfüümi. Ja ta magab veel kolmekümnega. Või ehk ei saagi kõik osa taevalennust nende jalgade vahel, mis on kerged ja nõtked kui merelinnu tiivad. Sest pimeduses käib joogikarikas ringi. Mõned mehed embavad üksteist. Teised jäävad ukse juurde seisma, et teha peaaegu unes armastuse liigutusi. Kuid tema nimi langeb õndsalt põletades kõigi huultelt. Sest ta on selles pimeduses. Ta on nendes liigutustes. Ta on nendes huultes. Ta on... on... on... Ja tema häbe on seal, kus kõigi teiste naiste häbe on. Ja ta on häbituses. Avaliolekus. Soovis puruneda kildudeks. Muutuda ükskõik milleks. Ja piisab ühest sõnast, et ta pilk muutuks mahedaks ja et imepisikesed udemed tema käsivartel ja säärtel tõuseksid püsti. Ja see, mida ta teeb, on sama loomulik kui hanele söömine.

Aga Procopiusel puudub sääraste asjade taju. Ta ei maini hane valge kaela graatsiat. Ta näeb üksnes perverssust. Ja ta on liiga piiratud mõistmaks, et tüdruk tunneb tegelikult uhkust, võttes vastu seda seemet ja seda raha, mida meestel ilmselt külluses leidub. Näib, et Procopius ei pea neid ande millekski. Kuid ta teeb suure numbri sellest, et hommikul on Theodora näost peaaegu sapikarva ja haiseb. Ta on nagu lastud vares, ütleb Procopius.

Aga kes seda ei oleks — pärast kolmekümne või ehk neljakümne armukese rahuldamist?

Õnneks ei ole tal aimugi minu meeleheitlikest katsetest luikedega. Õigupoolest ei oleks ma üldse tahtnud esineda nende kohmakate, viisakate hanedega. Oleksin tahtnud lebada keset luigetiibade kahinat. Kuid oli võimatu ühtainsatki luike dresseerida. Nad olid liiga kurjad. Nad sisisesid üksteise peale, peksid tiibadega ja näpistasid valusasti mu ihu. Sellest väikesest trikist viljateradega ei saanud nad aru. Tahaksin teada, mida Procopius sellest oleks arvanud.

Õigupoolest jätab ta tähele panemata, millise hinnaga ma nii kaugele jõudsin. Olin ju lõppude lõpuks linna kalleim kurtisaan ja nii kuulus kui ka kurikuulus. Kui kõndisin mööda kaubatänavat, rippusid kõigi pilgud minu küljes. Kui astusin mõnda saali sisse, pöörasid nii mehed kui naised pead, muidugi eri suundades.

Kes oleks võinud seda arvata tol päeval, kui karutalitaja Acaciuse kolm pisitüdrukut seisid keset hipodroomi, rõivastatud paluvateks ingliteks. Ja keskmine, see pisike eputis, mõistis äkitselt, et üks vale liigutus võib kõik ära rikkuda, et peotäis pisaraid õigel hetkel võib su soosingusse tõsta.

Sellest silmapilgust, kui noor kutsar tõstis lapse üles, pühkis ta nina ja pealekauba kandis ta madudest obeliski juurde ning näitas talle madude jultunud, kavalaid silmi ja kolme pikka siledat keha, mis tõusevad ja põimuvad üksteise ümber, nii et sabaotsad näivad pilvedesse auke torkivat. Alates sellest peadpööritavast hetkest soovis tüdruk vallata liigutuste koreograafiat. Pääseda sellest väikesest arenemata kehast, mis tema plaanidega sugugi kokku ei sobinud. Kuidas ta küll soovis lahkuda oma kaitsetust lapsepõlvest.

Aga Procopius näeb ainult seda Theodorat, kes on oma vanuse kohta väikest kasvu ja riietatud orjaplikale kohasesse kleiti. Tassides klapptooli, läheb laps iga päev oma emaga lõbumajja kaasa ning Komito ukse taga seab ta tooli ema üha lopsakamaks muutuva taguotsa alla.

Ta kuulatab õe häält, mis justkui sammub, kaob ja muutub millekski naerutaoliseks. Ema koputab uksele. Komito avab veidi vastumeelselt. Nad näevad temast vaid poolt nägu. Siniseid plekke

tema kaelal, väikest punast kõrvalesta. Üht jalga, millel peenike hõbekett ümber pahkluu. Valgus tema taga on vahedalt valge tiib. Ja ta kaob tuppa tagasi, et viimaks, viimaks naasta, münt näpu vahel. Seljas avar kleit, läikiv nagu merekarbi sisekülg, sirutab ta justkui kobamisi mündi ette. Tema silm on laisk ja ta vaatab veidi kõõrdi.

Ei, Procopius ei tea seda igatsuse ja hirmu segu, mida Theodora tunneb, kui ta läheb trepist üles, klapptooli tassimisest hingeldades, ning ta hingeõhk ja tema väikesed jalad panevad tolmu peenikestes valgusetriipudes tantsima. Ega tema uhkust tol päeval, kui ta kannab üht Komito vanadest kleitidest. Meresiidist kleiti, kuhu on sisse kootud merekarbiniidikesed.

Theodora astub piki kaid ja paatide kiikumine tekitab tema kõhus ja seljas kõdi, nagu oleks ta kõige kergema paadi pardal. Ta vaatab uudishimulikult vanameest, kes palvetab, pilk lainetele suunatud, justkui aitaksid need tal rütmi pidada.

Aga kui mehe pilk riivab tüdrukut, on kõik vagad palved unustatud. Laps teab seda. Ta pöörab pisut pead ja vaatab, kuidas ema ja vanamees käte abil räägivad. Mehe pilk kleepub tüdruku seljale, kui ta näitab emale kuldmünti. Ema annab märku, et tahab seda hambaga katsuda. Mees osutab tüdrukule. Ta asetab käe rinnale, sinna, kus peaks asuma süda, ja käsi tuksleb tugevas ja ägedas rütmis, mis on palju tungivam kui mistahes palve.

Laps, Theodora, lööb pilgu maha ning läheb trepist üles, ema ja vanamees tema järel. Kui mees ta enda poole pöörab, näeb Theodora, et mehe hambad on poleeritud. Siiski hoiab tüdruk huuli kõvasti koos. Sest mehe hingeõhk on nagu roiskunud lillevesi. Ja tüdruk ei taha, et see lehk temasse sisse imbuks.

Kuid ta annab viisakalt järele mündi pärast, mis on tema keha väärt. Tüdruk silitab mehe valget juustepärga ja pealae alastus paneb ta punastama. Mees juhib ta käe oma suguliikme juurde ja nahk sellel õlal, mida ta tüdruku põse vastu surub, on kollakas ja kuiv nagu närtsinud kameeliaõis.

Mees püüab kortsude võrgust välja rabelda. Ta pingutab nagu käima õppiv laps, klammerdudes tüdruku õlgade, juuste ja rindade külge. Ja tema ägamine on sinine nutt tüdruku kõrvus. Jalgevahel on veidi valus ja siis tuleb hästi heledat verd, mis mehe lõpuks naeratama paneb. Ja tüdruk imestab, et kõik on justkui väljaspool teda ennast.

Ja nüüd peab tüdruk puhkama, ütleb mees ning paitab ta keha ja juukseid. Aga Theodora ei ole põrmugi väsinud. Kõige parema meelega hüppaks ta püsti, raputaks end nagu kutsikas ning lippaks välja emale ütlema, et nüüd on see asi kaelast ära. Ja jalgevahel ei ole viga midagi.

Ning pinki hakkab nüüdsest tassima Anastacia.

6

Öö ja päev. Kuid ma näen teda nüüd selgelt silme ees. Keisrinna poega. Ratsameest. Tema hobune on ehitud kuldsete rihmadega. Läikivad kabjad astuvad lilledel nagu siidist kootud vaibal. Pruun, valjult hirnuv hobune. Must hobune, ehitud sangari vapiga. Roosade, närveldavate mokkadega kimmel.

Oota. Ära kanna ratsameest lähemale.

Ära lase saatusel mind kätte saada.

Oota, mu poeg. Oota.

Emakene, mismoodi sa küll said minu ja Komito ja Anastacia ühe ja sama karumeistriga?

Sa tegid ju täpselt sedasama mis meiegi, kui nägime maailmakuulsate gladiaatorite värvilises kirjas reklaame kõikidel müüridel peatee ääres. Asutasime minekule. See, et Komito laulis oma riivatuid laule ning et mina ja Anastacia tantsisime, oli ainult ettekääne peost osavõtmiseks.

Sest gladiaatorite kehad olid sellised, et pidi silmad maha lööma, et kohe jälle üles vaadata. Isegi verinoortel, kelle habe oli veel pehme nagu kassikarv, olid kivikõvad paisuvad musklid. Ja kõige vanemad, kes olid risti-rästi arme täis, nii et nahk lausa kiskus — nende kohal oli eriline aupaiste.

Kõik olid nii treenitud ja hoolitsetud, et särasid. Nende menüü koostasid arstid. Nii ja nii palju liha, leiba ja köögivilju. Kõik parimat sorti. Mitte rasvast, mis tegi keha ülearu raskeks, ja mitte nii palju valgeid ube, et muskulatuur lõdvaks muutuks. Kõike kaaluti ja mõõdeti hoolikalt.

Massöörid sõtkusid ja vormisid nende kehasid. Arstid õmblesid nende haavu siidniidiga. Ja kui ka nõel oli jämedam kui kumalase astel, nad ei kurtnud. Kui igapäevasest treeningust hoolimata oli tekkinud kasvõi üks gramm ülearust rasva, siis nad paas-

tusid. Sest kehalist täiuslikkust ning meeste kiirust ja võitlushimu arendasid asjatundjad. Isegi kui mõni mees selle kuuri tõttu otsa sai, ei tähendanud see midagi. Tema asemele asus kohe teine. Oluline oli sport ja võitlus ise.

Argipäeviti olid naised selles programmis üleliigsed. Mõni oli lausa arvamusel, et nad imevad oma pehmete, ablaste huultega meestest jõu välja. Kuid võitluseelne õhtu oli erand.

Paljudele noormeestele jäigi ehk see üks pidu elus ainsaks. Ja juba sõit läbi linna oli nad elevile ajanud. Püstipäi seisid nad vankritel ning pidid tingimata mantli kõrvale heitma ja laskma peenest õlist ja higist läikivatel lihastel mängelda. Ah, nad olid ühekorraga surelikud ja jumalad. Neile ei saanud midagi keelata.

Sest järgmisel päeval pidime nägema neid võitlemas. Kui pausiklounid olid oma kohmakate puumõõkadega üksteist kukerpalli löönud ja röökinud nagu metsloomad. Ja kui tuubatörtsutus oli teatanud, et nüüd võideldakse elu ja surma peale. Siis näitasid meie mehed end oma metsikus hiilguses. Oi, me õhkasime ja kiljusime ning näpistasime üksteist ja iseennast, nii et randmetele ja käsivartele jäid jäljed, lisaks nendele jälgedele, mida kandsime kaelal ja üksnes moepärast varjata katsusime.

Meeste nahk läikis nii märjalt ja elavalt, justkui oleksid nad sündinud samal hetkel, kui astusid võitlusväljale, ja juuksed olid nagu lakist voolitud. Ja poksijate metallkindad ning traaklaste lühikesed mõõgad ja turvised, mis katsid ainult kõige õrnemaid kehaosi, kõik säras nagu ehted, mis rõhutasid sangarite alastust.

Me naersime ja nutsime. Kuna me ei kandnud mitte ainult nende huulte jälgi kaelal või muudel kehaosadel. Palju enamat kui südame olime neile kinkinud eelmisel õhtul, kui liudu ja veini ringi kanti. Me ei olnud ju pirtsakad kõrgklassitüdrukud, kui lasime end sohvadele pikali vedada ja paksu siidmantliga katta. Tõmbasime ise seelikud üles ja aitasime kaasa, nemad aga söötsid meid aeg-ajalt rästastega ja kallasid meile kanget segamata veini suhu. Kuidas oleksime suutnud sellistele kiusatustele vastu panna, kui nägime, kuidas linna kõige rikkamad ja mõjukamad mehed tulid saamatult maskeerituna vaid selleks, et suruda suudlus mõne nooruki huultele ja ehtida ta kätt hinnalise sõrmusega.

Nägime ka noori gladiaatoreid üksteist embamas. Mõnikord

voolasid neil pisarad mööda põski, sest neile oli ennustatud, et see on nende viimne võitlus. Oli vanemaid võitlejaid, kes silitasid neil õrnalt pead ja õlgu ning andsid head nõu. Oli mehi, kes istusid omaette, tõsiselt aru pidades. Nad sõid ettevaatlikult, lõikasid liha rasvase serva ära ja kaalusid leiba käes, enne kui suhu pistsid. Peekri lahjendamata veiniga saatsid nad otsekohe edasi. Nad jõid ainult vett ja säilitasid oma selge, kaine pilgu.

Aga enamik sõi ja jõi sea moodi. Higi voolas neil laubalt. Ja meie, tüdrukud, pidime kogu aeg väljapääsu poole trügima, et saada veidi värsket õhku ja võib-olla pista näpp kurku ning end sedavõrd kergendada, et suudaksime orgiat jätkata. Kuid juba väljapääsemine võis probleem olla. Sest saal oli lausa tuubil täis kõiksuguseid kerjuseid, šarlatane, hulle, ennustajaid ja kirevates hilpudes unenäoseletajaid, kes vähegi roomata ja käia suutsid.

Äkki püüdis üks noormees mu pilgu. Mulle tundus, et ta silmad on nukrad, ja kui ma temast mööda läksin, nuutsatas ta nagu vasikas. Pöördusin tema poole ja passisin peale, et keegi teine mul randmest ega õlast kinni ei haaraks. Sest tema näis olevat midagi erilist, ehkki ta ei olnud ei kõige suurem ega ilusam ega kindlasti mitte kõige kogenum.

Olin näinud teda kõnelemas unenäoseletajaga, kes oli riietatud kollasesse, pikk sall ümber pea mässitud. Ja pärast seda jälgis ta pilk minu liigutusi. Ta jõi nii palju lahjendamata veini, et ta hambad värvusid tumedaks, ja ma naeratasin, sest minu meelest muutus ta ilusa ahvi sarnaseks. Ise ei joonud ma midagi. Piirdusin sellega, et olin näoga tema poole. Ja viimaks läksin talle nii lähedale, et tundsin tema kehast hoovavat higilõhna, segatuna veini magususega. Ta haaras mu käed ja vaatas oma pruunide, sügaval asetsevate silmadega justkui mu sisse. Tema ripsmed olid väga pikad. Ja ma soovisin, et vein ei oleks ta hambaid ära värvinud. Ta rääkis, et talle oli just ennustatud. Ta oli näinud unes, et võitles traaklasega. Ta ei pidanud mitte ainult võitjaks jääma. Unenäoseletaja oli öelnud, et traaklane tähendab rikast ja õnnelikku abielu ning ta kohtab oma tulevast just täna õhtul. Ja see olen mina, ütles mees. Ja minul oli tunne, nagu kõditaks skorpion mu kukalt. Sest kuidas võis kellelegi pähe tulla, et mina oleksin hea partii.

Ma värisesin, kui ta mu enda vastu tõmbas. Ja tundsin oma kõhu vastas tema suguliiget, kõva nagu pronksi valatud.

Minust peab saama tema kuninganna ja tema jumalanna, sosistas mees. Ma pean ainult ootama. Ja ta ei ole üldse selline, nagu ma arvan, väitis ta. Nimelt ei ole ta ei ori ega kurjategija. Ta on ise valinud gladiaatori ameti puhtast seiklushimust. Iial ei olnud ma midagi nii tobedat kuulnud. Vastasin vaid, et on õnn, et ta näeb hea välja ning tal ei ole arme.

Kohe hakkas ta riidest lahti võtma. Tema mõlemad jalaluud olid nii palju kordi katki olnud, et need olid üleni lainelised nagu pesulauad. Ta tahtis, et ma neid katsuksin. Aga ma ei suutnud. Pool aastat oli ta olnud voodis pikali. Siis oli tema pea peaaegu pooleks. Ainult sellepärast, et ta oli nii noor ja äge, ei lastud tal surra. Ta arvas ka, et oli kaela murdnud. Ta ei olnud päris kindel. Kuid kogu selle aja oli ta mõelnud naiste peale. Ja mina olin talle unes ilmunud, ütles mees. Lumivalgetes sulgedes olevusena. Ma ei raatsinud öelda, kus ta võis neid sulgi näinud olla. Tema käsi pühkis lillepärja mu peast. Ja järgmisel päeval sai ta võitu kreeklasest, kahest lõvist ja ühest karust. Oma erilise staatuse tõttu ei pidanud ta treeninglaagrisse tagasi minema. Ta tuli ikka ja jälle minu juurde. Õigupoolest oli ta palju nõudlikum, kui mulle kasulik oli.

Ja loomulikult oli see tema. See, kes tegi mu vere raskeks, nii et pidin ärgates pea tagasi padjale toetama. Ja kõige hullem oli see, et hanede keskel lamades oli raskusi püstitõusmisega. Nii hullusti pööritas mu pea. Ja ma muudkui nutsin tol päeval, kui olin käinud Dipsase juures ning tema äädikast, oksest ja nahkhiirest jook pani mu südame vaid veelgi enam läikima ja ma tundsin justkui kaht pisikest kätt mu ribisid raputavat. Aga nad ei vallandanud oma haaret. Ja ma palusin armsat Jumalat. Kuid tema narris mind, rumalat, häbematut tüdrukut. Ta ei tahtnud minust teadagi. Ja võib-olla just sellepärast hakkasin ma teda piiritult armastama ja austama. Iseenesestki mõista hiilisin ka vanasse Isise templisse, kus olin seina äärde matnud kaks varasemat nuri sünnitust. Need ei olnud suuremad kui sisalikupojad, mässitud pehme valge riide sisse. Aga gladiaatoripoeg. Tema püsis paigal ning tema jalakesed põtkisid vihast, vaimustusest ja eluihast.

Muidugi arvas mu sõber, et olen neljateistkümneaastaselt emaduseks küps. Pidin vaid lahkuma sellest miljöödst, mida talle nii väga meeldis külastada, kuid loomulikult ei meeldinud talle, et tema lapse ema seal liikus. Ta oli näinud seda väikest garderoobi, täis loore, sulgi ja pärleid, kus mina ja veel viis tantsijannat tunglesime peegli ees ja puistasime üksteise õlgadele puudrit. Kõige parem, kui oleksin kolinud mõnda kaugesse maakohta, joonud hommikust õhku ja piima ning elanud korrapärast elu. Selliseid märkusi lubas ta endale, tema, kes oli murdnud kaela ja kelle sääreluud olid nagu pesulauad.

Sellegipoolest aitas ta mul minu etteastet uuendada. Müüsime need rasvunud haned maha ning ostsime kümme tuvi ja ühe paabulinnu. Kui hästi ma neid linde mäletan. Neid rumalaid tuvisid. Ma kärbin nende tiibu ja nemad istuvad mu õlgadele, suudlevad mu rindu ja silitavad mu käsivarsi. Ma purustan nende mune hammaste vahel. Ma joon tuvimune veinis. Ma pesen rebuga juukseid või segan selle õliga ja määrin näole. Ja need totrad tuvid võistlevad, kes jõuab mu kätele esimesena.

Aga paabulind, tema mulle meeldis. Niipea kui ajasin huuled torru ja laksutasin veidi keelt, laotas ta saba minu üsa ja kõhu kohal laiali. Ta sai aru, et peab pöörama pea publiku poole ja liikuma tantsu rütmis. Tippides oma kõvadel jalakestel, järgis ta minu liigutusi. Me sobisime kahekesi hästi kokku.

Ööseks katsin tuvid musta riidega, et nende kudrutamine mind ei ärataks. Paabulind aga istus mu aseme jalutsis. Ta pahandas mu armukeste peale. Ta karjus nendest üle ning mõnikord torkas küüned meestele selga või kuklasse. Aga kui olime kahekesi, magas ta vaikselt ja rahulikult, pea tiiva all.

Enamasti lebas mu kõrval mu noor kallim ja jutustas oma elust. Sellest, kuidas temast oli juhuse tahtel gladiaator saanud. Üks mees, kellel olid suured kogemused loomavõitluse alal, oli läinud mööda just sel hetkel, kui poiss lõbustas end kurja koera õrritamisega. Mees nägi poisi liigutuste kiirust ja kartmatust ning pakkus end teda välja õpetama. Pikemalt mõtlemata ütles poiss jah. Kuid ta seadis tingimuse, et võitleb ainult seni, kuni saab kahekümneaastaseks. Selleks ajaks on ta rikas. Õigupoolest oligi tal juba suur laekatäis kulda, hõbedat, käevõrusid ja pistodasid,

kaunistatud smaragdide ja rubiinidega. Ja see oli vaid osa kinkidest, mis ta oli saanud. See pani mind imestama. Sest need pisikesed sõrmused, mis mina olin saanud, olin otsekohe vahetanud lühiajalise toreduse vastu. Minu kleidid olid julge tegumoega ja äratasid tähelepanu. Kuid ma ei häbenenud kanda võltsehteid.

Ta oli spetsialiseerunud lõvidele ja karudele. Ühe korra oli ta võidelnud ka krokodilliga. Ta kirjeldas seda koletist, kellega ta enne ei olnud üldse kokku puutunud. Hoiduda ei olnud vaja mitte niivõrd looma kohutavate lõugade eest, ütles ta. Tõeline oht oli saba. Erutusest peksab see metsikult küljelt küljele. Saba võib üheainsa hoobiga puu maha murda või purustada su kondid nagu kuivad oksad.

Mehe kõige haledam võitlus oli olnud ühe linnuga. Keraja keha ning pika palja kaelaga fantaasiavili. Ta sirutas tiivad välja. Kuid need olid liiga väikesed. Lennata ta ei suutnud, kuid jooksis kiiremini kui hobune, sellal kui pealtvaatajad käratsesid nördimusest selle üle, et lind ei võidelnud, vaid muudkui jooksis, mees kannul, kuni too lõpuks taipas ümber pöörata ja linnule otse vastu joosta. Siis vajus lind äkki kokku, nagu oleks šoki saanud, ja sirutas pika palja kaela maa peal välja. Ja mees raius üldise huilgamise ja rahulolematuse saatel tema pisikese pea maha. Mustad suled olid lõpmata pehmed. Ja liha, mis talle hiljem lauale anti, oli sügavpunane, mahlane ja maitsev nagu hea härja liha.

Minu sõber ja armuke ei olnud kunagi võitlust kartnud. See tekitas tal pigem omamoodi erutuse. Kõik lihased ja närvid olid pingul ning tema vaimusilmas vilkusid pildid loomade liigutustest, traaklaste mõõkadest ning pikkade nõtkete võrgumeeste kavalusest. Võimalus olla lõvist kiirem ja karust riuklikum. Metall, salakavalus, küüned, vaprus, veri. Säärased asjad täitsid tema aju samamoodi, nagu minu kõhtu täitis laps.

Vaid üheainsa korra oli ta lamanud maas ja tundnud kõril vastase mõõka, vaadates taevasse ja oodates. Lõpuks tajus ta pealtvaatajate ridu kirju massina. Ja siis jõudsid väga kaugelt tema kõrvu hüüded ning inimmüür tõusis püsti, pööras põidla ülespidi ja lehvitas. Ja ta sai aru, et nad tunnustavad ta vaprust ning et ta ei sure. Kuid piinlik oli see olnud ning sellele mõtlemine ajas ta ikka veel higistama.

Nõnda oli meil mõnus olemine ning tema püüdis mind samal ajal kitsepiima ja maasikaid täis toppida. Ja mina ei rääkinud talle midagi vana kupeldaja haisvast vedelikust ega sellest praevardast, mida ma siiski ei julgenud kasutada. Pimedus mähkis end meie ümber ja paabulind kisas. Ning meie olime kaks seemet kesta sees, mis oli lõhkemas. Kõik oli nii krõbisev ja kuiv ning mina olin pire ja sõimasin teda oma raskejalgsuse eest, sellal kui meie mõlema aeg lähenes.

Kõik kõnelesid peost ja Justinianusest, kes oli üle linna kangelane. Ta oli lihtsalt uskumatult helde. Kakskümmend lõvi ja kolmkümmend leopardi pidi hipodroomile ühekorraga lahti lastama. Minu sõbral ja veel üheksateistkümnel loomavõitlusele spetsialiseerunud gladiaatoril tuleb kuhjaga tegemist. Ja see on alles algus. Järgmisel päeval pidi tulema võidusõit siniste ja roheliste vahel. Kuid enne juhitakse läbi linna külluslikult ehitud päitsetega hobused. Suurauad olid kullast, loomade päid ehtisid suletutid ja kalliskivid ning ohjadki olid pillavalt kaunistatud. Kõik see tuli ainuüksi Justinianuse heldekäelisusest ning too oli esialgu kõigest keisri vennapoeg. Kust kogu see rikkus pärines?

Kiskjad olid juba tükk aega tagasi laevaga Konstantinoopolisse toodud. Kirbe lehk levis puuridest üle linna. Öösiti kuulsime nende möirgamist. Ja mina nagu kõik teisedki rõõmustasin ja rääkisin, kui särtsu täis nad on, eriti kenade valgete sabaotstega leopardid. Ja ma imetlesin Justinianust, kes oli nii ilus ja haritud ja jõukas. Arvatavasti ütlesin ka oma sõbrale, kui kahju mul on, et too ei hakanud kutsariks, nii et ta saanuks võita ühe neist uhketest hobustest. Nüüd muidugi lootsin, et sinised saavad kõik hobused endale.

Võib-olla muutis teda närviliseks mu elevil sädistamine. Mõnikord lõrises ta minu peale. Ja mõnikord istus vaid, kulm kortsus, ja pomises: „Tobe Theodora. Vaene laps. Mis küll saab?"

Et teda veidike ergutada, rääkisin talle augu pähe, et läheksime välja, jooksime koos pisut veini ja hingaksime värsket õhku. Ta ei olnud sellest just vaimustatud, kuid andis siiski järele. Kui ma midagi söön ka, ütles ta. Ta püüdis mind tõepoolest nuumata nagu hane.

Aga kõrtsi me ei jõudnudki. Ma ei märganud midagi. Kuid mu armuke oli ärgas ja kärme nagu kass. Äkki kattis ta mind oma mantliga ja pööras mu näoga müüri poole. „Ära pööra ümber," sosistas ta. „Ära vaata seda paksu meest." Ning tema kuum hingeõhk mu kuklal pani kõik lihased kangestuma. Tundus, nagu oleks ta äkitselt haistnud tohutut ohtu, mille eest ta pidi mind kaitsma. Igasugused mõtted lendasid läbi mu pea. Pöörasin näo tema poole ja tulin nõnda mantli alt välja.

„Just seda ma tahtsingi ära hoida," sõnas tema ja tõmbus eemale.

Nägin üht täidlast, kuid siiski ilusat noormeest enda poole tulemas. Ta kõnnak oli raske ja vetruv. Tema juuksed särasid kui peen must siid ja tal oli värske jume.

Viisakalt küsis ta, kas miski on halvasti.

„Ei," ütlesin mina. „Ei." Ja imestasin oma hääle külmunud kõla üle.

Kas ta saab mind millegagi aidata.

Ei. Tundus, nagu looks mu armukese mantel ikka veel meie vahele vahemaa. Ehkki mu sõber oli kadunud ja tagus tükk maad eemal pead vastu maad.

See oli mu esimene kohtumine Justinianusega. Ja ma arvasin, et see oli mul viimane kord näha oma loomavõitlejat ja kuulda tema sõnu: „Tobe Theodora."

Justinianuse leebe, lahke nägu jäi mu silme ette kaunina kui pilt. Minu tuhudes see purunes ja muutus pisikesteks säravateks mosaiigikivideks, nagu oleks ta kirikuvõlvilt minu üle valvanud. Ning paabulind ja mina karjusime ühesuguse käheda, koleda häälega. Ja laps, minu laps sündis, ülemises lõualuus neli valget hammast.

Kuid Konstantinoopoli kauneim keha oli kadunud. Mu keha oli nüüd vaid päris tavaline ja lõtv nagu tühi kott. Ja rindadesse, mille kohta olin naljatades kurtnud, et nad on aukudeta, tekkisid nüüd augud, mida ei saanud kuidagi kinni toppida, sest piim muudkui voolas ja voolas, nii et voodi ja kogu tuba haises hapukalt.

Ja laps, gladiaatoripoeg, oli väsitavam kui kolmkümmend armukest. Mõned neist võisid üksteisega lõbutseda, kuid tema nägi

ainult mind. Minu nägu oli talle ilmselt kallis nagu päike, hoolimata sellest, et kortsutasin kulmud nii tihedalt kokku, et oleks võinud arvata, et need on kokku kasvanud, kui ma ei oleks neid keskelt kitkunud.

Muidu olin hõivatud sellega, et püüdsin oma saledust ja nõtkust tagasi saada. Tõstsin jalgu nii kõrgele, et võisin jalalabad aknast välja pista ja neid õhus keerutada nagu läätsepotti. Hööritasin puusi ja õlgu. Sirutasin end lae poole. Ja alates päevast, mil mu vöö mulle jälle paras oli, hakkasin teatris esinema. Ja pidin riputama hälli kohale musta riide, et laps öö läbi magaks.

Ühel varahommikul koputati uksele, mida olin hakanud kääride abil sulgema.

Ta sosistas oma nime. Gladiaator. Loomavõitleja. Ja ma lasin ta sisse.

Ta vaatas toas ringi. Ning laps hakkas musta riide all käsi ja jalgu siputama. Otsekohe lebas poiss ümara ja raskena ta süles ning naeratas kõigi oma valgete hammastega.

Mina seisin vaid nagu kuju. Mees ei teinud mu kehavormidest, minu naeratusest ega mu kätest väljagi. Ta kadus koos lapsega, lõrisedes nagu metsloom.

Oletan, et ta viis lapse endaga kaasa sellele maale, millest ta oli nii palju rääkinud. Sinna, kus inimesed ja hobused elavad telkides koos. Ja hommikul värvib valgus telgiriide roosaks. Hobused hirnuvad ja kaabivad ning naised ärkavad ilusate ja ujedatena. Oletasin, et mu poeg imeb nüüd märanisa ja kasvab üles koos varsaga.

Ja nüüd... Tuul kannab endaga tema hingeõhku. Paleesse sisse.

Tema, see laps, peab nüüd olema üle kolmekümne. Ja isa on päris kindlasti rääkinud minu neljakümnest armukesest. Ja sellest, kuidas ma põrmugi häbenemata pöörasin pilgu Justinianuse poole. Ta on rääkinud paabulinnust, kes oli mulle nii kallis. Ja mustast riidest, mis kattis tuvide puuri ja hälli.

Kuidas oskaksin kõnelda oma igatsusest? Või sellest, kuidas ma tol hommikul jooksin mööda kõveraid põiktänavaid. Ja üle platsi, suutmata kinni püüda isa, kes liikus kiirelt nagu noor leopard.

See laps, kes kord sirutas oma pakse käekesi minu poole, on võib-olla juba teinud mind neljakümnekordseks vanaemaks.

Ta on kütkestav, räägitakse. Tema tumedates mandlikujulistes silmades on selline eriline hõõgus. Tema liigutustes on selline eriline graatsia. Isegi minu sirge rühi olevat ta pärinud. Ja minu sundimatu kõnnaku.

Ta tuleb oma vürtsika piimalõhnaga.

Ja minu juuksed muutuvad lumeks.

7

Valgus aknaraamide vahel. Kollane. Aga mulle ei meeldi kollane. See päikesekiirte ja avali õite tolmukate värv, mis mulle ei sobi.

Ma armastan iseäranis purpurit. Oma purpurit. Mu huulte ja kogu keha katva mantli värvi. Rubiine mu diadeemis, kõrvaehetes ja paljudes keedes. Juba nende raskus teeb mu selja sirgeks. Ma tõstan pea püsti ning pisike kuiv valu mu põlvedes muutub kerguseks.

Kunagi unistas Theodora, et tal oleks kasvõi üksainus väike siiditükk. Võib-olla ainult lühike lõhikutega kört, oranž või kuldne. Läikiv nagu poolitatud puuvili.

Noor Theodora, kes laskis kehal ja hingel möllata. Tema rikutus põles otse naha all ning pani silmad ja jume hõõguma. Ning ta ei kahetsenud. Isegi mitte siis, kui ostis kupeldaja kibedat jooki või palus tal oma üsa kohal loitse lugeda. Noor tütarlaps näis nii muretu ja puhas. Ehkki tal ei olnud isegi vanni.

Nüüd võtan ma vanni hommikul, keskpäeval ja õhtul. Vees tundub keha nii kerge. Ma sulen silmad ning naudin mandli ja lavendli lõhna, sellal kui pehmed käed nühivad mu laupa ja põski ning joonistavad õrnu ringe mu meelekohtadel, justkui armastaksid nad mind tõemeeli ja sooviksid mind trööstida sügavas ja salajases mures.

Kerge osava tõmbega tiritakse mu põsest paar karva välja. Ma jõuan vaevalt valu tunda, kui käed on jällegi paitavad ja õrnad. Needsamad käed hõõruvad mind kuivaks ja kannavad madalale asemele, kus ma puhkan, nägu ja kael kaetud mahlaste kurgilõikudega. Tunnen, kuidas nahk joob, sellal kui lasen kõigil lihastel täielikult puhata.

Seejärel, kui kurgilõigud on ära võetud, keeran end aeglaselt

kõhuli, et lasta tugevamatel sõrmedel vallandada sõlmekesed mu seljal. Need kasvavad nagu vääntaimed õlgadele, käsivartele ja säärtele. Ma ei näe seda orja, kelle sõrmede surve nii suurt leevendust toob. Mõtlen suurte kaslaste ja Narcese, oma kena armsa eunuhhi peale. Ja silmapilgu viibin selles õndsas seisundis, kus mul on võim oma unelmate üle.

Kuid vaevalt on massöör minu juurest lahkunud, kui mu teadvus läheb jällegi haavatud loomana uitama. Ja ma viibin selles väikeses toas. Selles haisvas ruumis, kus üks noor ema kunagi laotas kisava lapse kohale musta riide, nagu oleks too papagoi.

Ta kuuleb mehi nagu raskeid tantsivaid karusid trepist üles tulemas. Ja ta surub end kogu oma raskusega vastu ust ja pistab käärid aasa vahele. Kuid uks annab järele. Käärid riivavad tema jalga. Ja see on ta enda süü. Tema, kes tõmbab kogu meessugu ligi. Tema, kes juhatab meeste kehasid, nagu oleksid nad mingi nõrgamõistuslik orkester. Üks neist toob koguni kingituseks kaasa kaks puuri sees kräunuvat kassi.

Ta on lõbutüdruk, ütlevad nad. Neile soovitati teda. Konstantinoopoli kalleim libu. Aga kuhu see tema lõbusus siis jääb?

Üks mees ajab teised minema. Tüdruk naeratab, kuuldes neid trepist alla kobimas. Kuid naeratamiseks ei ole põhjust. Kui ta lambi põlema paneb, näeb ta, et mehe oimukohad on kõrged. Ta on paks ja niivõrd purjus, et vaevalt ta ühtegi konkreetset keha igatseb. Ainult kihu rahuldamist ja sellele järgnevat puhkust.

Mees peaaegu tõukab end ta sisse. Ja vastu tüdruku enese tahtmist muutub meeleheide kuumaks vooks ja ägedaks katkendlikuks ägamiseks, mille peale mees vaatab teda hetke imestunult, peaaegu meelitatult, nagu tajudes oma teadvuse ühe servakesega just teda, Theodorat. Siis on tema suguliige taas lõtv. Keha haiseb veini ja higi järele. Lihased on pehmed ja ta kõht on raske õõtsuv laine, mis takistab iha liigutusi, kui mees tüdruku ihu rebib ja toksib. Ta suleb tüdruku suu oma punduva keelega ja lakub ta kõrvu. Ja tüdruk hammustab teda õlast.

Ta küsib, kas mees tahab vett, või ehk veini? Ja ta küsib väga armastusväärselt, kas mees soovib oksendada. Aga too lükkab nii tüdruku kui veini eemale ja vajub unne. Ning tüdruk topib näpud ja seejärel linasiilu kõrvadesse, et mitte kuulda mehe norskamist.

Tulles oli mehel peas värsketest lehtedest pärg. Nüüd lebab see põrandal. Tüdruk rebib paar lehte ära ja muljub need näpu vahel puruks. Rohelised lehed, põld, mets. Aga pole muud kui see kahvatu ihu.

Linna kalleim libu. Lõbutüdruk. Ta püüab vaikselt pikali heita nagu surnut teesklev loom. Sest vähimgi liigutus äratab mehe käed ja tema suu ja suguliikme, mille ta käsib tüdrukul pista kuhu tahes. Ainuüksi selle väikese valge hetke pärast. Ainuüksi selle üürikese unustuse pärast. Ja kui see ei õnnestu, on süüdi tüdruk. Tema lõtv kõht ja rinnad. Tema kõvad puusakondid. Tema häbe ja tema võidunud linad.

Siis uinub ta kõigest hoolimata. Sest ta näeb und. Ja unes täitub ta pihk raskete kõlisevate hõbemüntidega. See on mõnu, mis voogab läbi kogu keha. Ning ärgates ja oma tühja pihku nähes tunneb ta mõõtmatut kurbust.

Kuid äkki lendab käsi täiesti iseenesest mehe soojale rinnale, kus nahkne kukkur moodustab mügariku.

Kohe on mees ärkvel. Ta hoiab tüdruku randmest kinni ja küsib, kas ta on tüdruku arvates selline tüüp, kes unustab maksta.

Ei. See oli unenägu, ütleb tüdruk. Ta pani käe mehe rinnale unes.

Tüdruk nägi ehk unes, et mees on mõni loom, kellelt saab raha lüpsta? Seda tahaks ta meelsasti teada, enne kui räägib, mispärast tema, Hecebolus, tüdruku juurde tuli.

Tüdruk püüab tema haardest lahti rabelda, naerdes hüsteeriliselt ja öeldes, et küllap ta tuli samal põhjusel kui kõik teisedki.

Tüdruk eksib sügavalt, ütleb mees. Eile tähistas ta oma määramist Pentapolise kuberneriks. Ja kohe pärast määramist oli ta esimene mõte tüdruk ära päästa. Et too ei ole märganud meest, kes on igal õhtul esimeses reas istunud, on talle veidi solvav. Aga küllap pimestab tüdrukut lavavalgus. Hoolimata sellest, et tüdruku moraal, tema määrdunud linad ja üleüldse kõik, mis tal pakkuda on, valmistas mehele pettumuse, pakub ta temale, väikesele tantsijannale Theodorale, uut elu.

Viimaks laseb ta tüdruku valutava randme lahti ja astub põrandale. Tüdruk mõtleb, kus mees küll on õppinud kõiki neid sõnu, mida ta nüüd deklameerib. Mees tahab olla armuline. Selle asemel, et süüdistada tüdrukut varguses, jagab ta temaga, ahne eksinud lapsega, oma õnne. Aafrikas teeb ta tüdrukust korraliku naise.

Aafrika, mõtleb tüdruk ja vaatab maha. Ta silmab mehe laiu lamedaid jalalabasid, mille varvaste vahel on linnusitta, justkui oleks temast juba kuju saanud. Tüdruk ei tea isegi, kas ta nutab või naerab. Või miks paabulind äkki kisa tõstab. Või miks Hecebolus hüüab, et siin haiseb. Kuid mees kisub linad tüdruku voodilt ja pühib hoolikalt oma jalgu. Ta lükkab aknaluugid lahti, avab puuri ja ajab tuvid välja. Ja üheainsa liigutusega on paabulinnul kael kahekorra keeratud.

„Oh, Jumal," ägab tüdruk ja peidab näo musta salli sisse, millel on ikka veel rinnalapse lõhn juures. „Oh, Jumal."

Ja minu kaeblemine tõuseb kui veesammas, mis äratab mu enda ja kõik lõbusad kammerneitsid, kes nüüd toovad jooksuga mu rõivad, ehted, nugisekarvadest pintslid, peeglid, parukad ning läikivad karbikesed, kus on värvid huulte, põskede ja laugude jaoks.

Nüüd on mu nägu joonud kurgimahla ja mu selg imenud mandliõli ning on aeg rõivastada mind rituaalideks, mille väljamõtlemisest olen ise suurt lõbu tundnud.

Tunnen juba, kuidas mu lihased ja närvid pingule tõmbuvad mõttest, kuidas juba palee ise kõik audientsipalujad hingetuks võtab.

Niipea kui nad parki sisse astuvad, kaotavad nad täielikult orienteerumisvõime. Vürtsikatest lõhnadest uimastatuna käivad nad ringiratast ning näevad ikka ja jälle vana paviljoni, kuni see äkki on nagu maa alla vajunud. Nad ei tea veel, et park on terve maakond ja palee on linn linnas. Nad triivivad vooluga kaasa, unustades, mida neil oli plaanis öelda. Sest seal on saalid ja koridorid ning jälle koridorid ja ülesrivistatud sõdurid valgetes mundrites, kuldkraede ja mõõkadega.

Lõpuks lähenevad nad troonile. Seda on näha sametisse ja brokaati rõivastatud teenrite ja eunuhhide sebimisest. Seda on tunda viiruki ja lõhnaõli lõhnast. Nagu janused loomad pürgivad nad ällika — keisri ja keisrinna — poole, üksnes selleks, et neid lükataks ootetuppa ja nad seisaksid õlg õla kõrval, saamata end peaaegu üldse liigutada. Kõige julgemad upitavad end kikivar-

vule, et püüda vähemalt üleolevate eunuhhide pilku, sellal kui nende parimad rõivad lähevad kortsu ja higistatakse läbi. Mõned minestavad ning nad kantakse välja. Ja kõik hoolikalt ettevalmistatud kõned, ülistused, meelitused ja õigustatud kaebused, kõik on peaaegu meelest läinud. Kuna nad ootavad. Nad ootavad tundide ja ööpäevade kaupa. Nad maigutavad nagu kalad ja vajuvad lühikesse tukastusse, pea rinnal. Ja viimaks, viimaks, kui nad on kaotanud ajataju ja suudavad suurivaevu jalga jala ette tõsta, lastakse nad siidportjääride ette, mis on nii paksud, et ei lase läbi vähimatki häält ning isegi tolm ja aeg näivad paigal seisvat.

Kuid äkki, peaaegu jõhkra jõnksatusega liigub siid kõrvale. Ning seal istuvad keiser ja keisrinna täies elusuuruses ning neid ümbritsevad tiivulised olendid, muidugi marmorist. Sellegipoolest on esimene mulje selline, et kaks võidujumalannat on just kohale lennanud, et kroonida valitsejaid värskete loorberipärgadega mingi võidu puhul, millest ootetubades ei ole veel kuuldud. Juba sellest ebakindlusest piisab, et külalisel tekiks süütunne. Pealegi on tõrvikuvalgus ebameeldiv ja orjad vehivad tahma talle otse näkku.

Selle lavapildi, mis paneb kõiki nagu välgust tabatuna põrandale viskuma, mõtlesin välja mina, keisrinna. Alles siis, kui nad avastavad, et nad ikka veel hingavad ning et vaatepilt järelikult ei olnud surmav, roomavad nad lähemale, et vajutada oma suudlused keisri ja keisrinna kõrgeaulistele jalgadele.

Keiser kallutab end ootavalt ettepoole. Nii tema kui ta esiisad olid rahul, kui nende alamad vaid põlvitasid trooni ees, käsi südamel. Justinianuse arvates on see kõhuliviskumine liialt aeganõudev. Vanemaid inimesi on mõnikord vaja üles aidata. Ja keiser, kes ise põeb reumat, kummardub külalise poole, jättes peaaegu joviaalse mulje. Sellest pole kuigi palju abi, et ma teda varrukast sikutan. Ta ei mõista, kui palju aega me säästame sellega, et kõik retoorilised keerutused unustatakse ära ning meie alamate huulilt langeb vaid vajalik kaebus või palve.

Aga täna ei jaksa ma vahele segada. Esimene külaline on keskealine elegantsete maneeridega põhja-aafriklane. Ta annab üle pehmest punakast kullast kannude ja liudade kogu meie varakambri jaoks. Ta on turist viisakusvisiidil. Võib-olla on ta pärit Pentapolisest.

Võib-olla elab ta koguni minu endise armukese ehk röövija Heceboluse majas, kus oli vasknõusid, kujusid ja orje. Ning voodid olid väga suured ja kaetud tikitud tekkidega. Ja Theodora jalad puudutasid vaid harva maad. Sest ta liikus läbi linna kandetooliga. Seepärast kaotas ta täielikult kohataju ja muutus vöökohast viis sentimeetrit jämedamaks.

Ta karjus kandjate peale, et need liiguvad nagu dromedaarid. Maailm kõikus ja tal läks süda pahaks, kuigi ta hoidis nina all kotikest kuivatatud maitsetaimedega.

Hecebolus nõudis, et ta läheks varakult magama.

Theodora küsis, kas mees tahab teda pruukida.

Sõna „pruukida" ajas mehele külmajudinad peale, ütles ta. Säärast juttu ei soovinud ta kuulda.

Kuid Theodora õppis hoolt kandma, et orjad poleeriksid kujusid ja kanne ja astjaid. Et põrand oleks tõeliselt puhas. Ning ta pidas päevikut ja rehkendas majapidamiskulusid. Ta tegi seda ühel ja samal tahvlil. Arvud valmistasid talle raskusi. Ja päevik oli sageli katastroof.

„Täna käisin ma jalutamas. Hiilisin lihtsalt tagauksest välja. Orjad ei teinud väljagi. Nägin kollasesse siidi rõivastatud naist. See riie ajab mulle janu peale. Hiilisin talle nii lähedale, et ulatusin kleiti puudutama. Ja oli selline tunne, nagu puudutaksid imepehmet nahka.

Naine pöördus minu poole.

Tema huuled olid kuivad ning silmad kitsad ja kibestunud.

Tema kõnnakust sain aru, et meil on üks ja sama amet."

Hecebolus lööb tahvli puruks ja küsib, kuidas Theodora julgeb ametist rääkida. Ta peab oma mineviku lihtsalt ära unustama. Ta peab summutama oma naeru, taltsutama oma liigutusi ning tema pilgus on ka midagi viltu. Mees on märganud, et kui ta võtab Theodora mõnikord peole kaasa ning joogikarikas käib ringi, siis joovad kõik mehed just sama koha pealt, kus tüdruku huuled on peekri serva puudutanud. Ja Theodora ei ole veel suutnud endale ühtki sõbrannat muretseda.

„Paabulind," ütleb tüdruk. „Seda ei anna ma sulle iialgi andeks."

Mees ütleb, et tal pole aimugi, millest tüdruk räägib.

Kuid Theodora ei hooli Heceboluse trotslikult õieliaetud ala-

huulest ega tema kätest, mis näivad suutvat tüdruku õlad puruks pigistada nagu munad. Mõnikord laotab tüdruk paabulinnu pikad sabasuled laiali nagu lehviku. Ja ehtelaekas hoiab ta linnu konte, mis on palju hapramad ja peenemad kui ta oli arvanud.

Tegelikult paneb teda imestama, et nii kitsi mees nagu Hecebolus kingib talle ehteid. Isegi kaameliajajaid püüab mees alt vedada. Ja kui ta söögi eest tasub, rehkendab ta välja, mida iga suutäis võis maksta, loovutades lõpuks oma mündid nii tõrksal ilmel, nagu saaks ta petta.

Tol päeval, kui Theodora palub teda osta taltsas karupoeg, kes lakub valge pulga küljest mett ja kannab peas rohelist tutipaela, peab ta ära kuulama pika loengu mee ja leiva ja liha hindadest. Ning täiskasvanud karude aplusest ja hirmsast haisust.

Tüdruk ütleb, et ostab looma ja peab teda üleval oma raha eest. Tal on ju väike kokkuhoitud summa, mille ta reisi alustades Heceboluse kätte hoiule andis. Aga tüdrukul ei ole mingit raha, ütleb mees. Tema ise juhib majapidamist ja säästab tüdrukut täielikult rahaasjadele mõtlemisest. Tüdruk võiks mõelda selle peale, kui mugav elu tal nüüd on. Kas ta üldse teab, mis see maksma läheb?

Ei. Aga tüdruk teab, et Hecebolus on huvitatud ainult kestvatest tarbeasjadest. Suurem maja. Rohkem kujusid. Rohkem ilusaid kanne ja astjaid. Noored tugevad orjad. Ta investeerib, ütleb ta. Tema omanduses on kogu ilu, mida ta osta suudab.

Theodora oma on vaid see, mida ta kanda saab. Kleidid, sandaalid, mink ja veel peotäis ehteid. Ta igavleb ja võtab vanni, mitte niivõrd ihuvilja vältimiseks, kuivõrd selleks, et oma armukese kalalõhnast lahti saada. Päeval tunneb ta end loiu ja väsinuna. Kuid igal ööl ärkab üles. Huntide hallil tunnil viskub ta asemele. „Kui palju maksavad vasknõud? Kui palju maksab kala? Kui palju maksavad kalliskivid?" Kogu aeg „Kui palju?" Ja Theodora higi muutub hapukaks nagu palavik, mis parfüümist läbi tungib.

„Täna müüsin oma topaasid maha," kirjutab ta vahatahvlikesele. „Need särasid nagu vana isalõvi silmad, kui ta päikese käes lamas ja käppi lakkus. Kuidas ma küll armastasin neid kive, mis mulle õnnetust tõid.

Aga kui olin otsuse teinud, kadus mu kaelalt ja õlgadelt nagu mingi raskus.

Raha. See voolab mul käest. Natuke rõivaid. Pisut veini. Vein kisub suu kokku. Homseks on see äädikas."

Topaasid, küsib Hecebolus, kui ta võtab tahvli, et vaadata, kas Theodora kirjaoskus on paranenud, kas ta müüs topaasid tõepoolest maha?

Tüdruk noogutab ja näeb, kuidas mees näost üleni valgeks läheb. Kuid ta ei jõua mehe tervise järele pärida, enne kui too röögatab, et need olid tema ostetud. Ja ta suunurgad tõmblevad nagu väikesel lapsel, kes on nutma puhkemas.

Tüdruk ütleb, et need on tema õnnetusekivid. Mees ostis need, vaevumata tema horoskoobiga tutvuma.

Horoskoobid meest ei huvita. Aga kui palju tüdruk kivide eest sai. Öelgu lihtsalt välja, kui palju ta sai.

Kui tüdruk nimetab umbkaudse summa, ütleb mees, et ta võib minna. Ta on vaba, mees ei kannata teda enam välja.

Aga tüdruk ütleb, et mees viis ta kodunt ära. Tema uskus, et mees teda armastab. „Hecebolus," pisarad pimestavad tüdruku silmi täielikult. Need voolavad mööda põski suhu. Ta nutab lapse kombel, ilma igasuguse arvestuse ja koketeerimiseta. „Ma olen vist rase. Ma kardan, Hecebolus. Majoraani ja salvei lõhn lämmatab mind ja liha haiseb köögis, nagu oleks pahaks läinud."

Veel kord kohtab ta mehe hägust pilku. Ta vaatab mehe kõrgeid oimukohti ja õieli alahuult, mis annab näole pettunud ilme.

Tüdruk on oma liiderliku ema tütar, sarnaneb oma laristajatest õdedega. Mees tahtis teda aidata. Aga tüdruk on ta vanaks teinud, ütleb mees.

„Vanaks," tõstab tüdruk häält ja paiskab selle sõna mehe pihta. „Vanaks. Seda olid sa juba siis, kui ma sind kohtasin. Sinust polnud üldse asja."

Ta tunneb mehe käsi oma õlgadel. Hetkeks arvab ta, et mees tahab teda pruukida ning kavatseb magamisasemele viia. Kuid mees lükkab ta uksest välja. Õhtujahedus lööb talle vastu ning ta surub end vastu müüri, et kivide soojust endasse imeda. Väike laegas vihiseb läbi õhu ja langeb ta jalge ette. Ta teeb selle innukalt lahti. Kuid selle sees on vaid peotäis linnukonte.

Tema käed tõusevad kaelale. Helde Jumal, mitte ühtegi kaelakeed. Kas tema, Theodora jaoks ongi mingit heldet Jumalat olemas?

Köögis naerab keegi.

Ta kujutab endale ette kooke ja krõbedat praadi. See toob suhu piisavalt vett, et maja peale kolm korda sülitada.

Ka minul, keisrinnal, läheb kõht tühjaks, kui ma vajutan kergelt oma pingul kuklalihastele ja libistan sõrmed allapoole mööda neid paljusid punastest, rohelistest ja sinistest kividest keesid. Olen Pentapolise mehe jutu kõrvust mööda lasknud, kui too suudleb hüvastijätuks mu jalga ja sobivat osa põrandast. Keiser on end jälle liiga kaugele ette kallutanud. Sikutan teda varrukast. Ta naeratab vabandavalt. Ja ongi aeg meie ühiseks söömaajaks.

Tundub veidi masendav, et ta ei puuduta kunagi veini ja sööb peaaegu ainult minu pärast. Pisut jogurtit, kolm datlit ja peekritäis vett. See on tema dieet. Järjekordselt valmistub ta paastuma. Harjumuste ja toidu türanniast vabanemine innustab keisrit. Nälg ja unetus muudab ta pea selgeks ja annab energiat. Reumavalud lahkuvad kehast. Nagu kõik heas toitumuses inimesed, tajub ta paari kilo mahavõtmist vabanemisena. See on peaaegu nagu võitluses pealejäämine. Ja imelikul kombel näib ta nägu priske ning keha terve ja tugev ka pärast mitmepäevast paastumist. Kui ori sellisele toidule määrata, kukuks ta surnult maha. Talle ei tooks nälg puhkust ega unetus ülevust ja nägemusi.

Paastuvad rikkad. Vaesed nälgivad, mõtlen ma, sellal kui keiser lõpmata aeglaselt oma datleid mälub. Ma songin veidike kümmet eelrooga ja söön vutirinda. Mees naeratab. Ning ma ei keela endale rasket punast veini ega magususest tilkuvat kooki.

Tõustes puudutab ta peaaegu häbelikult seda kohta mu põsel, kus vein on süüdanud väikese leegi. Ja siis on meil aeg lahku minna ja lasta end oma isiklikesse ruumidesse kanda.

Veel korra pean ma puhkama. Seekord katab nägu väga lihtne mask, mis on kokku segatud oliiviõlist, roosiveest ja munarebudest. Ja mu käed ulbivad kahes kausis, kus on mandlipiima, mee ja pressitud sidruni segu, mis peab tegema need valgeks ja pehmeks.

Neitsid ei saa ega saa oma tööga valmis. Nad sädistavad ja

heidavad minu poole mu enda pilti liikuvates peeglites. Nad proovivad uut ploomikarva ruuži. Ja sätivad mu juuksed nõnda, et pisikest halli viiru vasakul oimukohal ei ole üldse näha. See ei ole suurem kui tuhaebe. Aga ikkagi. Ma valin raske ronkmusta paruka.

Tunnen, kuidas mink kinnitub silmanurkadesse ja juustepiirile. See poleks nagu muud kui mask, mille saab eest ära tõmmata. Ning selle võib kerge liigutusega kokku kägardada ja minema visata nagu närtsinud lille. Selle all on nägu, mida ma ei söanda vaadata.

Lõpuks ometi kuulen oma Narcese häält. Selget ja tugevat nagu metsalinnu hüüd. Tal on käes täielikult avanenud valge roos, ta kummardub selle kohale ja joob selle lõhna.

Kõigis ootetubades on õhk paks, ütleb ta. Inimesed seisavad juba pooles koridoris ja paluvad audientsi. Seitse inimest on minestanud, aga midagi tõsist ei ole juhtunud. Veel ei ole olnud ei kaklusi ega surmajuhtumeid.

„Kas tuttavaid on?"

Prohveteid, munki ega näitlejaid ei ole. Aga need kaks noort leske.

Ma noogutan. Mäletan suurepäraselt neid kaht naist, kelle ma neljateistkümne päeva eest vägisi mehele panin. Ja ma ei suuda naeratust tagasi hoida, mõeldes nendele kahele kõrgklassinaisele juurviljakaupmehe ja köiepunuja käte vahel.

Nende naiste ülbus ja kergemeelsus olid üle linna kuulsad. Kõik rääkisid leskedest nõnda, nagu oleksid nood kaks uut tähte, mis on ilmunud öisesse taevasse. Keegi ei olnud nende ilust ega nende lõbusast meelest kuulnudki, enne kui nende mehed surid. Kuid vaevalt oli leinaaeg möödas, kui naised kolisid kokku ning nautisid varjamatult oma uut vabadust ja noorust.

Nende kiired kandetoolid liikusid läbi linna, vaimustavate pikajalgsete orjade kantuna. Lesed lamasklesid seal kollastel ja lilladel patjadel, alasti oma õhukeste peokleitide all, alasti oma pöörase papagoimingi all, oma säravate käevõrude ja hüsteeriliste, õlgu riivavate kõrvarõngaste all, rangluu kohal olev lohuke täidetud raske lõhnaõliga. Koguni öösel oli kuulda nende ehete kõlinat ja lühikest pistodasid kandvate orjade samme. Isegi mõte sellest, et neile võidakse kallale tungida, ei sundinud neid naisi kodus püsima.

Ning nende naer oli hõbe ja nende kehad valge samet. Ja pärlikeed ulatusid neile põlvini. Juukseid kandsid nad lahtiselt. Ja need särasid kuldselt, särasid hennapunaselt ja segunesid ööga. Kui kõik lesed niimoodi teeksid.

Kuid nüüd on nii juuksed kui ka nende liigutused taltsutatud. Kaks nägu, kitsad ja kahvatud nagu noorkuu, langevad alandlikult põrandale.

Nad mõlemad paluvad lahutust, sosistavad nad.

Väga malbelt küsin ma, kas nende mehed vägivallatsevad või murravad truudust.

Üks ohkab ja tõstab kleenukese mureliku käe kõrva juurde, seletades, et tema mees norskab.

Teine väidab teatud sarkasmiga, et tema köiepunuja sülitab põrandale.

Aga see ei ole mingi põhjus lahutamiseks. Pisike süljelärts kuivab ära ja enamik mehi, kes on vanemad kui kakskümmend aastat, norskavad. Seda arvan end teadvat.

Julgem naistest vaatab mind vihkava pilguga ja teatab, et kahekümne aasta jooksul käis mõlemal õigupoolest väga kultuurseid kosilasi.

„Aga teie ei läinud kellelegi neist," ei tundu mu imestus ehk päris siiras.

„Meie," sõnab naine, „soovisime olla vabad."

Kuid mina vangutan selle totruse peale pead ja luban neile armulikult, et lasen nende mehed riigiametisse võtta, nii et nad saavad nii raha kui võimu. Lahutus oleks nii kurb kui ka ebamoraalne toiming.

Noored naised tänavad, pisarad põski mööda alla voolamas. Ja mina, hea Theodora, näin nende tänulikkusest liigutatuna.

Aga vaevalt on nad koridori jõudnud, kui kuulen päris selgesti läbi eesriide nende hääli. Üks nimetab mind nõiaks. Teine trambib jalgu ja ütleb, et kurat läheb vanast peast kloostrisse. „Ah, sülgaks mu neetud köiekeerutaja ometi siiasamasse põrandale!" ulub ta hüsteeriliselt.

Pööran näo Narcese poole ja naeratan.

„Ei tea, kas ma tegin ikka õigesti? Ma ju narrisin neid."

„Need lipakad olid kogu Konstantinoopoli häbiplekk."

Narces tunneb mind. Ta teab, et kadestasin neid nende nooruse ja vabaduse pärast.

„Narces, kas ootajate hulgas on kedagi erilise palvega?"

Tema selg on ikka veel nagu noore mehe oma. Aga temale võin ma oma nägu näidata. Temale võiksin kõik ära rääkida. Ma räägiksin poisist, kes imes märanisa ja nüüd kannab hundinahaga vooderdatud mantlit. Temast, kes ei tule mängima keedega mu kaelas ja kividega mu rindadel.

„Aita mind, Narces. Aita mind."

Ta viskab lille käest ja pakub mulle käsivart. Audientsisoovijaid ei ole, ütleb ta. Ei kedagi tähtsat. Ja mõistagi ei seisaks mu poeg seal, ootajate ja palujate seas.

Mu pahkluud on veidi haprad. Seepärast toetab Narces mind, kui me parki läheme. Tema juuksed on valgeks muutunud. Kuid ta pahkluud on tugevad. Käsi, mille ta mulle toeks pakub, hoiab mind tema kehast eemal. Õigupoolest ei ole käest puhtfüüsiliselt suuremat abi. Narcesele ajab mõte minu lähedusest kabuhirmu peale. Olgugi et ma tean, et meeldin talle.

Pööran näo tema poole. Oleme vait. Ta pingutab, et oma muret varjata. Ta on siiralt mures selle nõrkuse pärast, mida ma tema käsivarre külge klammerdudes ilmutan. Tema on esimene pärast keisrit, keda ma oma surivoodi juurde kutsun.

Narcesel ja minul on mõlemal oma saladused. Nendega ei ole me teineteist kunagi tülitanud, mitte hirmu pärast, vaid sellepärast, et hoolime. Ja see, et tema, nii kuulsusrikas sõjamees, tõemeeli kardab mu käte külmust ja mu keha soojust, teeb mulle nalja ning ühtlasi haavab mind.

Kui Narces ja mina teineteist suudleksime, oleks see nõnda, nagu tuleksime kumbki oma planeedilt, kandes suurt ja habrast lootust.

Ja kui meid praegu eemalt nähtaks, siis arvataks, et oleme vanem abielupaar, kes on palju aastaid koos elanud. Nõnda näivad meie näod, meie käed ja käsivarte karsked kaared olevat kokku põimunud nagu oksad.

Narces. Narces. Neetud olgu see, kes su munad lõmastas.

8

Öösel nägin ma inglit. Tiivad olid uhked. Need helkisid sügavrohelistes ja pronksjates toonides ning suleotsad riivasid maad. Unenäo valgus oli see viltune valgus, mis langes Komito kujule, kui ta avas oma ukse, et ulatada emale münt. Mulle meenub, et ka ingel vaatas veidi kõõrdi. Näojooned olid ühtaegu pikad ja rasked. Suu oli väike ja punane nagu mari ning juuksed kähardusid pühapaiste all nii ilusasti. See oli pikk ja turske ingel.

Püüan seda olevust silme ette manada, sellal kui seisan püsti, et Ravenna kunstnik saaks joonistada mu portree ja hiljem sellega kirikuseina kaunistada. Ulatan inglile raske peekri. Või õigemini püüan ette kujutada, et ulatan. Sest mu käed on tühjad ning inglit on raske kinni hoida, eriti kui Antonia peaaegu nõjatub mu paremale õlale ning kogu tema keha hõõgub kuumahoost. Viimaks pühib ta laupa ja langetab laud, mis küütlevad sinistes ja rohelistes toonides nagu peenikese mao nahk. Ripsmed on pikad ja siidised. Ta viivitab, enne kui saadab kuulsale Ravenna noormehele äkitselt oma sama kuulsa pilgu. Selle läikiva, niiske pilgu, mis otsemaid muudab tema täiesti tavalised üleminekuea sümptomid liigutavaks nagu neitsi punastamise. Näen, kuidas kena noorhärra tema pilgule vastab. Ja mu kallis sõbranna Antonia on kindlustanud selle, et vähemalt pildil näib ta sama graatsiline ja peen kui tema malbe tütar. Nagu kaks kaunist õde seisavad nad pildil kõrvuti. Giovannina kannab pealegi seda roosat siniste lindudega siidkleiti, mis oli tal seljas tol päeval, kui sosistasin ta kõrvakese sisse, millega tema väärikas ema ja mina tegelesime, kui temavanused olime. Midagi pidin ma ju tegema, et see süütu, hästikasvatatud laps näitaks üles pisutki lahkust minu lihase lapselapse Athanasiuse vastu, kes oli kolme nädalaga kaksteist kilo maha võtnud.

Ma kinkisin tüdrukule peentest kuldniitidest kootud salli ja ütlesin: „Kullake, kullakallike, kui sa oleksid minu tütar, oleksin sulle mõningatest asjadest rääkinud. Õigupoolest annan sulle seda nõu, et käi omaenda himude järgi."

Ta muutus närviliseks. Püüdis käsi süles paigal hoida. Kuid ta värises. Ja isegi sellises seisundis oli ta armas. Oleks ta ometi tantsima õppinud, see laps. Aga tema mässib end pealaest jalatallani sallidesse, ning kui ma jutustasin talle loo kahest ilusast amatsoonist, oli ta kaitsetu ja vaga nagu rästapoeg.

Loomulikult alustasin ma kangelastest. Kaks noormeest lähevad laia maailma. Üks neist on prints, teine ohvitser. Aga kuna see on õppereis ning prints tahab oma maad tundma õppida, ei nimeta nad oma tiitleid üldse. Nad püüavad oma häid kombeid ja oma rikkust pigem varjata.

Nad ööbivad parimates kõrtsides. Ei täid ega kirbud hammusta neid. Hiired poevad oma väikestesse urgudesse. Prussakad tunnevad iseenda inetuse pärast vastikust ja litsuvad end seinte ligi. Kärnkonnad varjavad end voodi all. Ja koguni geko on vait, pimestatuna noormeeste hiilgusest.

Ühel päeval külastavad nad lõbumaja. Mõistagi mitte tavalist lõbumaja. Kõik naised on noored ja haruldaselt kaunid. Nende kehadel pole vähimatki plekki. Perenaine garanteerib, et kõik on puhtad nagu neitsid. Nad on karjaste lapsed ning on toitunud rõõsast piimast ja marjadest. Väikestes siidiga vooderdatud tubades vaatavad nad oma peeglitesse ja laulavad:

Armas, armas
su nahk on jasmiin
su keel on lõbus kalake
su seeme —
hõbe mu reitel

Nõnda laulavad need noored kaunid libud. Kahel neist on soontes amatsoonide verd ning eriti kõrge ja igatsev hääl. Ja nende süleluses õpivad kangelased armastust tundma.

Seitse päeva on nende liigutused tants lamades. Nad tõusevad vaid selleks, et veel korra naiste käte vahele viskuda. Tunda peapööritust ja uppuda armastusse.

Aga siis. Äkki peavad kangelased edasi minema. Nad suudlevad kauneid kurtisaane hüvastijätuks. Keegi ei nuta. Sest noormehed tõotavad, et tulevad tagasi ja abielluvad. Nad pitseerivad tüdrukute huuled suudlustega ja libistavad nende sõrmekestesse hinnalised sõrmused. Nii lihtne on see hüvastijätt. Nad sõidavad ära ja unustavad.

Mööduvad aastad ja päevad. Ning päevad ja aastad. Printsist saab keiser ja valitseja. Ohvitserist saab kindral ning kõige suurem ja kardetum vallutaja. Mõnikord kõnelevad nad noist lõbusatest päevadest ja naistest, kelle nad on unustanud.

Kuid ühel päeval tuleb paleesse võõras. Keegi hinnalises kandetoolis ja üleolevate maneeridega daam. Kindlalt nagu kirjatuvi suundub ta keisri poole. Keegi ei söanda teda peatada ning koguni valitseja kummardab tema ilu ees nagu kuu ees.

Daam näitab talle hinnalist sõrmust. Ja mehele tuleb kõik meelde ning ta täidab oma lubaduse.

Annan Antonia tütrele mõista, et see naine olen mina.

„Aga... ema?" lausub ta vapustatuna.

„Sinu ema ei hoidnud kunagi oma küünalt vaka all. Sinu ema säras."

Tüdruk laseb pea longu. Millegipärast jooksevad mööda ta põski rasked pisarad. Ta ajab keele välja ning joob neid, nagu oleksid need soolane vein, mis tekitab vaid suuremat janu.

Ka mina lasen pea longu, kuid muige varjamiseks.

Sest loomulikult ei elanud me siidiga vooderdatud linnupuuris. Ja mingeid sõrmuseid ei olnud. Ei safiir, tiigrisilm ega topaas libisenud Theodora sõrme. Ja mis Antoniasse puutub, siis ei pimestanud ta Belisariust ei libu ega amatsoonina.

Ta lihtsalt võrgutas mehe oma köögis. Põrmugi häbenemata lasi ta tuunikal piimast pakitsevatelt rindadelt alla libiseda, et pesamuna imetada. Samal ajal pühkis ta nina keskmisel lapsel, tüdrukukesel, kes vaatas ohvitseri suurte abitute silmadega. Ning hästisihitud jalahoobiga saatis Antonia oma vanima tumedalokilise poja välja, kus too pani linna koerad metsikult ja hüsteeriliselt haukuma.

Antonia viibis oma köögis. Ja tema naha soojus, tema silmade läige, kogu tema küps alistamatu hiilgus täitis ruumi. Ja siis veel

tema kummaline kokakunst. Pajatäis tangukörti ja äkilise mõttevälgatuse ajel kamalutäis jämedaid herneid, kolm kõverikku punast piprakauna, natuke kurki, natuke paprikat ja sibulat ning peotäis värskeid roosilehti. Kõik selle viskas ta patta. Ning kui maitseained ja tangud ja roosilehed podisesid ja lõhnasid, lüpsis ta sortsu piima oma rindadest otse patta. Seda pakkuski ta näljasele sõjamehele.

Ei, polnud ei tiigrisilma ega topaasi.

Kuid Antonia vajus madalale järile. Seal istus ta raskelt ja vagusalt, sellal kui väike tüdruk tema juukseid kammis. Aeglaselt ja hoolikalt tõmbas ta kammiga mööda Antonia peanahka. Ning juuksed tõusid kiharatena ja äkiliste lainetena ja keerdusid lapse sõrmede ümber. Kamm uppus juustesse ja üksikud karvad olid juba valged, nagu oleks Antonia kauni pea peale langenud kerge härmatis. Ning ta sulges silmad ja nõjatus tahapoole nii küllastunud ja rahuloleva ilmega nagu paks kass, kes puhkab pärastlõunases päikesepaistes, sellal kui tuli paja all muutus suuremaks ja tantsukostüümid, mille Antonia oli seinale riputanud, värisesid nagu kirevad rituaalsed olevused. Nõnda võluski ta oma armukese ära.

Aga kuidas saaksin ma rääkida hellitatud härraslapsele — kes alandlikkuse tundmiseks peab minema kloostrisse või kirikuvõlvide alla —, et ta päästeti viletsusest pajatäie maitsestatud kõrdi ning paari vöö ja viledaks kulunud loori abil. Ja miks peaks Giovanninat huvitama jutt sellest, kuidas mina kunagi hoidsin nälja endast eemal vaid kolme musta oliiviga päevas. Kuidas suudaks ta üldse ette kujutada, et temavanune kleenuke tüdruk lahkub armukese majast, kaenlas laekatäis linnukonte. Ei, mingi muinasjutt ega õppereis see küll ei olnud.

Muidugi kohtasin ma pühasid mehi ja naisi. Ma koguni rääkisin nendega. Nad ei olnud nii kinnised nagu see ingel unenäos, kes ei lausunud sõnagi. Kuulsin ainult tiivaotste puudutust vastu põrandat. Ja kui see ilus poolpime olevus pidi olema minu kaitseingel, siis ei ilmutanud ta igatahes suuremat huvi selle Theodora vastu, kes tassis oma häbi endaga kaasas ja peaaegu et seadis selle kõigis linnades väljanäitusele. Häbi. Jälle Procopius. Tegelikult Theodora ei häbenenud, kui lahkus Heceboluse majast ilma oma mõnusa

kandetoolita. Tema sandaalid olid terved ja kleit uus. Tal ei olnud vaja orjatari soengut tegema. Talle sobis, et juuksed langesid hooletult, nagu oleks ta äsja asemelt tõusnud.

Ta nägi silme ees Heceboluse prisket nägu. Tema pettunud suud ja kõrgeid oimukohti. Kirste kulla ja hõbedaga ning kõiki neid ilusaid, heas toitumuses orje. Kuid häbi ta ei näinud. Ainult tema edevust oli veidi riivatud. Alles hiljem panid hääled teda punastama ja valguse käes pead langetama. Meeste naer ja naiste sosistamine närisid teda ning panid häbi tema seelikusabas krabisema nagu närbunud roosi õielehed. Aga keha oli noor ja sile ja hästi toidetud.

Seda tunneb ta juba esimeses räpases kõrtsis, kus perenaine vaevu viitsib oma külastajaid teenindada. Ta vaatab neile otsa, enne kui valab hapu veini ja vee segu peekrisse, mida ta ei anna käest enne, kui on tasu kätte saanud.

Samal hetkel, kui Theodora sisse astub, pööravad kõik pilgu temale ning üks habemik priiskab ja tellib kausitäie herneid. Perenaine tõstab keedupotist ja ajab sõrmed õige pisut harali, et suurem osa leemest ära nõrguks, enne kui ta herned kaussi lartsatab. Mees viipab kutsuvalt ja kõik nihkuvad lähemale. Ka Theodora, kes pöörab näo valguse poole, et teda nähtaks. Kui ta tõuseb, joovad mehed tema liigutusi. Kuid esialgu veel tundub ta neile unenäona ja keegi ei julge talle järele minna.

Pentapolise tänavail uitab ta ja nälg muutub piinaks. Ta mõtleb vaid sellele, kuidas hankida raha. Ta peab seda teenima, leidma, varastama, vaid selleks, et suudaks söögi eest maksta. Jalad nõtkuvad all, nagu oleks ta joobnud. Ta näeb kulda helkimas meeste ja naiste käsivarte ümber ja rehkendab välja, millised tohutud summad on nende rõivaste ja kandetoolide peale kulutatud. Ta näeb kõikjal raha. Ta näeb münte käest kätte libisemas. Ta kuuleb neid läbi õhu lendamas ja maha kukkumas mehe ees, kes laulab kastraadi puhta heleda häälega.

Ta laulab naisest, keda ta igavesti armastab. Alati ja igavesti. Mehed vaatavad teda vastikuse või häbiga. Naised seisavad võlutuna. Vanemad kuulevad teda laulvat emast ja tahaksid tal pead silitada. Noored teavad, et ta laulab just nende nahast ja nende

ilust, mis sel hetkel muutub pühaks. Ka Theodora jääb seisma nagu lummatud.

Siis kuuleb ta äkki müntide kõlinat ja tunneb haaret oma käsivarre ümber. See on ühtaegu paluv ja nõudev žest, mille ta eksimatult ära tunneb. Ja nagu unes laseb ta end ära viia noormehel, kes on temast pisut lühem.

Ta küsib, kuhu mees ta viib. Kus ta elab? Kuid mees ei vasta talle.

„Võib-olla ei räägi me ühte keelt?" küsib Theodora.

Mees vastab talle vihaselt pudistades, et tüdruk räägib tema keelt palju paremini, kui ta ise seda suudab. Hetkeks arvab tüdruk, et ta on hull. Siis taipab, et mehel on keele otsast tükike puudu.

Ta kortsutab kulmu ja mõtleb mehe eest ära joosta. Kuid mehe lühike keha on tulvil jõudu, ta tõmbab tüdruku endaga kaasa ühte majja, mis on veel pooleli.

Ta küsib, kas mees ehitab endale maja, ja kuuleb ise ka, kui hüsteeriliselt, kui lapselikult, rumalalt ja hellitatult ta hääl kõlab.

Siis tunneb tema, Theodora, Jumala kingitus, kuidas savipõranda toores, niiske lõhn seguneb mehe suguliikme kirbe lõhnaga. Ja ehkki mehe nahk on soe ja pehme, tõdeb tüdruk oma pettumuseks, et tema armukesel mitte ainult ei puudu tükike keelt, vaid ta on lihtsalt nii vaene, et haiseb.

Mees hoiab teda süleluses. Ta nõuab, et tüdruk puhkaks. Ja tüdruk saab aru, et mees tahab teda sinna jätta. Et ta toob tüdrukule puude otsast vilju ja võidab täringumängus raha.

Aga tüdruk karjub hüsteeriliselt, et ta ei ole armastaja. Ta ei ole isegi mitte loom. Ta on paaritunud iha tundmata. Üksnes nende müntide eest, mis mehel taskus on. Sest tüdruk peab end puhastama. Puhastama oma juukseid ja oma keha.

Ning mehe lõhn on iiveldamapanev ja jube ning tüdruku hääl on terav nagu naaskel, kui mees paneb käe ta huultele. Ja tüdruk kuuleb naeru ning teravat heli päris oma kõrva ääres. Mehaaniliselt sirutab ta käe välja justkui mündi järele, kuid püüab õhust kinni kivi.

Noormees on ainsa hüppega üleval ja läinud. Tüdruk ise tõuseb ja pühib kleidi tolmust puhtaks. Ta vaatab töömehi sellise pilguga,

et nood pillavad kivid, mis neil ikka veel peos on. Siis jookseb temagi minema. Alles tükk maad linnast väljas märkab ta, et põsel on veidi verd. See on üsna pisike kriim kohe silma all. Ta palvetab, et armi ei jääks.

Siis tuleb iiveldus. Ja seda ilma majoraani või lihata.

Aga küll ta oli tollal ikka noor, see Theodora. Alistamatu ja noor.

Vaevalt küll on need mõtted sobilikud naisele, kes on tublisti üle neljakümne, Konstantinoopoli keisrinnale, kelle pilt hakkab ehtima üht kirikut Ravennas.

Ja ikkagi. Kas tõesti on see noor tütarlaps pooleliolevas majas nii väga erinev pühast Susannast? Naisest, kes igal ööl pidi kuradiga võitlema. Tema pälvis sellise armastuse ja kuulsuse, et ka mina käisin palverännakul, et teda korrakski näha saada. Aga minu vastu oli ta kõrk, tõmbas vaid oma räpased loorid nii tihedalt ümber näo, et ainult ninaots välja paistis.

Miks loobitakse üht kividega ja teisele tuuakse kingitusi? Miks on üks häbitu ja teine jumaldatu?

Theodora visati Heceboluse majast välja. Susanna pööras enda omale kõrgilt selja. Mehed õhkasid tema akende taga. Orjatarid seisid, suu ammuli, tema kammid ja pärlid peos. Aga tema, kes väitis, et oli rääkinud Jumalaga, seadis sammud kõrbe poole.

Seal elab ta kindlasti siiamaani kotkaste, skorpionide ja madude seltsis, see püha Susanna. Tema peanahka katavad suured kõõmalaastud nagu karpkala soomused. Ta ei kammi kunagi juukseid, piirdub vaid sellega, et kratsib küüntega. Valged ebemed tulevad lahti ja ripuvad pikkades pulstunud juustes. Mõnikord tõmbab ta need välja nagu tingud ja silmitseb neid mõtlikult, enne kui neid nätsutama hakkab. Muidu lubab ta endale vaid kruusi vett ja kord nädalas väikese leiva. Seepärast veritsevad püha naise igemed ägedalt ja rängasti. Tema huuled on lõhenenud. Tema käsivarred on peenikesed. Kuid käelabad, räägitakse, on väga pikad ja kaunid ning tulvil imesid.

Hambututest igemetest olevat ta kasvama pannud uhked hambad nagu teemandid. Vigased on vaid kergest puudutusest jalule tõusnud. Ja kõhust või õlast on ta valu raske ja kandilise kivi kujul välja võtnud.

Kuid isegi öösiti ei luba ta endale puhkust. Kõige rohkem minuti või kaks saab ta sõba silmale sellel õhukesel vaibal, mille ta maha laotab. Igal ööl peab ta võitlema. Kurat asetab oma kuldsed käed naise lõtvadele rindadele. Ta varitseb kibuvitsavõsas. Seisab kivi taga. Naine näeb teda šaakali või linnu kujul. Tema keha võib olla peen ja jahe nagu liilia või kõrvetav nagu nõgeseleht.

Kuid pimedas saab Susannast võitlev gladiaator. Ja hommikuks on alati ime sündinud. Järjekordselt on naine võitnud. Ja kingitusi, mis talle tuuakse, keeldub ta vastu võtmast. Ta lööb jalaga raskete hõbekannude ja liudade pihta, ilma et varvastki nikastaks. Ta pöörab pilgu kõrvale läikivatelt datlitelt ja praetud tuvidelt, millega tal härdalt palutakse end kosutada.

Tema, jumaldatu, kes tahtis kogu taevast enda kohale ning tõukas mehed ja nende kingitused ära ning sülitas toidu välja, oli ta siis vähem nõudlik kui mina?

Või kõik need sambapühakud, keda ma nägin. Nad lihtsalt võistlesid omavahel. Üha kõrgemad ning aina peenemad pidid sambad olema, et Jumal kuuleks nende palveid ja imetleks nende akrobaatilisi poose. Nende väljaheited rippusid samba küljes nagu kuivanud linnusitt. Ja ümberringi seisid inimesed, näod taeva poole ja suud ammuli, nagu oleks juba selle õhu sissehingamine õnnistus.

Need pühad mehed olid pruunid nagu pigi. Riided olid neil seljas ära kõrbenud. Juuksed kasvasid pikkade salkudena ja küüntest said küünised, kui nad neid samba vastu ei nühkinud või salamahti ei närinud. Mõned neist olid ilmselt hullumeelsed. Õnnistused, needused ja palved tulvasid nende huulilt. Ühel, kes oli eriti kuulus, oli reie peal suur paise, ning kübeke tema kuiva linnusitta küüne all pidi inimesele pikaks ajaks kaitset pakkuma.

Teised, diskreetsemad mehed ajasid metsloomi urgudest välja, et sinna ise elama asuda. Ning ühel varahommikul nägin tervet karja inimesi. Algul arvasin, et see on nägemus. Sest õhus hõljus veel udu ja nad läksid üsna tasahilju paljajalu üle tee. Paremal oli põld. Seal kummardusid nad vagalt ja hakkasid häirimatult rohtu näsima, vaid selleks, et näidata, et nad ei pea end kõrgemateks olevusteks kui vaesed lambad ja kitsed, kellelt nad toitu varastavad. Hetkeks mõtlesin nendega ühineda. Sel moel olnuksid mu prob-

leemid lahendatud. Üksainus kummardus ja üksainus kõrs huulte vahel ning kohe oleksingi auväärne ja püha inimene. Kuid mul oli peos kolm musta oliivi. Need päästsid mind iiveldusest ja keeletu looma kombel neljakäpakil käimisest.

Äkki lõi mul jalad alt hoopis teine vaatepilt. Nii hiilgav vaatepilt, et ühtaegu tõmbas rahvahulka ligi ja sundis seda kõrvale tõmbuma. Koguni orjad, kellele olid rasked koormad selga seotud, seisatasid ja ajasid end hetkeks täiesti sirgu. Ajasin kaela õieli ja tõusin kikivarvule ning olin vaid üks laine selles inimmeres.

Ees ratsutas üks noormees. Rahvahulga imetlevate ja kadedate hõigete peale langetas ta pea oma mantli voltidesse. Tema näol oli vaoshoitud rõõm, nagu oleks ta ühekorraga tagasihoidlik ja uhke. See oli pilk, mida ma kunagi varem ei olnud näinud. Ja ometi tundsin ma selles kõrges isikus ära oma ahvinäoga ja pesulauasäärtega gladiaatori.

Tema järel tuli maailma kauneim laps hobuse seljas, kellel olid pärlitega kaetud valjad ja laubal juveelid. Poiss vaatas otse rahvahulga poole nagu vürst ja naeris, kui teenrid viskasid tee peale paar kuldmünti. Tema väikesed tikitud saapad turritasid õhus. Tema prinkides sõrmedes olid sõrmused ning suunurgas helkis pisike süljepärl. Otsekui läbi vee nägin ma kandetoole looritatud naistega ja kõige taga igatahes kreemikat kaamelit. Siis libises kõik pimedusse, sellal kui mu jalad minu all lihtsalt murdusid. Ilmselt seisime nii tihedalt koos, et ei olnud ruumi kukkuda. Seeeest tundsin, kuidas keha ja iseäranis jalad kerkisid, ehkki teadsin, et ma ei ole ingel.

See koht, kus ma ärkasin, ei olnud tõepoolest taevas. Sest mu keel kõrbes ja jalad olid jääkülmad. Kogu kehas oli raskus. Ma ei jaksanud muud kui ainult lamada ja vahtida laes pisikest roosaks värvitud puutükki, mis kunagi oli vist olnud osa kaunistusest. Nüüd oli see vaid plekk. Haav hallikas laes.

Mu jalgadele sadas vihma. See oli jääkülm trummeldav vihm. Kuid see ei kustutanud tulekahju ei mu keelel ega kurgus. See suurendas vaid külmatunnet ja jõuetust mu kehas. Kui saaksin end katta või vähemalt mingi riide akna ette riputada. Seda ma sooviksin. Või näha seda väikest laekaunistust sellisena, nagu see kunagi oli. Ei, ainult jõudu, et sirutada käsi lonksu vee järele.

Ainult kedagi, kes paneks mulle teki õlgade ümber. Kus olid kõik mu vaprad armukesed? Need, kes olid valmis minu pärast läbi tule ja vee minema.

Viimaks tuli vana naine. Tema rüüst ning eriti tema liigutustest sain aru, et viibin kloostris. Ja see roosa värv laes peab olema järelejäänud osa piinatud pühakust.

Naine rääkis mulle, et olin keset tunglemist minestanud.

Jaa.

Ning ma peaksin paremini ette vaatama, ütles ta. See polnud ju mingi kiriklik rongkäik, vaid ülimalt ilmalik. Küsisin, kas see isand, kes mööda ratsutas, ei olnud siis väärikas.

Naine ütles, et ei tea täpselt. Ta teadis vaid seda, mida oli kuulnud. See olevat üks endine gladiaator. Aga nüüd on tal maja, mis on täis vaipu, juveele ja karusnahku. Ta kaubitseb sääraste asjadega. Aga tal ei ole seda vajagi. Sest tal on linnumunasuurusi smaragde. Tema teemandid võivad silmi pimestada. Tuvid ja paabulinnud kiiguvad tema puude okstel. Aimamata, kui mahlane on nende rind, puhastavad nad oma sulgi või lasevad vandeseltslaslikult kähedat kaebelaulu. Pealegi on mehel laps, kes ei ole ühegi tema naise sünnitatud.

Nii palju jõudsin oimata, enne kui näo seina poole pöörasin. Ja esmakordselt andis end päriselt tunda laps, Heceboluse kahvatu, nimetu tütar, tühipaljas mull, mis mu elust läbi hõljus.

Ja praegu. Keisrinna pöörab end profiili, ehkki ma tean väga hästi, et see ärritab Ravenna kunstnikku. Vaatan oma äbarikku tütart, kes kohe pilgu maha lööb. Oma nõrka, varatarka last, kelle hääl ei olnud kõvem kui lamba kaelakella kõlksumine. See kõlas samamoodi ühetooniliselt ja alati kaugusest.

„Kas see on ilusa Theodora tütar?" pahvatasid mehed, kui teda esitlesin. Ja tema kummardus veidi allapoole ja kissitas silmi, mis on alati näinud ainult päris lähedale. Mõnikord laienevad ta pupillid nagu hirmust või igatsusest. Kuid samal ajal püüab ta end väikeseks teha. Ta tõmbab õlad rinna poole ette, nii et tõmbub pilgu all lausa kokku. Pealegi on tal juba längus kael ja laiad puusad. Ja tänagi pidin ta teiste õuedaamide seast esile tõmbama. Muidu oleks ta seisnud salli sisse peidetuna tagaplaanil.

Aga praegu on ta silmis rõõm. Või ehk lausa õrnus ja imetlus Ravenna noormehe vastu. Kui too ainult tahaks näha. Kuid ta näeb üksnes Antoniat ja tema tütart. Iseäranis Antoniat.

„Tänaseks aitab." Kõnnin pildist otsejoones mööda, nagu ei oleks mul sellega vähimatki pistmist.

Antonia tõmbab Giovannina endaga kaasa. Kahekesi kummarduvad nad tahvlite kohale. Kõik teised järgnevad mulle.

Heceboluse tütre silmanurkades helgivad kaks selget pisarat.

9

Keiser kritiseerib Ravenna kunstnikku. Eriti minu isiku kujutamisega pole ta sugugi rahul. Ta soovib muuta nii jooni kui ka silmade ja suu värvivalikut.

„Minu Jumala kingitus," raiub ta nagu rauda.

Ta ei saa kuidagi aru, et ma ei krooni end tema pärast, vaid iseenda pärast. Et paleest on saanud õhuke koor ja trepid on külmad mu jalge all, mina aga olen merelaht, kus vesi ümber pöördub. Kõik tõuseb pinnale ja ma näen seda uues valguses. Meeldiv ma ei ole. Ning ei pärlitolm ega sõnad saa tagasi tuua seda naist, keda ta armastas. Keiser näeb minus malbet neitsist ema. Kuid naine San Vitale kirikus on ja jääb keisrinnaks. Ta ei ole süütu.

Silmadeks valitud kividel peaks olema soojem helk, ütleb keiser. Kogu mu keha kujutises peaks olema rohkem õrnust. Minu parukas ei oleks pidanud olema nii jäik. Ehted võib-olla mitte nii rasked. Juuksed peaksid langema lopsakalt ja vabalt, nagu viibiksin juba paradiisis. Rõivad ei peaks muutma tema Theodorat kujuks.

Ta istus tusasena ja segaduses eskiiside ja värviproovide taga. Ja mina naeratasin, olles täiesti rahul oma suurte melanhoolsete silmadega ja kibestunud suujoonega. See on väärikas pilt ja täielik kontrast leebusega, mis särab vastu keisri enda näojoontest.

Ütlesin, et tema enda pilt on imeilus, et ta ei ole endale vähimalgi määral häbi teinud ja igal arukal kodanikul peaks olema hea meel, et keisriks on just tema. Ma ei maininud, et ta näib kaunikesti priske, ehkki enne poseerimist jättis ta neliteist päeva meie ühised söömaajad vahele.

Aga Belisariuse pilt ajas mind naerma. Ei usuks, et just tema vallutas Ravenna, nõnda kuidas ta seisab ja risti külge klammerdub. Ta ei olnud sugugi sangari moodi.

Kuid keisrile ei läinud Belisarius korda. Aitas sellestki, et too käitus peaaegu kuningana ja ilmselt ei suutnud läbi linna ratsutades hoiduda külvamast enda ümber münte ja väikesi nahkkukruid. Liiatigi oli peaaegu igal avalikul platsil tema kuju. Tõsi küll, ta oli laiendanud meie valdused peaaegu kahekordseks. Ta oli võitnud goote, vandaale, pärslasi ning vallutanud suured osad Aafrikast ja Itaaliast. Ta oli toonud Konstantinoopolisse nii orje kui kulda. Keisrile ei tulnud mõttessegi selliseid asju alahinnata. Kuid palju olulisem oli see, kuidas mina, keisrinna, välja näen. Ja minu kujutises oleks pidanud olema rohkem tantsu.

Heitsin mantlihõlma kõrvale, et ta näeks, kuivõrd ma tegelikult olin kõhnunud ja mandunud ning kuidas kroon ja mantel olid ajapikku taltsutanud mu liigutused ja kammitsenud need jäika koreograafiasse.

Peaksin ma ehk mingile suvalisele Ravenna kunstnikule tantsima?

Ainult ülekantud tähenduses, arvas keiser.

Kuid mina raputasin pead. Elus oli sootuks tähtsamaid asju kui näha hea välja pildil, mis pidi kusagil kaugel provintsis meie kohalolekut ja võimu meenutama. Riigi majanduslik olukord. Tema enda seadusreform, heategevus ja igapäevased kohustused. Keiser naeratas hämmastunult ja õrnalt selle üle, et seadsin riigi oma isiklikust edevusest kõrgemale.

Kuid asi on selles, et see noor kena Ravenna kunstnik peab kiiremas korras linnast lahkuma. Antonia on talle juba silma peale pannud. Jaa, võib-olla ka kõik oma kaheksakümmend kilo. Minu tütar igatseb ja õhkab. Belisariusel on põsed auku vajunud ja silmade alla varjud tekkinud. Ma ei suuda kuulata Antonia pihtimusi ega teda veel korra päästa.

Sina, Antonia, oma veinilõhnalise hingeõhuga, oma amatsooniverega ja oma näljaga. Mõnikord ma kahetsen, et sulle truudust vandusin. Meid viis ju kokku vaid juhus või saatus.

Oleksin võinud seal kloostris kerget ja muretut elu elada. Põlvitasin ju sellise kergusega seitse korda päevas. Ja minu hääl kaikus ekstaatiliselt, haaratuna palve ilust ja omaenda rütmist. See oleks olnud nii lihtne.

Oleksin võinud jääda sinna kongi, kuhu mind oli toodud, kui

gladiaatoripoja selge, iseteadev pilk mind maha paiskas. See pilk panigi mu pea pööritama. Ja see pilk sünnitas minus soovi, et mu järgmine laps oleks poeg, tema sarnane. Õtsekui oleksin ma ta üksi sigitanud. Kuid Jumal andis mulle Heceboluse tütre, selle kahvatu lapse, kelle hääl oli nagu lambakell. Kui oleksin sünnitanud ta kloostris, oleks ta praegu lugupeetav nunn. Nüüd on ta vaid veidi äbarik ega suuda võistelda isegi endast kaks korda vanema naisega.

Kuidas küll on Jumal mind, naiivset häbitut tüdrukut, narrinud. Need lapsed, keda ma ei tahtnud, nemad asusid mu südame alla ega lasknud end välja ajada. Aga seda poega, keda keiser ja mina ihkame, ei tule, kui just imet ei sünni.

Need mehed, keda ma tõeliselt imetlesin, ei võtnud mind. Vägivald oli neile võõras ning nad olid liiga auväärsed, et mulle raha pakkuda, ehkki mul ei olnud seda münti, millega oma keha kaitsta. Püüdsin tunda vaimulikku armastust. Aga kui palju ma ka ei põlvitanud, laulnud ega paastunud, oli ja jäi minu hinge territooriumiks nahk.

Paast. Juba see sõna. See on nii puhas, nälg aga on räpane piin, mis aheldab kõik mõtted lühikese ja sooniva keti külge.

Üksnes rikkad otsustavad paastuda, võib-olla mingi süü lunastamiseks või lihtsalt oma keha ilu ja tervise huvides. Paastuja saab oma tasu. Ta tunneb end äkki vabana liha raskusest. Tema mõtted avarduvad. Isegi unetus annab pigem elujõudu ja energiat juurde. Aga vaene viskleb ja vähkreb asemel ning taob sõrmenukkidega vastu seina, meeleheitel, et ta hetkekski suikuda ei saa.

Pimedust ja päikesetõusu tajutakse erinevalt ning isegi seedimine ei käi vaesel ja rikkal ühtemoodi.

Sest kloostris oli mul nii kerge nälgida. Paastusin ju vaid teades ja oodates, millal tuleb järgmine toitev söömaaeg ja kosutav vein, mille piiskop laseb keldrist tuua.

Ma imetlesin ta tikitud mantleid ja halle juukseid, mis helkisid ta oimukohtadel. Ülejäänud juuksed olid tumedad ja tihedad ning kindlasti siidjalt pehmed.

Naudisin ka ta kauneid käsi ja ta häält, kui ta mulle ette luges. Ta ei tõstnud kunagi pilku ja mul oli tunne, nagu kaoksin ise tema raamatusse.

Loomulikult teadsin oma olukorda. Sest vaid harva ähmastas vein mu meeled. Muutusin otsekui suureks ootuseks, kuigi teadsin, et mitte ainult seinad, vaid ka Jumal lahutab mu keha sellest mehest, keda imetlesin ja seepärast ihalema ja armastama pidin.

Ta ei kustutanudki seda hõõgust. Värisesin pidevalt nagu puhkev õis. Võib-olla üsna jultunud õis. Kui ainuüksi ta sõrmeotsadki oleksid puudutanud mu nahka, oleksid mu keha ja hing ehk igaveseks temale kuulunud. Ta oleks hõlpsasti võinud Theodora oma kloostri müüride vahele vangistada. Oleksin ehk muutunud puhtaks nagu allikas või veesammas.

Mu unelmates lähenes ta mulle. Kuid päriselt ei tulnud ta kunagi. Ja minu ihast sai igatsus, selge ja särav. Ma teadsin, et sellepärast kummardubki ta üha sügavamale raamatu kohale, nagu oleksin ma mingi võimatu pilt, mis ei tohi tungida tema ja sõnade vahele.

Ta luges isast, pojast ja pühast vaimust.

Ütlesin, et ma ei saa sellest aru. Võimatu on ette kujutada niimoodi jagatud Jumalat. Liha ja vaim peavad olema üks, ütlesin ma.

„Ja poeg?" küsis piiskop.

„Küllap tema kuulub isaga ühte," arvasin. Ema mainimiseks olin tol hetkel liiga arg või liiga häbelik. Teadsin vaid, et ma ei olnud võimeline lahutama liha vaimust.

„Kust sa pärit oled, tütarlaps?" küsis ta, ikka veel mulle otsa vaatamata.

Nimetasin oma sünnilinnana Konstantinoopolit. Ja siis libises üle tema näo resigneerunud muie.

„Muidugi," pomises ta. „Juba aastal 370 külastas armuline piiskop Gregorios seda pühakute ja libude linna. Te muudate kõik mingiks spordiks, kirjutab ta. Isegi usu peale veate kihla. Kui palud üht meest vahetada nael hõbedat, hakkab ta seletama, mille poolest poeg isast erineb. Kui palud tüki leiba, saad teada, et pojal on vähem võimu kui isal. Ja kui küsid, kas vann on valmis, kõlab vastus, et poeg on loodud eimillestki. Selge see, et sa kuulud sinna."

Ta lõi raamatu pauguga kinni. Tol hetkel himustasin vaid mõnusat tulikuuma vanni. Ja ma usun, et samal hetkel ta taipas,

et olen rase. Sest ma nägin teda sõrmedel rehkendavat, üsna vargsi. Kuid mitte tema ei ajanud mind välja. Järgmisel päeval põgenesin ise. Kui seda ikka saab nimetada põgenemiseks, kui uksed ei ole lukus ja kui kogu aeg igatsed tagasi sinna, kust sa lahkusid. Aga see, et just Antonia sattus minu kaitseingli rolli mängima, juhtus sellepärast, et tormasin sisse esimesse ettejuhtuvasse teatrisse. Trügisin edasi lapseohtu tüdrukute vahel, kelle kehakatteks oli tuline suudlus kaelal ja kaks roosi, mis katsid nende pisikesi rindu. Nad näisid selles riietuses ikka veel ebakindlana. Nad olid kas müüdud või tulnud vabatahtlikult, lootes saada rikkaid armukesi, kes hellitaksid neid ehete ja ilusate riietega. Mõned neist köhisid ja luristasid nina. Kuid keegi ei punninud vastu ning ka mina pidin tegema täpselt nii, nagu perenaine tahtis.

Seletasin, et tahaksin olla kangelanna. Kloostrielu oli andnud mulle hea diktsiooni. Ning olin oma arust jõudnud parajasse ikka, et oskaksin repliike öelda.

Ta käskis mul rõivad seljast heita, ja kohe.

Lasin rõivastel langeda. Sest tal oli vasemas käes helkiv nuga ja paremas piits.

Kuid mu õlgadelt ei tõusnud lendu tuvisid ja paabulind ei katnud mu üska. Seepärast pimestasid mu silmi pisarad.

Kuid samal hetkel tuli too plika, too ema, too amatsoon Antonia. Ja tema, selle asutuse täht, tõmbas mind endaga oma garderoobi kaasa.

Antonia rabas mind oma abivalmidusega ja oma elegantsiga. Punase loori ja tillukeste kuldkellukestega vöö jättis ta endale. Kuid ta laenas mulle hõbevöö, mis andis puusadele laiust, ja taevassinise loori, mis rõhutas mu kahvatust.

Ütlesin, et tal on ilusad silmad. Ta naeris ning tõi lagedale väikese räpase toosi ja klaaspulga. Ta pistis pulga mingi salvi sisse ja torkas sellega mulle silmanurka. Kärmelt nagu salvav madu käis ta ka mu teise silma kallal. Pilgutasin paar korda silmi. Kuid mul polnud sugugi valus. Nägin vaid kõike justkui läbi udu. Ja peeglisse vaadates nägin, et mu silmad hiilgasid isemoodi nukra helgiga. See, et ta tõesti tahtis seda saladust minuga jagada, andis mulle jõudu.

Tantsisin suletuna Antonia kaitsvasse ruumi. Publikut näge-

mata olin mingi ihara kurbuse vallas. Esmalt liikusin nagu kloostri väike kell, mis kutsub palvele. Viimaks põlvitasin ja vajusin tahapoole. Mu käed olid linnutiivad ja mu keha libises raskelt ringeldes põrandale, et jutustada mu enda lugu.

Kogu selle õhtu ja öö oli Antonia mu tõmmu kaitseingel. Meil olid ikka veel tantsukostüümid seljas, kui jõime tema köögis veini ja kuulsime magavate laste vaikseid häälitsusi. Keskmine tegi ikka veel unes imemisliigutusi. Noorimale valas Antonia sõhu lonksu veini, et saaksime rahu.

Jutustasin, kuidas ma olin oma sünnilinnast nii kaugele sattunud. Tegelikult ei rääkinud ma Hecebolusest pooltki nii palju halba, kui ta ära teeninud oli. Kuid ma kirjeldasin, kuidas ta rahaga koonerdas ja summa kolm korda üle luges, kui pidi maksma meie öömaja ja nende väga lihtsate söömaaegade eest, mida ta teel Pentapolisse meile lubas. Rääkisin ka karupojast, keda ta keeldus ostmast. Väikesest hallist karust, lõuad kokku seotud ja tutipael peas. Olin juba sõrmed tema kasukasse surunud, kui Hecebolus mu eemale tiris.

Antonia naeris. Usun, et ta naeris eriti seda, et keegi võib endale midagi nii tobedat soovida.

Hilisõhtul ühines meie seltskonnaga veel üks naine. Kartsin teda, mitte ainult tema keha vänge lõhna ja ülahuulel kasvavate karvade pärast, mis andsid talle sarnasuse mingi loomaga, keda olin võib-olla unes näinud. Kuid Antonia ütles, et naine oskab ennustada. Ta oskas lugeda saatust su peopesalt ja tähtedest, pärast seda kui oli su unne hüpnotiseerinud.

Mul ei olnud säärasteks asjadeks tuju ja ma punnisin kõigest jõust vastu. Kõigepealt keeldusin silmi sulgemast, ehkki mu sõbranna Antonia ütles, et tema oli teinud seda vähemalt sada korda ja iga kord saanud teada vaid seda, et läheb ohvitserile mehele. „Kuldkraega ohvitserile," ütles ta itsitades.

Püüdsin magajat teeselda. Mäletan, et üritasin silmi õige natuke lahti teha ja seda hetke edasi lükata, mil naine kummardub mu kohale ja silitab mu laupa. Ma tean, et ta küüned on lühikesed ja sakilised.

Hetke viibin ma kusagil mujal. Siis kuulen tema sosinat lainena endasse tungivat. „Üle vee," sosistab ta. „Sõida tagasi üle vee. Ja

sa saad kõige võimsama mehe naiseks. Sa võidad endale rikkuse ja võimu."

Kes? Veel ei saa ma õieti sõna suust. Kes?

„Põleta viirukit. Riieta end valgesse. Linnu valged kondid pöörleval rattal toovad ta sinu juurde."

„Kes?" lausub üks hääl minust kaugel väljaspool. „Kes?"

„Keiser."

See sõna on nagu keha läbistav nõksatus. Aga kui ma silmad lahti teen, on naine kadunud. Ta on ära võtnud tänase õhtu tõenistuse, mis oli mu vöö vahele pistetud. Mu kaelast on rebitud peenike kee ja sõrmest armetu sõrmus. Mitte ainult Antonia teatrichted, vaid isegi mu laeka näib ta olevat kaasa viinud. Sest mu süles lebavad paabulinnu kondid. Luukere on ikka veel tervenisti alles.

Silmapilguks vajun unne. Näen und, teades, et näen und. Unenäos on mu keha hästi kerge ja seda kannab taevassinine vesi. Ma ujun kaunite, aeglaste tõmmetega vee all, nagu oleksin müstiliste mereolendite sugulane. Mu keha ümbritseb uhke sinine sära ja kogu raskus on mu ihuliikmetest minema pühitud.

Kui ärkan, istub seal Antonia ja torgib hambaid.

Ta ei teadnud, et ma olen selline õrnakene, ütleb ta. Ilmselt on ta mulle teki peale pannud.

„Ma lähen koju," ütlen ma.

„Sa oled hull. Vanamutt ajab sihukest jama ainult selleks, et asja huvitavaks teha. Milleks sulle keiser, senikaua kui sul tagumik ja rinnad olemas on?"

Ja siis see Theodora, tantsijanna, viskub rasvasele köögipõrandale maha ja vannub kõige nimel, mis ta kloostris õppinud on, et kui Antonia, kallis, võimas, võluv, kõigi tähtede täht, vaid natukene aitaks, leiaks kapteni, meremehe või ükskõik kelle, nii et tema, Theodora, jõuaks koju Konstantinoopolisse — linna, kus majad kasvavad nõlvu mööda üles nii tihedalt ja nõtkelt nagu rohi —, siis ei unusta ta seda mitte kunagi. Ta armastab Antoniat, tasub talle ega vea teda iialgi alt.

Kui poleks olnud Antonia kööki. Kui poleks olnud Antonia uudishimu ja heldust. Kui poleks juhtunud nii, et Antonia tõepoolest muretses koha laevale. Kui poleks olnud kõiki neid püha-

likke vandeid, mis ma tookord andsin, oleksin ta juba ammu paleest minema saatnud või vähemalt öelnud talle, et minu meelest on ta paks ja liiderlik. Aga nüüd. Isegi kõige piinlikumates olukordades pean ma teda aitama.

Mõistagi sai Antonia oma ohvitseri kätte. Selleks ei läinud tal sugugi abi vaja. Ta muutus Belisariusele nii hädavajalikuks, et too muretses õpetajad ja ammed tema lastele, nii et sai naise endaga sõjakäikudele kaasa võtta. Sellest saidki alguse kuuldused amatsooniverest ja pikkade lihaseliste tantsujalgadega ratsanaisest Antoniast. Tema julgus ja tema jultumus äratasid imetlust ning ta tundis end meeste seas hästi. Mõned küll urisesid, kui Belisarius laskis tal sõjanõupidamistest osa võtta. Kuid Antonia osutus hiilgavaks strateegiks. Tal oli ülevaatlik pilk ja kaasasündinud praktiline meel. Näiteks just tema tuli Aafrika-sõjakäigul mõttele kaevata suured joogiveekannud sügavale liiva sisse, nõnda oli vesi alati värske ja karastav. Sellistest asjadest piisas, et anda talle jumalanna staatus. Ja senikaua kui jätkus sõdu, rüüsteretki, põnevust ja ohte, olid Antonia ja Belisarius täiuslikud armastajad. Nende telgist kostvad hääled summutasid koormaeeslite kisa ja kord, kui Antonia oli langenud vaenlase kätte, nuttis mees ja pakkus lunarahaks summat, mille suurust ta tänapäevani keeldub nimetamast.

Tollal võisid need kaks endale kõike lubada. Nad käisid ringi nagu kroonimata valitsejad. Kindral oli palju populaarsem kui keiser. Eriti pärast Aafrikat. See triumfirongkäik oli uhkem kui mistahes muu pidustus. Koormavankrid kulla ja kalliskividega veeti läbi linna meie varakambri juurde. Kaht kullast sepistatud trooni pidid kanderihmadega tõstma kaheksa meest. Ja aafriklaste relvade kuld oli nii puhas, et tundus pehme ja painduv.

Aga iseäranis suurt tähelepanu äratasid kaks vangistatud kuningat, kirevais rõivais nagu ilusad linnud. Üks kandis õlal taltsast ahvi. Teisel olid hammaste küljes kalliskivid.

Sügava mulje jätsid ka tumedanahalised naised. Nende mustad juuksed, nende puusade toekus ja ehete raskus, mida nad nii sundimatult kandsid. Paljud neist olid tugeva kondiga ja nende sile nahk andis lõhnaõlile eriliselt tihke ja hullutava aroomi. Üks vanematest naistest laulis, ilusate selgete silmadega ringi vaadates. Laul oli nii võõrapärane, et keegi ei teadnud, kas see on ülistuslaul linnale, kuhu ta vangina saabub. Või on see leinalaul ja hüvastijätt ühega neist kuningatest, kes peavad nüüd surema. Laul des oli ta nagu kuninganna. Kuid tema hiid orjaturul jäi noorte mustade naiste omast siiski palju madalamaks. Kõik Konstantinoopoli rikkad kodanikud olid peaaegu hullumas igatsusest selle järele, et selline ilus roosikarva peopesa neid masseeriks. Ja veel aastaid pärast Kartaago lõplikku langemist nähti kandetoolide ümber musti pikakoivalisi orje. Nõnda jätsid Belisariuse ja Antonia vallutused Konstantinoopolile oma pitseri.

Probleemid tekkisid alles siis, kui see rikas keskealine paar hakkas nautima oma pingutuste vilju. Nad võisid reisida kuhu tahtsid, Konstantinoopolist Ravennani ning oma linnamajadesse ja puhkepaikadesse. Kuhu nad iganes saabusid, oli nende jaoks vann valmis. Nende söömaajad olid hõrgutavad ja serveeriti kaunis, peaaegu toretsevas miljöös. Nende huuled, käed ja kehad võisid liikuda õrnalt teineteise poole või millal tahes kokku põimuda. Antonia tüsenevad vormid ja tema mehe soonilised põlved võisid troonida, laiali laotuda ja ringi veereda siidlinade, viiruki ja lillede keskel. Ja siis tuli raskus, väike, peaaegu mõnus laiskus ja kurbusega piirnev igavus, mis valdas Antoniat iseäranis peeglisse vaadates. Tundub, nagu muudaksid hõbepeeglid ta halliks, lausa varastaksid silmade, juuste ja naha sära.

Kuid ühel päeval on see loidus nagu peoga pühitud. Belisarius on koju lõunasöögile kaasa toonud nende ühise ristipoja. Ja Antonia näeb ainult Theodosiust, seda heledapäist noorukit, kes särab, nagu oleks ta äsja päikesemunast välja hautud. Ta on nii uje, nii jultunud, nii iseteadev, nii kohmetu, nii armas ja rumal ja taipamatu, nagu saab olla vaid süütu. Ja ta on täiuslik nagu kuju, kes õnnekombel suudab liikuda.

Kui Antonia teda ainiti vaatab, lööb ta pilgu maha ja tõmbab mantli tihedalt kaela ümber ning naeratab nagu noor võidusõitja, kes on just saavutanud oma esimese võidu. Ja Antonia ei rahuldu ainult vaatamisega.

Ühel päeval näeb Belisarius nende unes kokkupõimunud alasti kehasid. Kaitsetu, toores ja kohmakas on see märk, mille Antonia lopsakad puusad ja kõht kirjutavad. Pikad ja elegantsed on ta

armukese nõtked jalad. Nende ümber vedelevad pärlid nagu kalamarjaterad.

Antonia, kes on ägedushoos kee katki rebinud ja pärleid valanud, teeb oma selged silmad lahti ja valetab. Nad võtsid rõivad seljast, need kaks, palavuse pärast ja selleks, et end mitte ära määrida. Nad käisid just mõningaid erilisi aardeid siia salakambrisse varjule panemas. Neid tabas kuumus. Nad vajusid pikali ja jäid lihtsalt magama. Väejuht suleb silmad ja läheb ära.

Kuid kuulujutud levivad. Nad veerevad nagu väikesed läbipaistvad kalamarjaterad. Neile tekivad silmad, saba ja suu. Nad on kõikjal. Ja torgivad.

Ühel päeval lööb Antonia küüned oma kammerneitsi priskesse käsivarde, sest tolle nahk on nii peen ja sile. Ja Antoniale tundub, et Theodosius vaatab just seda tüdrukut erilise pilguga. Ja just see tüdruk naerab ja raputab juukseid parajasti siis, kui Theodosius mööda läheb.

Päris vale see ei olegi. Sest ehkki Theodosius on meelitatud oma ristivanemate ja iseäranis ristiema erilisest tähelepanust ja kõigist tema kinkidest ja hellitustest, magab ta ühel päeval selle kauni kammerneitsiga. Tüdruk narritab teda kõigi nende väikeste jälgede pärast, mis Antonia huuled ja küüned on poisi ihule jätnud, ja selle pärast, et tema säärtelt on karvad lihtsalt maha kulunud. Tüdruk naerab. Ja ometigi lõpeb asi sellega, et mõlemad nutavad, kuna karvad ei ole ilmselt ainukesed asjad, mis ära kulunud on. Samal õhtul peatab poisi õues üks noormees väikese läikiva noaga. See on Antonia vanem poeg, kes selgitab vihase hüpliku häälega, et ta ei kavatse leppida sellega, et tema kasuisast, kes on kangelane, tehakse sarvekandja, ja et tema ema, kes on kahtlemata hoor, satub naerualuseks. Kuna Antonia esiklaps on väga tugev ning pealegi kuumavereline ja tahumatu, otsib Theodosius varju kloostrist.

Antoniale on see löök. Ta on hoidnud Theodosiust süles, kui too oli pisike udusulis põngerjas, ja Antonia andis ta kähku ammele üle. Kuid nüüd ei talu ta seda lahusolekut. Oma närvide rahustamiseks käsib ta kammerneitsil tuua uinutavat jooki. Kuid selle joogiga on vist midagi viltu. Sest ta näeb unes, et Belisarius lamab tema peal ja nad püüavad teha armastuse liigutusi. Kuid kumbki neist

ei suuda. Nad muudkui pingutavad, et kehasid süleluses ühendada, samal ajal karjudes teineteisele kõige hirmsamaid tõdesid. Ja see on luupainaja, täpselt sama kohutav kui tegelikkus.

Viie päeva pärast laseb Antonia Theodosiuse röövida, kui too on teel hommikupalvusele. Ta hoiab noormeest jällegi oma embuses. Poiss pomiseb midagi karvadest ja hingerahust. Kuid naine pitseerib ta huuled suudlusega ega heida talle vähimatki ette.

Aga tüdruk, kes peab Antoniale soengut tegema, on nii võimatu ja kohmakas, et see ei saa olla muud kui kius. Miks ta ei või seada juukseid lopsakasse ja kohevasse soengusse ja võib-olla anda neile pisut värvi juurde. Antonial on alati olnud imekenad juuksed. Aga nüüd näib kukal lame ja juuksed rasvased, ehkki peanahk on nii kuiv, et kammid lausa kriibivad.

„Juuksed on nagu on," ütleb tüdruk lihtsameelselt, kui Antonia talle soengu pärast etteheiteid teeb. Lihtsalt „on nagu on" võtab ta endale vabaduse öelda. Ja Antonia haarab plika pikkadest juustest kinni. Seal on, mida pihku võtta. Need on nagu hobuse lakk, ainult pehmemad. Peaaegu võimatu on neid juukseid lahti lasta, ehkki tüdruk komistab ja pillab peegli, mis teeb põrandasse inetu sälgu nagu pistodajälje.

Kui tüdruk poleks olnud nii iseteadev ja hellitatud, ei oleks see episood olnud üldse kõneväärt. Aga armas nagu ta on, veenab tüdruk kaht noort orja tunnistajateks hakkama. Ning Antonia lihasel pojal Photiusel on kange tahtmine suudelda väikese kammerneitsi käsi ja tassida ta võidukalt Belisariuse juurde. Sest tüdruk ei maini üldsegi seda väikest episoodi juustega, mida Belisarius vaevalt kuulata viitsiks. Ta räägib mehele kõike seda, mida too niigi juba teab Antoniast ja tema ristipojast. Ning Belisarius kahvatab ja surub mõõga enda ligi, ja juba enne kui ta suu lahti teeb, on Photius peaaegu karjudes teatanud, et ta õiendab tõelise rõõmuga selle tänamatu, libeda, perversse tõugu Theodosiusega arved.

Siis langeb valgus jälle Antoniale ja Theodosiusele. Nagu oleks laine öö jooksul haaranud nende kehad ja noolinud nad puhtaks ja hellaks, et nad viimaks magamisasemele uhtuda. Päike lõikab neile silma. Roosad ja lillad varjud tantsivad nende suletud laugudel

ning Antonia karjatab metsikult, kui armuke ta käte vahelt rebitakse.

Kui ta oma eunuhhe ja kammerneitseid hüüab, ilmuvad uksele neli sõdurit. Naine viskab tuunika ülle ja ei ole kuulda muid helisid kui Antonia rasked hingetõmbed ning tema jalgade põntsatused vastu põrandat, kui ta pöördub nendele vastu ja püüab neid jalust maha joosta. Sel hetkel, kui ta tunneb, et nood ei liigu tema keha eest kõrvale, laseb ta kuuldavale sügava valulise ohke ja tirib lähimat sõdurit nii kõvasti juustest, et too langeb põlvili ja säärekaitsed kolksatavad valjusti vastu põrandat. Siis astub ta raskelt täiele tallale toetudes oma riidekapi juurde ja paneb end omal käel riidesse, enne kui maha istub ja ootama asub.

Tegelikult ta teadis, et see juhtub. Ta on kuulnud Photiust ja Theodosiust koridorides kaklemas. Ta on kuulnud, et keegi Belisariuse lähikondlastest olevat öelnud, et kui selline asi juhtuks temaga, lööks ta eide lihtsalt maha, kuid laseks noormehel joosta, sest too on ju alles laps. Ja mõeldes Theodosiuse lapselikkusele, lööb Antonia süda ägedas rütmis, mis paneb ta uskuma, et ta võib praegu väga lihtsalt surra.

Antonia ootab, seljaga sõdurite poole, vaadates, kuidas hommikuvalgus muutub keskpäevaseks ja õhtuseks. Ta näeb viimast korda päikest, kuid see ei soojenda teda. Sest surm on juba ta ihukarvades, koguni ülahuule imetillukestes udemetes ja nendes, mis kasvavad ta säärtel ja käsivartel. Kangestus on ta põlvedes ja külm ta jalgades. Antonia kummardub ja vaatab oma käsi. Esmakordselt näeb ta, et tal on lühikesed laiad käelabad veidrate neljakandiliste sõrmeotstega ning käeseljal tungivad sooned selgelt esile. Nad ei salga tema vanust, need käed, mis on kõike muud kui kaunid. Ta püüab jooni lugeda. Elujoon näib peaaegu ebaloomulikult pikk. Niisiis valetavad nad ikkagi, need käed.

Soon, mõtleb ta, pistoda soonde. Ja talle tundub, et ei saa olla suurt vahet, kas avada keha surmale või õmmelda haav kokku, et elu sees hoida. Surm on vaid väike operatsioon, mis ravib ta valust täiesti terveks.

Ta loodab, et Belisarius võtab tema mõrvamise enda peale. Kui ta naise lihtsalt paarile suvalisele sõdurile üle annaks, peaks naine seda alatuks ja piinlikuks. Või mis siis, kui mees toob nööri

ja käsib tal end ise ära kägistada. Sel juhul tõuseks tema, Antonia, püsti ja ütleks, et tapmine on mehe amet ning tema on seda õigupoolest alati pooldanud. Süda või kõri, kavatseb naine öelda. Ja ta ei laseks end ilmaski kiilaks pügada ega tõotaks patukahetsust ja meeleparandust kloostris.

Lõpuks ometi kuuleb ta mehe samme. Võib-olla sellepärast, et mees on harjunud hobuse seljas istuma, on ta vanas eas nii kohmakaks muutunud. Belisarius astub sisse. Tema nägu näib veidralt kõver, nagu oleks keegi teda ühest põsest tirinud, ning ilmselt on ta ise oma juukseid katkunud.

Antonia paneb imeks, et ta üldse suudab end liigutada. Sest põrandakivid on tema luudega kokku kasvanud. Tema puusad ja õlad on jää. Kuid ta tõuseb püsti. Ning samal hetkel annab ta põis järele. Soe jõgi voolab tema jalge vahelt alla ja näib põrandale langedes aurustuvat. Ja toas on Antonia häbeme ja telgipalavuse lõhn hetkedest, kui nad klammerdusid ahnete avali huultega teineteise külge ning Antonia lühikeste küünte ja karedate labidakujuliste sõrmeotste all oli liiv. Ja kallihinnalise vee oli ta isiklikult matnud sügavale-sügavale. Ning päike kõrvetas ja higi sillerdas soolaselt ümber Antonia kaela ja randmete, kui ta ratsutas ilma kiivrita, paksud juuksed tuule käes laiali. Naissõdalane, kes pidigi võitma.

Belisarius annab sõduritele märku. Siis pöörab ta kannapealt ringi ja lahkub toast, kus ta on Antoniat teotanud. Hetke pärast on seal kammerneitsite ja eunuhhide sagin. Orjatarid korjavad oma vaese emanda üles ning eunuhhid sosistavad ülestõusust ja kättemaksust. Ning Antoniat vannitatakse ja mähitakse ja kammitakse ning ehkki ta on roidunud ja jõuetu pärast seda, kui on päev otsa surma oodanud, on tal kerge sirutada oma lõhnastatud käsi Belisariuse poole ja öelda, et omal moel annab ta mehele andeks.

Ja keisrinnal on kerge Antoniat toetada, saates ühe kirjakese. Väga jaheda kirja, mille Belisarius avab ikka veel värisevate kätega. Küllap Belisarius teab, et ta on pikemat aega ebasoosingus olnud, loeb ta. Ainukeseks põhjuseks, miks ta tänase päevani võib ikka veel linnas ja oma mõisates vabalt liikuda, on õigupoolest tema

truu abikaasa Antonia palved. Antoniat, ainuüksi Antoniat võib ta oma positsiooni eest tänada.

Belisarius ei saa õieti aru. Ta on arvanud, et ainult keisri tavalise tõreduse ja keisrinna tujude pärast keelati tal korraldada pärast Ravennat igati ärateenitud triumfirongkäik. Aga tema lõi käega ja lohutas end sellega, et itaalia vangide väljanägemine ei olnud niikuinii midagi erilist. Hoopis valusam oli talle see, et osa tema varast äkki konfiskeeriti. Kuid ta teadis keiserlikku ahnust ja neid lisamakse, mis pikema jututa sisse nõuti. Ta oli kuulnud kodanikest, kes aeti kodudest välja, et nad seejärel saaksid rõõmu tunda kirikuvõlvist, kust keisripaar ja paar pühakut armulikult vastu naeratavad, ümbritsetuna viljaga nuumatud tuvidest või lamavatest lõvidest, kes rahumeelselt oma lõugu noolivad. Ta ei taibanud üldsegi, et just tema balansseerib kuristiku serval. Aga nüüd tulevad talle meelde need arvutud söömaajad, kuhu kutsumata jätmise üle tema pigem kergendust tundis, Antonia aga mossitas. Ka see on tema süü — Antonia igavlemine ja eraldatus. Lihtne on Belisariust end Antonia võlglasena tundma panna.

Veidi raskem, kuid keisrinna jaoks mitte võimatu on saata Narces ja paar sõdurit Theodosiust ja Photiust otsima. Nad leiavad armukese ja poja teineteise külge aheldatuna ja võrdselt läbiklobituna. Õigupoolest nad istuvad ja mängivad lauamängu, teineteisele tigedalt otsa vahtides, ja Photiusel on käes teravaks ihutud pistoda. Ta vihkab iseennast selle eest, et ei ole seda käiku lasknud, selle asemel et oodata oma kasuisa lõplikku otsust. Sest nüüd lüüakse ta pikali ja vallandatakse ahel Theodosiuse paistes randme ümbert ning Photius kuuleb sõdurite naeru, kui nad poolminestanud poissi kahe vahel kannavad.

Keisrinna isiklikes ruumides saab Theodosiusest kohe kammerneitsite lemmik ja eunuhhide kauneim mannekeen. Ja nädala pärast, kui poiss on kosunud, on keisrinnal rõõm kutsuda oma sõbranna Antonia vaatama „haruldast aaret". See on omamoodi vaatepilt, kui Antonia ja Theodosius teineteise embusse viskuvad.

Mõistagi nõuab Antonia tollele ilusale valelikule kammerneitsile ja tema kahele kaassüüdlasele kättemaksu. Ta nõuab, et neil lõigataks keeled ära ning kõik kolm õnnmeldaks eraldi kottidesse ja

visataks merre. Kas üks nendest karistustest ei oleks piisav? Ei, Antonia tahab, et see oleks teistele hoiatuseks.

Kas nad käivad teda öösiti kummitamas oma lühikeste keelte ja soolaste karjetega? Või kardab ta poega, seda esiklast, keda ta alati poisi kirgliku ja tülika loomu pärast jalahoopidega minema kihutas?

Ei. Antonia ärkab siledate silmalaugudega ja magab raskelt, nagu räägitakse. Ja Belisarius, kes teeb avalikus lahingus imetegusid, tunneb end süüdlasena ja nii arana, et ei suuda Photiuse nime suhugi võtta.

Antonia ja Theodosius ja osalt ka Belisarius elavad seitse aastat õnnelikult koos. Aga et see naisterahvas lubab endale avalikku leina, kui tema armastatud ristipoeg sureb düsenteeriasse või mõnda üsna harilikku kõhutõppe. See on tõepoolest sündsusetu.

10

Hõbedane teojälg. Selline on keisrinna reis. Konstantinoopoli kümme tuhat kerjust on jalul. Tee on lausa sillutatud santidega ja lastega, kes panevad käed hobuste külgedele või puudutavad sõrmeotstega tõlda, nagu tooks see neile igavese õndsuse. Hetkeks jääb rongkäik seisma. Keisrinna tõlla kardin libiseb kõrvale. Kõige lähemal seisjad silmavad korraks kitsast nägu, kannatavat või vaga. Kõik viskuvad hüsteeriliselt karjudes maha. See vaatepilt vallandab hõbemüntide kosutava vihma. Keisrinna nõjatub piinatult tahapoole, sellal kui kõige julgemad lapsed püüavad tema pilku endal hoida, lootuses, et äkilise tuju ajel laseb ta tõlla päriselt peatada, sirutab käed välja ning tõstab nad oma imelisse maailma.

Aga keisrinna peab edasi sõitma. Karjed lõikuvad nugadena ajusse. Pidevad katkestused muudavad sõidu jõnklikuks ja hakituks. Ka temal on tahtmine tuua kuuldavale karjatus. Kuid ta neelab selle alla ja annab Narcesele märku kardinad tihedalt ette tõmmata ja kiirust suurendada, kasvõi jõuga, kui vaja. Tal tunneb juba ette heameelt langenud naiste kodu külastamisest. See igakuine väljasõit mõjub kosutavalt ja puhastavalt nagu vann. Ja teel tuleb veel üks vahejaam. Peatus või ehk koguni palvus tagasihoidliku kiriku juures, mis on kestana ehitatud ümber selle maja, kus koju naasnud Theodora veetis ühe kõige vaevalisematest etappidest oma elus. Ta muutus. Kogenust sai süütu.

Selles ilmselt peast põrunud noores naises, kes oma sünnilinnas maale tuli, ei tundnud keegi ära kuulsat kurtisaani. See, et ta oli näost peaaegu roheline, et ta hoidis pihkusid pesana ümber linnukontide kimbu, et tal olid kuivad huuled, mis ikka veel lehkasid veidi okse järele, ja et ta oli silmanähtavalt rase, ei toonud midagi sellist mõttessegi. Naise äärmiselt veider olek kaitses teda. Ja ta nurus endale välja selle armetu elupaiga ühe villakaupmehe juures,

kellel polnud suuremat usku tema ketramisoskusse, kuid kes laskis end pehmeks rääkida naise meloodilise hääle ja tema hullumeelse pilgu tõttu.

Edaspidi vaimustasid naise ujedus ja elukombed neid väheseid, kes temaga kokku puutusid. Sest ta käitus igati nagu pühak. Ta ümbritses maja valgete lilledega. Gardeenia tihke magusus ja mürtide graatsilised lehed näisid olevat osa tema olemusest, kui ta jahedaid õielehti silitas ja lilli kimpu köitis. Toas segunesid naise ja valgete lillede lõhn. Ja kui ta oli sünnitanud väikese, haruldaselt vagase ja vaikse tütre, kohtles ta last hajameelse malbusega, mis pani kõiki, kes ei olnud lausa näinud tema kõhtu paisumas, arvama, et kaunis ketraja on neitsi ning tütar on leidlaps, kelle ta on enda juurde võtnud. Nagu siidiuss punub enda ümber hinnalist kookonit, nõnda lõi Theodora enda ümber peenuse ja reserveerituse nimbust.

Vaid harva näitas ta end linna peal. Turul tegi ta kiiresti oma ostud, ainult pisut kala, veidike tangu ja vahetevahel viirukit, mida ta ilmselt põletas eriti tähtsatel päevadel. Tundus, et ta ei tee kunagi midagi iseenda pärast. Ja kuigi võib arvata, et ta kandis teisigi värve, näis valge loor, mille ta oma kitsaste põskede ümber tihedalt kokku tõmbas, kõige olulisema osana tema rõivastusest. Keegi ei näinud tema sensuaalseid, peaaegu aplaid huuli, ning ilusad, ebaloomulikult hiilgavad silmad hoidsid ka kõige agaramad austajad temast eemal. Mõned püüdsid talle kingitusi saata. Kuid teda ei nähtud kunagi kandmas ainsatki käevõru ega väikestki sõrmust. Ta oli kõigist naistest kõige tagasihoidlikum ja vältis kõige süütumaidki lõbusid. Mõnikord kostis majast hästi vaikset laulu. Sõnu oli võimatu eristada. Kuid laul oli loitsiv, monotoonne ja ootusrikas. Küllap oli see kirikulaul või hällilaul, millega ta ennast ja last lõbustas, sellal kui ta puhastas ja seejärel ketras villa, mis kaupmehe jutu järgi oli kõige puhtam, peenem ja pehmem vill maailmas.

Kuidas võib üks naine, kes vaevalt majast väljas käib, kokku saada Justinianusega, kes küll kõigil pidustustel ja võiduajamistel avalikkuse ette ilmub, kuid keda muidu peetakse ligipääsmatuks ja häbelikuks, see on mõistatus. Kuidas võib juhtuda, et auahnet noormeest tõmbab ligi ainuüksi ketraja, kes elab veerandi miljoni

elanikuga linna servas? Põhjuseks peab olema puhas maagia või see, et saatus on just need kaks teineteisele määranud. Just nende veidrused teevad neist täiusliku paari. Nagu maailma esimene armastajapaar saavad nad kokku. Neitsilik ketraja ja prints.

Justinianus on saanud peene rooma kasvatuse. Kuid ta ema on hispaanlanna. Ja ühel päeval rääkis ema usalduslikult, kaunis profiil vastu valgust, oma pojale, mida too peaks teadma armastusest. Lausudes sõna „armastus" lõi ta lehvikuga endale vastu huuli nagu kärbest tappes. See pani poja võpatama. Ta märkas, et nad on esmakordselt kahekesi. Ema oli isegi orjad välja saatnud, enne kui ta pojale selle kohutava saladuse usaldas.

Võib-olla paistetasid ema huuled löögist üles. Ja võib-olla sellepärast pidi ta iga sõna endast välja pigistama, nagu oleks see õppetükk, mille ta on suure vaevaga üksnes poja pärast pähe õppinud.

Poeg kuulas langetatud päi, taipamata muud, kui et ükski naine ei ole tema jaoks küllalt puhas. Sest kui naine on kordki puudutanud mehe huuli, tunneb tema, Justinianus, naise suul ikka veel selle suudluse maiku. Kui naine on üheainsa korra nippinud klaasist veini, jääb joovastus ta verre püsima. Kui ta on kuulnud vääritut kõnet, on just need sõnad põletatud ta ajju ja mõjutavad hiljem last tema üsas.

Noormees noogutas ja kujutles sündimata lapsi, kes hakkavad äkitselt läbi ema tuunika roppe laule ümisema, kui Justinianus ei ole ettevaatlik.

Pealegi, jätkas ema, leidub naisi, kes on nii rikutud, et kui nad on apelsini vaid puutunud ning kui sa juhtud puuviljast just selle koha pealt kinni võtma, ei ole vaja seda isegi süüa. Piisab vaid väikesest puudutusest, et jääksid eluajaks haigeks ja su lapsed hällis närbuksid.

Justinianus sõi ainult puu otsast võetud apelsine. Ta laskis ühel spetsiaalselt väljavalitud orjal need orgi otsa ajada ja vabastada väikese hõbenoaga koorest, mis lookles kuldse lõhnava lindina orja jalge ette. Tema rõõmuks jäi see noor ori terveks ja kõbusaks.

Mõistagi ahvatlesid Justinianuse-taolist kõrge moraaliga meest kuuldused kaunist villaketrajast. Naine tõmbas teda ligi, nagu kuu tõmbab vett. Gardeenialõhn kandis naise laulud mehe magamistuppa. Või Justinianus lihtsalt haistis Theodorat, nagu kõuts haistab jooksuajal emakassi kilomeetri kauguselt. Sest loomulikult liigub kumu, et keisrit ei sigitatud tavalisel viisil.

Justinianuse vooruslik ema oli alati jälestanud meeste lähenemiskatseid ja hellitusi. Kolm abikaasat põgenesid tema külmuse eest ja ta magas halvasti, mõeldes, et mõni neist ehk söandab tagasi tulla.

Kuid ühel hommikul ärkas ta täiesti väljapuhanult ning väikesed ohked ja naeruluksatused tilkusid tema huulilt nagu mesi. See öö oli olnud lausa imeline, ütles ta. Teda oli külastanud olevus, keda ta ei osanud õieti kirjeldada, sest too oli kadunud, enne kui päev tõsiseks ja valgeks muutus. Aga see oli igatahes mingi suur kaslane. Koon oli läikiv ja jahe nagu lakitud ning suu ümber olid pehmed kõditavad karvad. Sellele mõeldes tuli naisele ikka veel naer peale. Sest loom oli surunud oma lauba usaldavalt tema jalgade vahele, lauba, mis oli siledam kui samet, ja siis oli see olevus lakkunud mitte ainult ta jalgu, vaid kogu keha, justkui selleks, et tema maitset tunda.

Loom oli sedavõrd teistsugune kui kõik, mida naine seni oli kogenud, et ta ei pidanud sugugi teotavaks, et nad puhkasid koos niimoodi, et naine õigupoolest toetas pea looma taguotsa najale ja tundis sabajuurt põse vastas, pannes käe lihaseliste puusade ümber. Naise uni oli nii kerge ja läbipaistev ja ometigi lõõgastav. Isegi tulist vürtsikat lõhna, mis aeg-ajalt talle otse sõõrmetesse voogas, nautis ta täiesti avali meeltega.

Peagi hakkasid naise juuksed muutuma paksuks ja tumedaks, nagu siis, kui ta oli päris noor. Tema põsed muutusid priskemaks ning nägu ilusamaks ja malbemaks kui kunagi varem. Ta oli rase, võib-olla mitte päris nii kaua kui inimene, kuid sugugi mitte nii lühikest aega kui kass. Sündides oli laps kaetud hästi heledate tihedate karvadega. Seda ei saanud nimetada kasukaks, pigem udusulgjaks kuldseks nimbuseks. Eriti siis, kui arst oli piki selgroogu kasvava väga tiheda viiru ära raseerinud ja öelnud, et lapsest saab kindlasti karvane tüüp.

Sellised asjad on ainult süütu loba. Hullem on see jutt, et keisri pea lahkub äkitselt õlgadelt ja hõljub lae all ringi nagu kohutav moondunud mask. Või et mina olen mõnikord kõrge

nagu torn ja väga peenike. Pulstunud rongasulgedest hõlst seljas, suutvat ma uskumatu jõu ja kergusega lennata. Teised on näinud mind sama pikas mustas hõlstis, mis olevat torkiv ning tehtud harjastest, luuaraagudest ja okastest. Ja kui mul on see ogaline deemonimantel seljas, olevat mu silmad nagu hõõguvad söed. Sääraseid jutte räägitakse, ehkki ma olen ehitanud nii kloostreid kui ka kirikuid.

Ka see valge kirik on minu tegu. Ning mu daamid ja eunuhhid hõiskavad seda nähes, eriti lambatallede pärast, kes jooksevad meile vastu nagu hellitusi nuruvad koerad. Ise ei puuduta ma kunagi neid perversseid lojuseid, kes söövad peost kooke ja kõrvetatud mandleid ning kellel on pidevalt kõht lahti. See narr Komito on muidugi esimene, kes nende rooja sisse astub. Kihistades astub ta oma brokaatkingadest välja ning laseb end tõlda tagasi kanda. Ja ennäe, minu uus väike teener tõstab määgiva looma sülle, kiigutab seda nagu titte ja suudleb looma laubale ja koonule. Tema võib ülejäänud teekonna jalgsi astuda. Ta ei tohi tõldade lähedalegi tulla, enne kui on puhtaks saanud. Narces naeratab, kui astub tõllast välja, et poisile see sõnum edasi anda. Ja ma naudin vaatepilti, kuidas kõik Narcese teelt kõrvale tõmbuvad. Mitte ainult palverändurid, kes on siia tulnud, et heita pilk Theodora vokile ja sellele korvile, kus tema tütreke või leidlaps magas. Samuti kõik need kõhnad jõnglased, kes murravad iga päev müüri küljest kilde ja müüvad neid õnnetult armunud naistele või koguni tõmbavad taskust näruseid riidelappe ja räägivad harda häälega, et just see väike kalts pärineb linast, mille peal Justinianus ja Theodora teineteist esimest korda kallistasid. Küll nad aga valetavad, need poisid ja plikad. Küll nad aga valetavad, need suured, hoolitsetud gardeeniapõõsad. Koguni mürdivõsa valetab. Ja need lambatalled, kes näevad välja, nagu oleksid kirikuvõlvilt alla sadanud. Ma ei kedranud sugugi mitte sellist villa, kui Justinianus mulle esimest korda külla tuli. See oli nomaadide lammaste paks kare vill. Mu sõrmede vahel sibasid satikad. Ja see oli mustades, pruunides ja hallikates toonides vill. Mitte lokid nendelt paradiisitallekestelt, kes jutu järgi oskavat kirikulaule määgida.

Ja ega ma ei laulnudki kirikulaule, kui öösiti viirukit põletasin ja paabulinnu konte vokiratta külge sidusin.

Lammaste kare vill
mu näpu vahel
loomade alastus äkki
jõhker kui päikesepuna
Kuu kuu
Kuupiim on ta seeme
Anna mulle maailma
ilusaim mees
Las ta huuled põletavad
mu nahka
Las ma joon
ta piima

Ja peale selle tantsisin, et end vormis hoida.

Aga ma olin vooruslik. Ma ei vajanud sundi ega eunuhhe. Olin süütu, sest tahtsin olla.

Seepärast on see vale, kui öeldakse, et ma vedasin keisri ema ninapidi ja võlusin ta oma heade kommete, veetleva loomuse ja intelligentsusega ära. Või et olin vaid väike tantsijanna, kes tahtis rikkale mehele minna, enne kui esimesed valged juuksekarvad pähe tulevad. Ma ei kasutanud ei valesid ega maagiat. Mul oli tahtmine süütu olla.

Kui Justinianus esmakordselt üle mu läve astus, ei saanud ma endale lubada ei liha ega veini. Seepärast piirdusin sellega, et pakkusin oma aia juurvilju ja vett, mis oli mündiga maitsestatud ja ilusasse kannu valatud.

See toit on talle rohkem meeltmööda kui miski muu, ütles ta. Ja läks peaaegu elevile, kui kuulis, et peale minu ei ole seda toitu ükski inimene puudutanud.

Minus on midagi, ütles ta, mis meenutab talle üht verinoort tüdrukut, keda ta ükskord tänaval kohtas. Too oli alles laps ning tal oli nii metsik ja hell ilme, et mees ei unustanud seda kunagi. Ta tunneb ikka veel süümepiinu selle pärast, et tal ei õnnestunud tüdrukut päästa.

Päästa teda millest?

Tal ei olnud aimugi.

Kuid temaga oli kerge rääkida kõigist, keda tuleks päästa. Ja

oleks olnud patt öelda, et ta linna eriti hästi tundis. Ometigi olid tal auahned plaanid koostada täiesti selged ladina seadused. See igati ülevaatlik rooma õigus pidi tema arust kodanike elu põhjalikult muutma. Kõik pidid elama reeglite kohaselt ja korralikult.

Ta mõtles suurejooneliselt nagu joonistades ilusat kirikukuplit. Mina mõtlesin väikeste teravate kildudena. Tundus, nagu võiksin tema võlvi alla oma mosaiigi laduda.

Tol õhtul ulatasin talle lapikese oma elust. Näitasin talle tantsijannat. Tantsisin uljalt ja armsalt nagu väike torni suletud kell. Ja siis äkki muutusin vabaks ja graatsiliseks nagu lind. Nõndamoodi toitsin ma tema neitsifantaasiaid.

Ka minul olid temast pildid. Pildid, kus ta oli peaaegu jumal ja tema nägu võis täita seina. Ja kujutlus pikast, ilusast, peaaegu kõhnast mehest. Sellisest näost, mis sobib mündil kujutamiseks. Kujutasin ette, et ta suudab hõlpsasti võidelda lõvide ja leopardidega või et ta on vähemalt võimeline hoburakendit juhtima.

Kuid tema raputas tagasihoidlikult pead, kui rääkisin naeratades oma tütarlapseunistustest. Ta ei olnud isegi sõdinud. Ta treenis küll iga päev oma muskleid. Kuid tema kehas oli mingi pehmus, peaaegu nagu oleks ta ihu hajameelne. Ja nõnda oli see meie esimeste sülelusteni. Siis oli igatsus meie kehades nii suur, et sooned ergasid peente raagudena naha all. Ja need läksid lehte ning tema, Justinianus, sosistas, ägas ja karjus, et Theodora on Jumala saadetud kingitus.

Minu esimene külaskäik keisripaleesse valmistas pettumuse ja samas rahustas. Minu ootus oli nii suur, et olin juba kõike vähemalt sada korda endale silme ette mananud. Põrandad, kuldserviisid, peene villaga täidetud siidpadjad, sõrmused keisri ja keisrinna sõrmedes, ning orjad. Bitüünlaste ilusad ninad ja etiooplaste toredad juuksed. Kõike seda teadsin ma juba enne, kui sisse astusin.

Tegelikult mind ei hämmastanudki, et ma Justinianuse emale kohe meeldima hakkasin. Ta kuulas mu häält, vaatas mu liigutusi ja uuris mu nägu. Tema pilgus oli väike pettumus. Sest hoolimata mu nähtud vaevast märkas ta, et ma ei ole päris noor. Tema pilk libises üle mu puusade. Ja minu kleenuke kont ei rõõmustanud teda. Kui ta poleks olnud nii reserveeritud, oleks ta kohe käskinud orjal mu niudeid mõõta.

Keiser ja keisrinna šokeerisid mind. Keiser käitus täiesti nagu sõdur, kes ta ikka veel oli. Ehkki laual olid kullast hambaorgid, urgitses ta hambavahesid pöidlaküünega, ja kui talle toit hingekurku läks, kutsus ta valvuri, kes pidi talle seljale kloppima. Ning tema naine, kes nimetas end Eufemiaks, ei olnud parem. Ta oli küll kunagi olnud ori. Võib-olla oli ta nälginud. Kuid sellepärast ei pea sööma nii, nagu oleks see su viimne maine söömaaeg.

„Homme," sosistas ta ja surus rasvase lauba oma mehe õla vastu. „Homme ei söö ma midagi. Ainult natuke mett ja linnupiima."

Ning mees matsutas ja naeris õnnelikult ning näpistas tema külge, öeldes, et tema arust on naine imekaunis ja ta sooviks vaid, et naist oleks rohkem, nii ilus nagu ta on.

Selleks ajaks oli naine söönud kaksteist paabulinnumuna, kruusitäie mett, neli kohikukke, metsseaselja, kausitäie moosi ja mõned veini sisse kastetud ja magusas, suus sulavas taignas küpsetatud viigimarjad.

Kui ta läks välja end kergendama, ei lasknud ta isegi orjal aidata. Ta pistis ise näpu kurku ja öökis häälekalt.

Selge see, et Justinianusel oli oma sugulaste pärast kohutavalt piinlik. Aga mina, kellel polnud põhjust häbeneda, jõin pisikeste lonksudega kõige peenemat veini, põhiliselt valget, et mu hambad tumedaks ei värvuks. Ja ma muudkui sirutasin end nagu kass patjadel ja vaatasin oma armsamat. Ning kui ma sõin, siis tõstsin väga kombekate liigutustega õige väikese tüki suu juurde.

Tol õhtul ei rääkinud ma peaaegu üldse. Sulgusin endasse.

Meie järgmisel kohtumisel nutsin.

Ta tuli mu majja rääkima, et tema kallis tädi, keisrinna, ei pidanud vastuvõetavaks, et ta abielluks naisega, kes on esinenud.

Ja tema ema? Tahtsin ma teada.

See väärikas naine soovis olla erapooletu. Kuid seadus keelas näitlejannadel, tantsijannadel ja prostituutidel abielluda kõrgemast seisusest meestega.

Ma karjusin.

Ta püüdis mu suud oma huultega sulgeda. Samal ajal otsis ta käsi mu üska. Aga ma lõin selle kõrvale.

Tema ema on argpüks, ütlesin ma. Tema tädi sööb nagu emis.

Tädi parukas sarnaneb hobusekronu lakaga. Varsti ei mahu ta enam uksest sisse, nii paks on ta. Oh, litsuks ometi tema enda raskus ta ühel ilusal päeval lömaks.

Teadsin, et nüüd on kõik kadunud. Mu silmist voolasid pisarad. Ja ma tagusin sõrmenukke vastu uksepiita.

Need olid esimesed pisarad, mida Justinianus nägi. Enda omi oli ta ainult tundnud. Ta suudles või jõi neid nagu soola lakkuv lambatall. Ja nagu armastajatel kombeks, tõotas ta mulle kõike. Ja pidas sõna.

Neid pisaraid ei ole enam olemas. On ainult räpased riidetükikesed, mida poisikesed müüvad. Ma ei alanduks nendesse ninagi nuuskama. Aga midagi pidin ma tookord ju kasutama. Igatahes jõi mu armuke ainult pisaraid. Ja sel hetkel mõistis ta mu kirge, mu ambitsioone ja mu iha. Ning ta vandus, et teeb minust keisrinna.

Seepärast ei talu ma viivitust selle idüllilise hoone juures ja nende totrate talledega mängimist. Ma tahan edasi liikuda. Me peame enne pimedat langenud naiste kodusse jõudma. Ma ei taha ilma jääda päikeseloojangust Bosporuse kohal. Ma tahan näha, kuidas kiired kõrgele müürile ja naiste valvurile langevad. Mõõgaga ja helkivate hõbekäistega mustale eunuhhile. Ta ei visku maha, ta isegi ei põlvita. Ta on suur nagu kalju. Ja tema taga seisavad kärbitud kõrvadega ning rauast kaelarihmadega koerad. Ja nende taga on see palee, millest ma tolle räpase keeletu all lamades unistasin.

Joonistasin kaljude ja mere vahel asuva hoone ise. Valisin värvid ja peeglid. Sekkun isegi toidusedeli koostamisse. Ja minu eriväljaõppega salk otsib igal ööl hukkaläinuid. Nad nuhivad välja bordellid ja tantsuurkad ja teevad seal juttu kõhnade, alandatud tütarlastega, kes müüvad end söömaaja eest. Mõnel tüdrukul on vaevalt vöögi olemas, millega end katta, ja nad on segaduses ja hirmunud nagu varblasepojad. Vaevalt nad usuvad luksusliku elu lubadusi. Kuid sellegipoolest tulevad nad kaasa. Hirmust värisedes vaatavad nad valvurit ja koeri pingul kettide otsas. Ja järgmisel hommikul ärkavad nad nagu printsessid, juuksed kammitud, ning orjatar küsib, kas nad soovivad hommikusöögiks mett, puuvilju ja saia või leiba ning kas neile maitsevad juust ja oliivid.

On nauding näha, kuidas need vaesekesed korraliku hoolitsuse ja turvalisuse mõjul kosuvad. Mõned neist pööravad lausa loodusseadused pea peale. Selle asemel et vananeda, muutuvad nad sädistavateks noorteks tüdrukuteks, kes pöörduvad tagasi oma elu süütusse ja lapselikku faasi.

Vaid vähesed on avaldanud soovi lahkuda. Aga neile on kiiresti aru pähe pandud. Nad elavad ju nagu kõrgklassi naised, neid teenitakse, kaitstakse ja valvatakse. Nad ei oota küll muud kui surma. Aga seda teevad ka kõik teised, ja siin ootavad nad vähemalt meeldivas ümbruses. Nad on üksteisele seltsiks. Nad võivad pihtida oma patte või asuda pärltikandit tegema. Mõned on koguni lugema õppinud.

Ja kui need naised tõesti välja pääseksid. Nüüd, mil nad on kosunud ja igatsus nende ihus kasvab. Mööda tänavat kõndides hööritataks puusi. Pealtnäha ujedavõitu kõnnak, punastamine ja ripsmed nagu nõgimustad liblikad ja siis veel aval, uudishimulik, küsiv pilk. Ei, siin ei aita muu kui sund ja eunuhhid.

Sest need naised kannavad eluaeg nakkust veres. Nad ei saaks kunagi sünnitada terveid lapsi. Ja noormees, kes on kordki puudutanud nende huuli, annab selle nakkuse oma pruudile edasi. Konstantinoopoli pärast peavad need naised müüri taha jääma, õnnekombel võimetuna tegema halba kellelegi teisele peale iseenda.

On ainult üks tüdruk, kelle võiksin välja lasta. See väike uustulnuk. Tema keha on sirge ja külm ja valge nagu pooleldi puhkenud nartsiss. Hommikuvalguses oli tema näol peaaegu rohekas kuma. Arvati, et koerte haukumine oli teda hirmutanud. See laps võib olla kõige rohkem kolmeteistkümnene ja tema pilgus on abituse ja metsikuse segu nagu orvul, kes on surnuaiale maha jäetud, ilma matuseliste ja lilledeta. Juuksed olid tema suurte kõrvade taga kõvasti kokku seotud. Ta ei räägi. Võib-olla on ta nõrgamõistuslik või väga uje.

Laps ei olnud näiteks suuteline ütlema, kes oli end lõbustanud tema tätoveerimisega. Must nahkhiir vajutas küüsi tema väikestesse rindadesse ja laotas tiibu rangluuni välja. Isegi tema käed olid tätoveeritud, justkui kannaks ta hõredaid musti võrkkindaid, ja võrgu sõlmed olid päris selgelt näha.

Teda nähes tunnen, kuidas nahkhiire tillukesed küüned tema

nahasse tungivad. Ja tean, et see tüdruk suudab peatada keda tahes. Isegi seda auahnet noormeest, kes läheneb keisripalee müüridele, ratsameest, keda kõik nimetavad minu pojaks. Kui tüdruk teda lõplikult ei peata, siis vähemalt peab teda mõnda aega kinni. Täna viin ise tüdruku aeda. Tahan näha, kuidas päikesevalgus langeb ta valgele laubale.

Ja nüüd särab päikesevalgus musta eunuhhi õlitatud lokkides. Sest ta põlvitab ja langetab pea mõõga kohale, mis on nii lai ja terav ning ometi ei peegeldagi ta nägu.

Kisun ise tõllaukse lahti ja jooksen mehe juurde, kes pillab mõõga ja pöörab roosad kaitsetud peopesad taeva poole ning tema kirsipunased huuled liiguvad hääletult, nagu oleks tüdruku tummus talle külge hakanud. Paluvalt haarab ta mul randmest ja viib mu tüdruku tuppa.

Too on kõik seinad ära mäkerdanud. Kogu selle mingi, mis talle kingiti, on ta laiali määrinud, joonistades suuri abituid tähti, mida ma siiski püüan lugeda.

Hõõgudes vajub päike Bosporusse
Las üks noormees puudutab mu jalgu
Las üks noormees tõmbab sõrmused
mu sõrmest kalliskivid sätendavad
kui külmunud vesi ja keed
mis nad riputasid mulle kaela tol päeval
kui nad pesid minult häbi maha
ja kammisid juuksed täidest puhtaks
Las üks noormees lahutab mu keha
siidi lõdvast silitusest
Las ma kõnnin mööda Bosporuse randa
näljane haiglane naerune
räbalais kuninganna
keda teenivad iharad pilgud
Ja kui ka mehe juuksed on hõbe
ärgu olgu
mündilaiustki vahet
meie kehade vahel

Nüüd hõõgub päike
mu käevõrude kullas
Kookide magus maik
kõrvetab mu keelt
Peeglis on keha
nii valge ja klaar
Las mu jalakesed
kõverduvad kergelt
kaks mänguhimulist kassi
kalju peal
Las ma langen vabalt
kõva vee poole
löön kildudeks ta peegli
veritsedes
veritsedes kui päike
Bosporuses

Sääraseid asju oli kogu tuba täis soditud. Ja just tema. Ta ei ole küll esimene. Aga ikkagi. Ma pöördun neegri poole, kes on ikka veel tumm, ehkki temale ei saa keegi midagi ette heita. Ma käsin kustutada jäljed selle tüdruku järelt, kelle vastu ma miskipärast teatud õrnust tundsin.

Ilmselt mõjub mu headus ligitõmbavalt ainult pühameestele, kes häirimatult vallutavad palee, päikesest põlenud, haavakoorikud põrandale pudenemas.

See, kelle ees ma põlvitasin ja palusin end kõrva kaudu viljastada, tema oli lihtsalt riiakas vanamees, näljast poolhull ning haavadest ja satikatest piinatud. Minu keha oli talle solvang. Jumala ja kogu maailma solvamine. Või ettekääne, et see vaeseke saaks endast välja valada vaesuse ja täide tekitatud viha.

Ja minu imetletud piiskop, keda ma kord jumaldasin, tema tuli minu juurde, kõhn nagu hernehirmutis. Teda kiusati taga, sest ta väitis, et hing ei saa lahkuda oma ihust ning et Jumal ja Püha Vaim peab olema üks.

Kuigi jällenägemine mind liigutas, ei suutnud ma jätta küsimata, kas tema hing ei ole siis nii tugev, et oleks kehast sõltumatu.

„Ei," vastas ta närviliselt. „sel juhul saadaksin selle minema." Ja samal hetkel minestas ta kurnatusest.

Ja koguni Konstantinoopoli patriarh Anthimus, ka tema tuli minu juurde, kui teda süüdistati ketserluses ja isegi mu mees, keiser, oli tema vastu.

Sellest on nüüd paar aastat möödas. Kuid patriarh elab ikka veel priske tervise juures minu isiklikes ruumides. Muidugi olen andnud talle isiklikeks teenijateks nii naisi kui ka eunuhhe. Ta ei kasuta neid kuigi palju, ta elab palvetades ja lugedes oma harjumuspärast kloostrielu ning keegi ei pane teda tähele.

Või ehk on kuuldused minu pikkadest deemonihõlstidest tekkinud just tema vargsest kõndimisest mööda koridore. Kui asi on nii, öeldakse pärast minu surma, et ma ei saa hauas rahu. Patriarh on küll rauk. Kuid ma ei kahtlegi selles, et ta elab minust kauem.

Ei. Küllap on see tüdruku totter tegu, mis mu nii närviliseks teeb, et ma tõlda astudes peaaegu komistan.

Narces kavatseb tavakohaselt kummardada ja minu jalge ees põrandat suudelda. Õnneks püüab ta mu keset kukkumist kinni. Sirutan käe välja. Ta huuled puudutavad mind kergelt nagu liblikatiivad. Ma ei tõmba kätt tagasi. Ja siis. Lõpuks ometi ning kindlasti omaenda üllatuseks suudleb ta ägedalt mu kätt.

Narces ei vea iialgi alt. Ma tean, et tookord, kui ta keeldus Belisariusele kuuletumast, tahtis ta võita minu imetlust. Narces lihtsalt ei taibanud, et keisri vägi on nagu keha ning et keha liigutusi käsutab väejuht. Ta mõtles ainult oma isiklikule karjäärile. Selles sõjas ilmusid ta pähe esimesed valged juuksekarvad.

„Me jääme vanaks, Narces. Jutusta mulle sõjast ja oma võitudest."

Ja ma sulen silmad ning kuulan tema jutustust sellest, kuidas laastati kõige ilusamaid ja viljakamaid maakondi. Kellelegi ei tulnud mõttessegi saaki koristada ega külvata. Inimesed sõid koeri, rotte, hiiri, mardikaid ja rohtu. Nad rebisid puudelt lehti ja olid viimaks nii nõrgad, et ei jaksanud isegi kummarduda ja noppida, kui nad õnnekombel rohukõrt silmasid. Nahk kuivas ja muutus kulunud nahkrüü sarnaseks, mis lotendas luude ümber. Silmad hiilgasid hullumeelselt ning muidu oli nende näguel vaid sügava imestuse ilme. Isegi raisakullid lahkusid nendest maakondadest.

Aga kaks naist jäid ellu. Nende põsed jäid ümaraks ja juuksed läikivaks ning nende nahk oli sile ja peen. Need naised meelitasid läbisõidul olevaid inimesi oma majja. Esmalt pakkusid nad süüa ja kui pimedaks läks, siis serveerisid unejooki. Ja kohe, kui võõras oli magama jäänud, tapsid nad ta ära. Seejärel keetsid ja praadisid, et temast söömaaega valmistada. Liha veidrat magusust varjasid nad vürtsitades seda peotäie maarohtudega.

Aga Narces jõi naiste veini õige vähe. Ta heitis küll asemele pikali, kuid magas vaid linnuund, kui kuulis neid kahte ligi hiilivat ja nende kuum ootusärev hingeõhk paitas ta põski. Narces haaras naistel randmetest ja paiskas nad eemale ning väikesed läikivad noad libisesid nende prinkidest kätest välja.

Ta ei räägi, kas ta torkas nad surnuks. Ja mina ei küsi. Mul on ükskõik. Mida iganes Narces ütleb ja teeb, ikka näen ma tema näo taga piinatud last.

11

Öösel ärkasid kõik seedripuust seinalauad ellu. Nad higistasid kuldset vaiku, mis kohe tardus. Ja tuba kümbles klaaris, eredas valguses.

Selles valguses tulid minu juurde mu lapsed. Mu tasane tütar. Ja hundinahkse mantliga poiss. Ja need kaks, kelle ma kupeldajaeide kibedate leotistega oma üsast välja ajasin. Ka nemad olid kohal, mitte kiilad ja väljaarenemata nagu looted, vaid kaunikujuliste ihuliikmetega ja silmadega, mis mulle otsa vaatasid.

Ma tean küll, mida säärased unenäod tähendavad. Ja keisergi teab, kui ta tuleb mu juurde, silmad unetusest punased. Ta istub väid hetke. Kardinad on tihedalt ette tõmmatud. Üks siidivoltidesse kinni jäänud kärbes sumiseb. Ning keiser tõuseb püsti ja hakkab mööda põrandat edasi-tagasi traavima, rääkides oma seadusreformist.

Ma katkestan teda. Sest ka minul on ettepanekuid muudatusteks. Langenud naiste kodu on üksnes ajutine hädalahendus. Neid naisi ei tohi isoleerida. Kõige nooremaid aitaks palju rohkem see, kui nad saaksid uue nime. Teised tahavad ilmselt oma pere juurde tagasi pöörduda.

Keiser võtab uuesti istet. Kas ma arvan siis tõemeeli, et ka nendel hukkaläinud olevustel peab olema võimalus abielluda kellega tahes.

Muidugi arvan. Kes tahes on ju varem nende seltsi otsinud.

„Ja raha. Raha?" Keiser surub oma jooksvast kõverad sõrmed vastamisi, nii et kõik liigesed naksuvad, rehkendades kiiresti, mida uued nimed, reisid, võib-olla ka pulmad ja kaasavara maksma läheks.

Panen ette, et naistele tuleks tagantjärele nende teenistus välja maksta või et riik maksaks mingisugust valuraha. Naeratan, hoolimata keisri kimbatusest, justkui ei oleks mul meie varakambri armetust seisukorrast aimugi.

„Riik," kordab ta. „Riik... Kui meil ainult oleks see mees, kes suudaks meile raha hankida."

„Ei," ütlen ma. „Ei."

Sest ma tean suurepäraselt, kellest ta puudust tunneb. Ja mina ei taha kedagi. Absoluutselt mitte kedagi keisri ja minu vahele. Igatahes mitte Kapadookia Johannest. Rahaahnitsejat, lakkekrantsi, laristajat. Kõige paksemat ja ebameeldivamat inimest, keda olen kohanud. Kümme aastat võitlesin ma tema vastu. Keisri sõber ja parem käsi. Meie nõuandja, minister ja kassameister. Ainuke, kes on söandanud kritiseerida minu staatust, sekkuda minu isiklikesse rahaasjadesse ja pealekauba halvustada minu väljanägemist. Ja kõike seda vaid sellepärast, et ta oskas täita meie varakambreid. Tal oli kuld peas ja märjuke keres. Ta haises isegi hommikuti.

Aga kõige hullem selle mehe puhul ei ole lehk, mis ikka veel hõljub tubades, kus ta liikus, ega tema ahnus, mis kõigest hoolimata oli meile kasulik. Ei, see tõusik on kunagi lasknud endale ennustada. Ta väidab, et koguni Delphis raputas ta elu sisse seniilsele vanamutile, kes istus ja norskas, väävliaur ninasõõrmeid kõditamas. See nälginud sibüll, keda ilmselt vaevas nii astma kui ka ajude pehmenemine, olevat pobisenud midagi selle kohta, et tema, Kapadookia Johannes, kannab ükskord Augustuse mantlit. Küllap mehe jultumus pani vanamuti uskuma, et ta on kõrgemast seisusest. Võib-olla hoiab see lugu meest praegugi jalul. Igatahes just see keisrimantli-ennustus sundis teda sõitma Konstantinoopolisse, ilmselt selleks, et troonile võimalikult lähedal olla. Ta töötas end üles. Ei kõhelnud hetkegi. Et selle põrunud naise sõnu teoks teha, oli ja kindlasti on ta siiamaani kõigeks võimeline.

Sellest ei olnud kasu, et keisrile ennustusest rääkisin. Tema, kes muidu näeb kõikjal ohte, usaldas oma sõpra kapadooklast täielikult ja kõigutamatult.

„Riigi rahaasjad ei ole kunagi paremal järjel olnud," vastas mu kallis mees. „Johannes on ustav nagu kalju."

Selliseid sõnu kasutas ta. Ta vaatas peaaegu alt üles selle lakkekrantsi poole, kes ei pidanud meie ees isegi põlvitama. Juhtus lausa sedagi, et ta patsutas keisrile õlale ja ma tundsin puhtfüüsi-

liselt, kuidas ta püüab oma paksu tagumikku meie vahele nügida.

Ja see mees ei ole isegi õiget usku. Oma majas oli tal siniste silmadega kass ja lõvisuurune koer, verekoer, kelle kinnihoidmiseks läks vaja kolme orja. Neid loomi ta kummardaski. Ja veel madu, keda ta toitis vastsündinud talledega. Tegin sellest lausa draama, rääkides keisrile, kuidas too jälk loom end riigi kõige usaldatuma mehe kaela ümber kerib, nilbates oma kaheharulist keelt ja vaadates mehele peaaegu hellalt otsa.

Ja ma mäletan kibedustunnet tol hommikul, kui tõusin varakult, et näidata keisrile, kuidas tema kassameister nagu mingi plebeikuningas laseb end läbi linna kanda. Ta paneb oma lõdva liha ja inetu jume kanaarilinnukollases rüüs otsekui väljanäitusele. Kandetooli padjad on lillad ja kandjad on oma pikki sääri teemanditolmuga puuderdanud. Prassimisest roidununa lamaskleb kapadooklane seal, sellal kui tema lõbupoistest ja tantsijannadest õukond kargleb tooli ümber nagu hellitusi norivad kutsikad, et lakkuda tema jalgu ja katta tema rasvunud sõrmi suudlustega. Isegi siis, kui ta küünitab end välja, et oksendada, ei hüppa nad kõrvale. Ja tema, keisri järel kõige võimukam mees, pühib suud nende juustesse.

Aga see vaatepilt ei avalda Justinianusele vähimatki muljet. Kümme aastat võib Kapadookia Johannes lubada endale lausa kõike.

Sametise häälega oskab ta inimesi veenda, et nad laseksid temal nende raha paigutada. Ta tõotab neile taevakõrgusi intresse. Kuid äkki on raha kadunud. Ja ainult tema on suutnud oma teenistuse päästa.

Keiserliku ametnikuna valvab ta isiklikult selle järele, et mehed ja naised, noored ja vanad kõlguksid tundide kaupa jalgu-, sõrmi- või juukseidpidi lakke riputatuna. Ning ta ähvardab ja meelitab, kuni nad reedavad, kuhu nende salavara on peidetud. Kõige kangemad surevad. Kuid isegi kõige varjatuma varanduse leiab ta sama hõlpsasti kui verekoer kitsetalle.

Kapadookia Johannesel on kulla peale hea nina. Ta kraabib raha kokku. Ta peidab raha keldrites. Ta paneb raha hobuste peale. Ta investeerib viljasse. Ta paigutab terveid varandusi kunsti, tõukoertesse, orjadesse, kinnisvarasse, maasse, nahkadesse, purpu-

risse, siidi ja juveelidesse. Ta valvab oma kapitali. Ta uhkustab oma rikkusega. Ta loobib raha enda ümber nagu prahti. Ta õgib ja purjutab. Ta on ahnitseja, kes kogub kuhjadesse, virnadesse, kirstudesse. Ta raiskab terveid varandusi esinduslikkusele, reisidele ning oma tütre garderoobile ja haridusele. Ta on tujukas, võimuahne ja õel. Ainult unenäoseletajate ja astroloogide vastu on ta heldekäeline ja leebe.

Sest tema, kelle meelest teised on tühised kui pori ta jalge all, on uskumatult tundlik ja vastuvõtlik kõige suhtes, mis puudutab tema enda isikut. Ta otsib endeid oma lühikestest kaootilistest unenägudest, päikesest, kuust ja tähtedest ning mõistagi vihmast, ämblikest, roomajatest, nahkhiirtest, kanadest, koertest ja kassidest. Ka kõige õnnelikumal päeval võib mõte Saturni halvast mõjust tema horoskoobile täita ta peaaegu lapsiku vihaga, mis paneb ta needma oma ema, sest too laskis ta välja sellesse ebakindlasse maailma, selle asemel, et hoida teda üsas mõne soodsama hetkeni.

Tema, kes ajab asju üle keisri pea, peab iga päev nõu oma isiklike tähetarkadega. Ta pärib, millal on soodne investeerida viljasse. Millal ta peaks laskma oma songa opereerida. Milliste hobuste peale ta peaks kihla vedama. Millal on soovitav võtta ette kavas olev reis provintsi. Millal ta peaks laskma juukseid lõigata. Kas ta peaks hoiduma meega magustatud veinist ja toorestest rannakarpidest. Kas ta peaks laskma end lahutada abikaasast, kes on muutunud kondiseks, kelle ülahuulele on kasvanud karvad ja hääl meenutab harakat. Kas ta peaks lõuna ajal keisrinna seltsi otsima või vältima. Kas ta peaks laskma oma konnasilmi lõigata.

Kapadooklane arvestab kõike. Kui unenäoseletaja jutt on segane või kui see ei sobi astroloogi jutuga kokku, peab ta mõnikord ette võtma kaks vastandlikku toimingut. Ja ometigi sellest ei piisa. Tema uni on rahutu. Ta ärkab sellest, et langeb ja langeb läbi õhu. Ta ärkab omaenda norskamisest või sellest, et kiristab hambaid, ja tema keha tõmbleb nagu paarituval metsikul koeral. Aga iseäranis ärkab ta hirmust, et ta mõrvatakse.

Voodi ümber seisavad tema kümme ihukaitsjat. Magades kuuleb ta nende relvade kõlinat. Nende terve, raske hingamine äratab ta üles. Või ärkab ta sellest, et nad hingavad nii hääletult,

pannes ta kartma, et kõik kümme on mürgitatud. Ja tema, Johannes, lamab kaitsetuna oma voodis. Võib-olla hiilib madu oma korvist välja. Võib-olla on noor, kullakarva silmadega orjatar andnud maole oma sülge juua ning sosistanud tema väikesse lamedasse pähe lubadusi ja needusi. See tüdruk, keda Johannes jalaga lõi, nii et ta kohmakalt kukkus ja küllap vist hamba murdis. Võib-olla on ihukaitsjad tegelikult tema vaenlased. Võib-olla on keisrinna eunuhhid nad ära ostnud. Kõik nad ju vandusid, et ei näinud midagi tol ööl, kui ta ise nägi täiesti selgesti deemonit keset tuba seismas ja talle tulesilmadega kurjalt otsa vaatamas. See oli pikk, peenike, okkalises rüüs olevus. Mustad ogad olid tihedad nagu korraliku luua raod ja vähemalt jalapikkused.

Mõte sellest nägemusest on piisav põhjus, et lasta tuua rasket falerni veini ja kutsuda nooruke, hästi heledapäine orjatar. Aga ehkki too võtab voodis vähe ruumi, on tema kehas selline soojus ja rahutus, et mees saadab ta pärast kohe minema. Ja ootab igatsusega, millal valgeks läheb. Ning kardab valguse tulekut, tühjendades ühe peekri teise järel.

Sest kui läheb valgeks, on kõik deemonid ja unenäod kadunud. Ja kui läheb valgeks, ootavad teda pärast järjekordset unetut ööd koosolekud, läbirääkimised, esindusüritused ning uued koosolekud ja läbirääkimised ning luksuslikud, rikkalikult vürtsitatud road ja peekrid lahjendamata veiniga, mis tuleb tühjendada põhjani ning uuesti täita. Sest kuidas ta muidu tõestab, et on aus ja suuremeelne mees? Ja keisrinna, see mära, vaatab teda, kulmud nii tihedalt kokku kortsutatud, et need meenutavad kitsaste mustade tiibadega kurja lindu. Keisrinna paneb pahaks tema liigutusi, tema häälekust, tema käitumist üleüldse. Seejärel tulevad jälle läbirääkimised ning õhtusöök läbirääkimispartnerite, tantsijannade, poiste ja akrobaatidega. Sest kellelgi ei tohi olla põhjust öelda, et temal, kes kord peab kandma keisri mantlit, on midagi puudu. Praegu on see veel saladus. Seda teab ainult ta ise. Ja keisrinna võib-olla aimab. Ja veel see must deemon.

Kallis ennustaja, kes sa oled kindlasti ammu juba surnud, sosistab Kapadookia Johannes. Ma nägin su ninasõõrmeid, mis olid punased ja peened. Ja su käsi, mis olid jooksvast sõlmelised. Ja su valgeid juukseid, mis ripnesid nagu närtsinud taim.

Sa palusid mind niisutada su huuli. Ja ma kastsin nimetissõrme kruusi. Sinu suu ajas mulle hirmu peale. See sarnanes kitkutud kana taguotsaga. Seda suud puudutades oleksin kadunud.

Aga ma ohverdasin. Niisutasin su kleiti valge kana verega. Linnu sisikond läikis päikese käes. Need erksad värvid olid nagu luksuslik sisemine rüü.

Pea meeles, et ma ohverdasin. Pea meeles oma mantlilubadust.

Ja kallis astroloog. Sina, kes sa tead Jupiterist, Saturnist ja Veenusest kõike. Sina, kes sa pead pikki kõnelusi Plejaadidega ja tead minu kohutavat tõusumärki. Sina, kes sa soovitasid mul süüa vähemalt kord nädalas värske heina, akaatsiamee ja koriandriga keedetud sinki. Ja pesta kaela mitte sagedamini kui kahe nädala tagant. Aita mind.

Mu vaene süda peksab ja taob. Okse tõuseb mulle kurku. Ulatub kurgust kõrgemale. Aga oksendamine ei too põrmugi kergendust. See mõjub tuimestavalt ja lõdvestavalt, peaaegu nagu naisterahvaga koosolemine. Õnn ja lõõgastus sel hetkel, kui oled oksendanud keha täiesti tühjaks ja pea täiesti tühjaks. Kõik närvid on vakka ja ootel. Ja nagu kevadepahvak tuleb orjatar ja toob midagi nii süütut nagu vesi. Ei ole jaksu isegi mõelda, kas see on mürgitatud. See on jahe ja selge ning värskendab paremini kui kõige kallim falerni vein. Tee minust keiser ja ma joon ainult vett. Kogu riik peab jooma vett. Aga aita mind. Aita vaest Kapadookia Johannest. Kaitse mind nugade ja mürgi eest. Päästa mind mustas kulunud luudadest rüüs deemoni eest. Päästa mind selle kurja-kurja keisrinna eest.

Ei, riigi kassameistrile ja esimesele ministrile ei ole Theodora mingi kingitus. Ta on igapäevane nuhtlus ja muuseas väikesekasvuline, üsnagi tavaline, võib-olla peaaegu inetu naine. Tema omanduses on kogu see ilu, mida saab osta. Aga ei tea, kas ta kogu selle krohvi all ikka on nii peen ja kahvatu? Võib-olla on tal nii ohatis kui ka vinnid. Ja kes teab, kas ta nende pikkade toretsevate rüüde all ikka on nii graatsilise ja peene pihaga. Kas tal ei ole mitte nõrkus magusate kookide ja veini vastu? Ja juuksed, see must läikiv pahmakas, mis kunagi olevat talle kandadeni ulatu-

nud. Õigupoolest on avalikult teada, et ta kannab parukat. Sääraseid ütlusi omistatakse talle, Kapadookia Johannesele. Ning omavahel olles ja hilistel öötundidel olevat ta öelnud sootuks hullemaid asju.

Theodora taob oma sõrmenukid vastu hõbedat ja marmorit verele. Ta ei lase end niimoodi haavata. Alandada ja solvata ta ennast ei lase. Kui keegi just peab teda haavama, siis võivad nad talle noaga lõpu peale teha. Ja pealegi just see kapadooklane. See libasõber, kes on aeg-ajalt tema ees kummardanud ja teda kauniks nimetanud. Selline jutt tema suust. Tema! Ah, Theodora soovib, et mees läheks nii paksuks, et kukub läbi omaenda kandetooli sodiks. Ta soovib, et mehel langeksid juuksed välja, et talle tuleksid näkku rõugearmid, et tema jalad läheksid seenetama. Et tema koer nakataks ta marutõppe, nii et ta peab neljakäpakil roomama, ilastama ja haukuma. Ja jääks tema kere ometi uksepiitade vahele kinni ning mädaneks seal ära.

Naine läheb veelgi enam raevu, kui keiser talle ainult murelikult otsa vaatab ja ütleb, et selline see kapadooklane kord on, veidi primitiivne ja toorevõitu. Ei maksa südamesse võtta. Ja sellel mehed on ju ka oma head küljed.

Aga neid külgi ei ole ma kunagi näinud. Algul, kui ta püüdis mind meelitada, pidasin ma teda libedaks. Ja nüüd, mil ta kindlalt sadulas istub, on ta häbematu nagu lihuniku koer. Kui ma ka mässiksin end deemonihõlsti, mis on torkiv ja tige nagu tuhat musta luuda, ei saaks ma iialgi jagu sellest mehest, kes suudab meie varakambrid täis hoida.

Aga Antonia. Antonia ei laseks end eales mingil vanapoolsel haisval mehel solvata ega haavata.

Mu kallis sõbranna Antonia käib äkitselt kapadooklase maja vahet umbes sama sageli kui unenäoseletaja. See, keda ta külastab, ei ole küll meie kassameister. Kuid Antonia on hakanud väikest viisi hoolt kandma tema tütre eest, selle lapse eest, kes on õppinud kõike mida soovib ja enamgi veel. Üsna pikk ja peenike tüdruk, kes riietub veesinistesse värvidesse ning näib õrn ja süütu nagu metsiiris. Kõige parema meelega läheks ta kloostrisse või ehk sõidaks ema juurde provintsi. Kuid ta on mures oma isa pärast,

kes võtab ette tunduvalt rohkemat kui jaksab ja ühel päeval jääb kindlasti rabandusega pikali.

Ööd ja päevad läbi peab isa keisri heaks töötama, ohkab tüdruk. Ja kodust on saanud hullumaja, täis ihukaitsjaid ja metsloomi ning öösiti isa toast kostvaid koledaid hääli.

Antonia naeratab. Ka temal on, millega maadelda. Ka tema mees tunneb end ärakasutatuna ja pealekauba kõrvaletõugatuna. Milline isiklik löök on see, kui triumfirongkäik ära keelatakse. Seda teab vaid tema mees, väejuht ja sangar Belisarius. Ja muidugi ka Antonia, ustav ja kaastundlik abikaasa. Aga muud pole teha kui vaikida ja kannatada.

„Aga," sõnab tüdruk ja läkitab Antoniale kummaliselt heleda pilgu. „Teil on ju terve sõjavägi käes."

Antonia naeratab nukralt. Laps hindab sõjaväge vist üle. Sõdurid on küll oma väejuhile lojaalsemad kui keisrile. Aga sõjavägi üksi ei tule toime. Ei, aga kui oleks vaid mõne tähtsa isiku — kõige parem valitsuse mehe — toetus.

Kassameistri tütar punastab. Tema soengust vallandub üks lokk ja langeb põsele. Tüdruk keerutab muudkui seda juuksesalgukest ümber nimetissõrme. Ta ei pane üldsegi tähele seda, et kisub juukseid välja ning sõrme ümber jääb väike must sõrmus, ega seda, et Antonia suudleb teda hüvastijätuks põsele.

Kuid ta jookseb isale vastu nagu siis, kui oli veel väike tütruk. Ja vaevalt on ta oma jutu ära rääkinud, kui see mees, kellel on alati kiire, kellel on muidu nii suuri raskusi kehalise kontaktiga, surub ta enda vastu ning nimetab teda oma kullatükiks ja õnnetäheks. Ja koer lakub tüdruku kätt. Ja portselansiniste silmadega kass tuuakse padjal kohale ja madu lastakse korvist välja, sellal kui kassameister süleleb oma habrast tütart, märkamata, et tüdruk pühib kõik tema suudlused käeseljaga maha ning viimaks libiseb peaaegu meeldivasse minestusse, kuna isa muljub tal kogemata paar ribi katki.

Järgmisel päeval ei näe ta ei oma isa ega oma sõbrannat Antoniat. Ta lamab päris üksi väikese torkiva valuga, küllap kopsus, pingul side ümber rinna ja hoolitsejateks ainult orjad. Ta närib küüsi ja joob vett ning tunneb end juba pattukahetseva nunnana. Sest võib-olla poleks ta tohtinud üldse midagi öelda.

Öösel kuuleb ta käskjala samme, kelle tallad on puuderdatud vaikusega. Tüdruk teab, et too jookseb isa ja Antonia majade vahet. Ja ta mõistatab:

Saame kokku. Arutame omavahel.

K. J.

Konstantinoopol. Liiga ohtlik.

Teie A.

Palun ette panna kohtumispaik.

Teie lootusrikkalt ootav K. J.

Meie villa Bosporuse ääres. Paviljon.

Teie kiindunud A.

Millal?

Teie kannatamatu K. J.

Kolme päeva pärast. Kui on pimedaks läinud. Tulge üksi. Tulge ümberriietatult.

Teie ustav A.

Antonia naudib seda. See on nagu teater. Pimeduse ja kahekesi-oleku illusioon, mis äkitselt purustatakse: Keisrinna mehed astuvad ette, relvad ja tõrvikud peos. Narces. Ta saadab kindlasti Narcese.

Antonia laseb end oma rolliks minkida ja riietada. Õigupoolest ei valeta ta ainsagi sõnaga. Ei peta ainsagi liigutusega. Ta lihtsalt teab, kuhu tema sõnad ja liigutused kapadooklast juhivad, sellal kui ta pakub mehele veini ja mainib, et on oma mehe pärast haavunud ja solvunud. Ta tunneb õigusega, et mees on kõrvale lükatud ja tähelepanuta jäetud ilma muu põhjuseta kui puhas kadedus. Üks keiser, kes ei ole ise kunagi sõdinud ja kellel pole iial olnud võimalust sangar olla või kasvõi end sellena tundagi, kuidas saakski ta olla teistsugune kui väiklane ja kade? Naine avab end kassameistri ees tõeliselt, juhib teda, annab ta mõtetele hoo. Moepärast pidurdab teda hetkeks. Ja laseb tal siis hüpata.

„Sõjaväe abiga kukutame keisri ja keisrinna," hüüab mees.

Ja siis äkki valgus ning ootamatu kähmlus Narcese ja tema meeste ning kassameistri ihukaitsjate vahel. Võitlus, mida Antonia kirjeldab kui päris tõhusat meelelahutust ja Narces nimetab käkiteoks. Aga ikkagi juhtub selline äpardus, et kapadooklane pääseb ja otsib kaitset kirikust, kus mungad peavad tema väljanägemist sedavõrd provotseerivaks, et lõikavad ta juuksed maha ja katavad ta liiga väikese mantliga, mille nad laenavad mungalt nimega Augustus. Ja see nimi närtsitab sõnad „minu sõber keiser" kapadooklase huulil.

Ja keiser. Keiser?

Tõrvikute lõhn. Väga hiline tund. Keisrinna lõhnaõli lõhn — värske ja toekas nagu täielikult avanenud hüatsint keset ööd.

Ja reetmine. Hunditund ja reetmine. Torkiv nagu mustad luuad.

Ja keiser: „Võib-olla on see eksitus. Me peame laskma mehel selgitama tulla."

Ja keisrinna. Tema sõrmenukkide tants seintel ja laudadel. „See mees on ohtlik. Hullutaja."

„Aga meie rahaasjad," ütleb keiser. „Kui poleks meie rahaasju."

Keisrinna sõnad. Nagu katkirebitud pärlikee. Sõnad tilguvad, tantsivad, veerevad.

„Surma," ütleb ta. Ta soovib selle mehe surma.

„Pagendusse," arvab keiser. „Provintsi pagendusse, seni kuni asja uuritakse."

Keiser ei taha kuidagi aru saada, et mees, kes kummardab koeri, kasse ja madusid, võib õiget usku inimestele ohtlik olla. Ta peaaegu et vangutab pead keisrinna lapsiku hirmu üle, kui too põrandale heidab ja Jumalat palub.

Piirduti pagendusega. Ilmselt ei avaldanud ma piisavalt veenvat muljet. Ja mis kõige hullem. Oma meelest kuulsin ma keisrit pomisevat, et mõne koha pealt olen ma kapadooklasega paras paar.

Kapadooklane võis veeta ülejäänud elupäevad meeldivas jõudeolekus oma provintsimõisates. Ta oli kõva noosi kokku ajanud. Tema keldrid olid kulda, veini ja peent õli täis tuubitud.

Ta vahetas oma unenäoseletaja välja. Aga taevas oli ja jäi samaks.

Ta needis oma ema ja oma kahvatut tütart, kes oli põlvitamisest loobunud, sest rinnus hakkas ikka ja jälle torkima. Kapadooklane elas lillegi liigutamata, oksendas hommikuti, ümbritses end luksusega ja kurtis, et tal ei ole enam võimu.

Minu kui keisrinna võimalused midagi ette võtta olid väga piiratud. Mul õnnestus korraldada, et teda süüdistati ühes mõrvas. Kuid paraku õnnestus tal tõestada oma süütust. Ja ometi tõukas ehk just see süüdistus ta õnnetusse. Igatahes ei olnud ta nüüd enam puutumatu.

Ühel hommikul tuli ta nagu ikka koju purjutamisest pooloimetuna, ümbritsetuna oma sündsusetust õukonnast, selles kandetoolis, mis mõjus provintsis lausa väljakutsuvalt.

Poisikesed hakkasid areldi puudutama orjade pikki siledaid sääri ja itsitama, nähes poolalasti tüdrukuid ja paksu meest. Nende parv muutus aina tihedamaks. Ligi astus mehi ja naisi. Tihe rahvasumm õieliaetud, küünistavate, osutavate sõrmedega ajas nii orjad kui ka tüdrukud pakku. Ja tema, kapadooklane, kes oli nii harjunud võimu ja rikkuse barjääriga, kukkus nagu raske kohmakas lind oma pesast välja. Nad hakkasid rebima tema rüüd ja patju, mis olid purpurivärvi villa täis topitud. Peagi sarnanes see tapetud looma sisikonnaga.

Kapadooklane ärkas ja hakkas kõnelema. Ta üürgas täiest kõrist nii ladina kui kreeka keeles, viidates keisri sõprusele. Aga nad naersid. Keiser oli väga kaugel. Ning nad tirisid teda õhukestest juustest ja esitasid alasti mehele küsimusi.

„Kus on see raha, mis sa mu onult röövisid?"

„Miks sa mu vennast kerjuse tegid?"

„Kus asub see talu, mille sa mu tädi ehete eest ostma pidid?"

„Palu, nagu mu onu palus ja anus, et talle oliivisalu alles jääks."

„Kas mu vanemad on veel elus? Või on koer ja madu nad nahka pistnud?"

Ka naised karjuvad. Päike torgib ta silmi ja pea pööritab, kui nad lükkavad ta laeva pardale ja ta potsatab trümmi. Libedad tolmused viljaterad vajuvad ta ümber laiali. Ta ujub nisus, kuid imelikul kombel ei lämbugi. Ta ei taju oma keha solvanguna ega

pea oma koledaid sajatusi kohatuks. Vili on ainult halvasti silutud ase. Ja kui orjad tulevad, nõuab ta sobivamat voodit.

Nõnda käis kapadooklase käsi.

Kuid ka minu patju on vaja kloppida ja lina on higist märg.

Ja isegi praegu, keset ööd, sädistavad mu neitsid.

Oh, nad on minu unetuse pärast nii õnnetud. Nad palvetavad minu eest. Nad on nukrad ja löödud. Nende ümarad põlved on nagu põrandale pudenevad kahvaturoosad roosilehed. Nii kergelt põlvitavad nad. Võiksin neid nende põlvede eest lüüa. Väga kergesti.

Tõusen püsti, naeratades ja nobedalt ja täis valu, ning vähe puudub, et vajuksin kõige lähemal seisjate sülle.

Naksatus. Naksatus mu põlvedes. Joonlaud selja sees. Mu pilk, mis vaatab käskivalt neid tüdrukuid, nii ilusaid ja reipaid. Nende lakitud käevõrud on nagu maosoomused põrandal. Nende ninakeste nohin, huulte niiskus. Põrandal. Ja nende vajumise ja tõusmise lainetav liigutus. Ja näod — tähelepanelikud ja naeratavad.

Millest ma puudust tunnen?

Kõigest. Ei, mitte millestki. Ja see, mis mind piinab, ei ole tegelikult vanadus. Vaid elu ise.

Minu põlved siidi all. Nagu siis, kui ma liblikanuku pooleks murdsin.

„Narces. Kutsuge Narces."

„Narces, ütle mulle, kas kapadooklane on ikka veel elus?"

„Ta sõidab laevaga. Ja igas sadamas laseb kapten tal leiba kerjata."

„On ta hulluks läinud?"

„Kõige järgi otsustades: ei. Tema nahk on terve. Tema keha hakkab juba inimlikku kuju võtma. Tema silmad näevad terved välja."

„Ta ei ole veel murdunud?"

„Kapadooklane hoiab end jalul kahte moodi. Esiteks on tal peas täielik arvepidamine ja kõigi nende nimed, kes on talle raha võlgu. Neid vuristab ta endale ette, et magama jääda. Teiseks peab ta oma praegust seisundit olukorraks, mis saab muutuda

ainult paremuse poole. Ta arvestab kindlalt sellega, et võidab oma endise staatuse tagasi."

„Ja tütar?"

„Tema läks kibekiiresti mehele ja ootab nüüd oma teist last."

„Narces, kanna hoolt, et kapadooklase võlglased maksaksid oma võlad meile. See peaks olema õiglane."

Omal ajal sai Antonia tasuks abi eest paar kapadooklaselt äravõetud maja. Aga varanduse konfiskeerisin mina. Kujutasin ette, et seda salavara puudutatakse vaid häda korral. Kuid hiljem neelas Sofia kiriku uuesti ülesehitamine kõik. See kuppel, mille lõid unistused, rehkendused, arhitektid, töölised, orjad ja raha.

Nüüd on see nagu taevavõlv. Nii kerge ja õhuline, et tunned mingit õnnetunnet jalgadest juuksejuurteni tuhisemas, kui ajad pea kuklasse, et selle ilu imetleda. Aga siis, kui hoone ikkagi kokku varises, haihtusid läbi selle hapra kupli otse sinisesse õhku astronoomilised summad.

Igal ööl kõndis keiser mööda koridore edasi-tagasi, valvurid ja orjad kannul, kuni ta nad äkki maha raputas nagu metsloom, kes rebib oma köidikuid. Ma teadsin seda. Kuid ootasin. Kapadooklane oli loonud meie vahele vahemaa. Ja kapadooklase langemine oli täitnud selle vahemaa jahedusega. Keiser nägi vaid seda, et ma olin röövinud talt sõbra, mitte seda, et olin kaitsnud teda vaenlase eest. Ja seda „parajat paari", seda märkust ma ei unustanud. Saime kokku vaid troonil, lahked väärikad näod ees, muidu aga käitusime mõlemad äraootavalt. Kuid too päev, mil ma usaldasin keisrile oma salavaranduse, murdis jää. Tänulikult nagu laps võttis ta mu kingituse vastu, esitamata küsimusi.

Kuppel kasvas nüüd imekiiresti. Kõik arved maksti õigel ajal. Imede aeg ei olnud ilmselt veel möödas. Turul plaksutas jutustaja käsi ja meelitas rahvast ligi oma versiooniga sellest loost.

Kirikul lasus otsekui needus, ütles ta. Kõik, mis päeval ehitati, varises öösel kokku. Varakambrid olid ammugi tühjad ja keiser ei leidnud mingit nõu.

Aga ühel varahommikul ootas teda poolelioleva ehituse ees keisrinna kõige usaldusväärsem eunuhh. Ta palus keisrit anda järgmisel hommikul enne koitu enda käsutusse nelikümmend ratsa-

meest ja nelikümmend sadulakottidega muula. Ratsameeste seas pidi olema ka uus kassameister.

Keiser käskis tal lähemalt selgitada. Kuid eunuhh vastas vaid, et niimoodi saavad kõik probleemid lahenduse. Ja kui pimenema hakkas, oli karavan juba varustatud.

Muulad olid noored ja tugevad ning võimelised ronima peaaegu püstloodis kaljude otsa. Mehed olid vilunud ratsamehed, välja arvatud kassameister, kes loobus hommikusest unest üsna vastumeelselt. Tal oli ka probleeme ratsutamisega ja eunuhh, kes nad linnast välja juhtis, ei meeldinud talle põrmugi.

Nad ratsutasid piki Bosporuse randa. Võib-olla nägid nad ka Marmara merd. Koidu ajal sulasid vesi ja valgus ühte ning panid neil pea pööritama.

Äkki tõmbasid muulad oma ilusad teravad kõrvad lidusse ja tardusid paigale. Ratsamehed pidid neid edasi sundima. Kuid ehkki loomad end aina tagajalgadele püsti ajasid ja peaga vehkisid, oli kõik vaikne. Kabjaplagina, sadulakottide nagina, valju peenehäälse hirnumise, koguni meeste hingetõmbed imes valgus endasse.

Enda ees nägid nad lossi. Palju suuremat kui keisripalee. See kõrgus nagu keset valguseaeda, paistes täiesti selgesti, ehkki nad nägid sellest läbi nagu klaasist. Kui nad sellesse sisse ratsutasid, liikusid muulad nagu kalad vees.

Hetkeks silmasid nad tulevärvidesse rõivastatud imekaunist naist. Tema juuksed olid pikad ja tumedad ning tema silmad hiilgasid pelutavalt, kui tema ja eunuhh osutasid kullamäele.

Mehed täitsid üksteise järel oma sadulakotid. Kassameister aga jõudis oma koti ainult poolenisti täita. Sest kui päike täitis palee valgusega, laskis naine kuuldavale lühikese käheda karje. Ja lendas minema, seljas mustadest sulgedest rüü.

Palee oli jäljetult kadunud. Ja eunuhhi juuksed olid muutunud valgeks.

Jüstkui pimesi ratsutasid mehed koju.

Linnamüüri ääres vajusid muulad kokku. Ühelgi neist ei olnud suu ümber vahtu ega nahal vähimatki kriimu.

Mehed jäidki tummaks.

Kuid kuld oli tõeline.

Tegelikult ma ei tea, kas mulle see lugu meeldib. Muidugi

tunnen kergendust, et mind ei nimetata ei vargaks ega kurjategijaks. Aga et mind, kes ma alati väldin musta, mässitakse järjekordselt sellesse igavasse ja inetusse värvi. Kõik need koledad kaarnasulgedest ja luuaraagudest hõlstid, saaksin ma neist ometi lahti.

Tõsi on ju vaid see, et lasin ära tuua varanduse, mille olin konfiskeerinud.

Et Justinianus siis lausa kiriku sisseõnnistamise ajal pidi hakkama selle ehitisega hooplema ja iseennast Saalomoniga võrdlema, selle pärast on mul tänase päevani häbi. Sofia kirik pole ju ikkagi ei taevavõlv ega valgusele toetuv loss. Kõike kannavad hoolikalt maskeeritud sambad. Ja seda muuhulgas tänu minu kangekaelsusele. Ma ei kartnud kapadooklast kunagi.

Hirmu tunnen esmakordselt praegu, kui mõtlen poisile, kes on varastanud mu hinge ja mu näo. Tema kulmud on nagu musta linnu tiivad. Tema hambad lumi. Hobuse laudja ümber voogab siid nagu veri. Ta tahab tulega mängida. Ta tahab määrida mu lauba tuhaga. Tema ja mina, paras paar. Tema ja mina, ohakas ja herneväät.

Narces, lõika mind vabaks.

12

Ma teen öö päevaks ja päeva ööks. Ma sulen päikesekiirtele sissepääsu ja lasen küünaldel põleda. Minu aeg on see aeg, mis on mu kehas.

Täna, kui lasksin kardinad eest tõmmata, oli taevas tähti täis. Tundus, nagu puhuks pimedus neid minu poole. Käskisin kutsuda oma astroloogi. Ta jäi pikalt taevasse vahtima. Oli selge, et ta loeb sealt endeid, mida ta ei julge välja öelda.

Kui ulatasin talle käe, kummardus ta sügavalt selle kohale ja uuris selle jooni, otsekui lootes, et elujoon tema pilgu all pikemaks kasvab.

„Tänane päev ei ole soodne ei liikumise, kirja ega kõne jaoks," teatas ta sügava ohkega.

„Päev... Mina arvasin, et tähed kuuluvad öö juurde."

„Nagu keisrinna soovib," lausus ta ja kummardas järeleandlikult.

Otsustasin ajutiselt alluda ööpäeva rütmile ja käskisin kahel noorel eunuhhil mu voodi valmis seada. Nad tõstsid tekke ettevaatlikult, nagu kooriksid haruldast puuvilja. Sirutasin käe välja ja puudutasin ühe põske. Nägin, kuidas ta silmad sellest hellitusest suureks ja tumedaks muutusid ning silmapilgu soovisin, et ta paigale jääks. Kuid ta kadus kärmesti ja hääletult.

Mu padi on siidist. Mu süda on kivist. See taob ja taob, mu raske süda. Ja ma kuulen keisri samme. Üha lähemal. Tegemas mu toa ümber ringe. Nagu tollal, kui kuulsin igal ööl ta samme oma maja ümber. Siis, kui ma ketrasin ja tõin suuri ohvreid, et pälvida austust, et kellelgi poleks suuremat õigust end neitsiks nimetada kui tollel valgel, ligipääsmatul Theodoral. Neitsist emal, keda keiser armastas.

Tema käsi mu kätes. Tema hingeõhk mu näol. Sellest on

saanud meie kõige intiimsem hellitus. Võib-olla ta teab, et mu keha on muutunud ahtraks. Tema Jumala kingitus.

„Loe mulle seadusi," palun ma.

Kui see ei ole liialt väsitav.

„Ei," käin ma peale. „See mõjub virgutavalt."

Mul on ju meeles, kuidas me koos lähenesime lõplikule sõnastusele. Mõnikord naersime. Kujutasime ette, et oleme täiesti harilikud surelikud ning sunnitud omaenda ettekirjutuste järgi käima. Mängisime väikesi situatsioone, eriti seadusega pahuksis naist. Ja võib-olla läksin mängides ülearu hoogu. Ma vist ei pannud päris hoolega tähele, kui seadus täht-tähelt kirja pandi.

„Mees võib nõuda lahutust oma naisest, kui naine käib saunas meeste saunaajal. Kui naine läheb välja ning sööb koos võõrastega, kui ta läheb ilma loata teatrisse, võiduajamisele või loomavõitlusele. Või kui mees tabab naise ja tolle armukese intiimses olukorras, näiteks kõrtsis."

Kui abielu on tõepoolest püha, kas on siis vaja seda nii palju kaitsta?

Palun keisrit lugeda veel natuke edasi naiste õiguste kohta. Tema hääl muutub aeglaseks ja justkui ebalevaks. „Mees ei tohi oma naist ilma põhjuseta välja visata. Ja kui naist sunnitakse veetma öö väljaspool kodu ning sellisel ööl on tagajärjed, siis võib mees selle eest ainult iseennast tänada."

„Kas see ei ole natuke liiga vabameelne?" küsib keiser. „Ei tea, kas see ikka toimib?"

„See seadus," vastan ma, „see on tugev nagu siid."

„Siid?" sõnab ta. Ja küsib veidi aja pärast, kas mul on palavik.

Ei, ainuüksi mõte siidist, mida me nüüd ise kasvatame, lööks igasuguse palaviku alla. Nüüd on meil muudki kui ainult see armetu niit, mida me kunagi tõmbasime rannakarpidest ja kutsusime meresiidiks. Või kõik need kulunud rüüd ja lapid, mis harutati üles, et villaga kokku kududa. Meil on ehtne siid ja õigupoolest ei olnud mul kuigi suurt usaldust nende kolme misjonäri vastu, kes selle endaga kaasa tõid.

Nad käitusid nagu mungad, ehkki olid pigem kaubareisijad. Küsisime, kui paljusid nad on õigesse usku pööranud, ja võõrustasime neid, nagu meil on kombeks kõiki mungamantlis ja nälginud

prohveteid võõrustada. Tegelikult tundsin peaaegu kergendust selle üle, et nad ei neednud mind ega soninud võõrastes keeltes. Olin ajapikku igasuguste asjadega harjunud.

Äkki ilmnes, et nende palveraamatuks on kepp, lühike õõnes okslik kaigas, mille nad avasid nii pühalike nägudega, et naljakas oli. Eriti siis, kui sealt ei pudenenud välja reliikvia, vaid kuhjake väikesi nigelaid pärleid ja mingid piklikud asjandused, mis sarnanesid kanasitaga.

Nad ütlesid, et see on siid.

Võtsin otsekohe ühe neist väikestest kestadest pihku ja murdsin pooleks. Ootasin, et leian sealt seest kaunid värvid.

Mehed karjatasid nagu piitsahoobist tabatud, või nagu oleksin toime pannud pühaduseteotuse.

See pisike hall kapsel on mingi elusolendi nukk, seletasid nad. Ja uss, nii armetu ja inetu kui ta ka keisrinnale tunduda võib, see tõuk on siidi ihu ja hing. Ja kõik need väikesed ümmargused pärlid, need on siidimunad.

Ma naersin. Kihistasin nagu noor tüdruk ja viskasin katkimurtud nuku käest. Mehed hakkasid väga pidulikult seletama, kuidas usse peab toitma mooruspuulehtedega, kuidas nad siis kerivad end peente kaitsvate niitide sisse ja uinuvad ning neid niite võib varastada ja töödelda. Kogu see lugu tundus mulle nii ebatõenäoline, et ma mõtlesin, et need vaesekesed on oma mõistuse sinna kaugele idamaale maha jätnud. Ja naer pulbitses mu sees edasi.

Nüüd on meil siid. Ussid toituvad tõepoolest nendest ilusatest lehtedest. Aga vangistatud liblikad on ja jäävad kurvaks. Hallikasvalged ja määrdunud, peksavad nad tiibu vastu puuri. Kui ma neid vaatan, tunnen oma meelest nende mustade jalgade puudutusi ja tõukude roomamist oma kehal. See on midagi hoopis muud kui need rüüd, mida olen võidukalt kandnud.

Tahaksin teada, kui mitut miljonit surnud ussi kandsin ma kroonimisrüüs tol päeval, kui mind hipodroomil tervitati. Küll oli mu kroon kerge. Ja kalliskivid, mis langesid laubalt ja katsid mu rinda, need olid kaunid õnnetoovad amuletid. Minu paraadrüüs olid siid, samet, karusnahad, suled ja kalliskivid nii hoolikalt kokku õmmeldud, et see näis olevat nagu ühest tükist. Kandsin punast

nagu suvine orjatäht, valget nagu lumi, sinine värv meenutas sügisvarje ning roheline kevadisi noori lehti.

Nähes seda rohelist värvi, lootsid mu lapsepõlvevaenlased lepitusele. Kuid see oli ainult rätsepa valitud kaunistus. Riietades mind vanade rooma võistkondade värvidesse, tahtis ta teha minust roomlanna ja kinkida mulle kogu vana peene aadli sugupuu. Ja kõik olid rätsepa kätetööst ja minu liigutustest silmnähtavalt vaimustatud. Samal hetkel, kui ma end näitasin, tõusid hääled minuni. Nägin end kogu linna keskpunktina. Mu jalad kandsid mind madudest obeliski juurde. Alles seal märkasin, et rüü on nii raske, et mu kannad vajuvad maasse.

Mina, keisrinna, vaatasin alandlikult maha ja panin käed hetkeks kokku nagu palveks. Siis tõstsin pea ning rõõmsalt lendasid käed lahku, lehvitavate ja vabadena.

Viimast korda seisin inimmeres. Kunagi enam ei saa ma tunda võõrast pulssi oma nahal ega sooja hingeõhku põsel. Keisrinna viiakse kirikusse ja hipodroomile mööda salakäike. Vaibad imevad tema sammude heli endasse. Kuid tema vead on paremini näha kui teiste omad.

Minust ei saanud ei inglit ega kauget kõrvaltvaatajat. Haarasin ahnelt kinni kõigest, mida elu mulle pakkus. Ja brokaattuhvlist või kaunist juveelist loobuda oli valusam kui kuulda, et mõni vaene kurat on nälga suremas.

Võib-olla oli mu suurim viga see, et ma rohelistele iialgi päriselt ei andestanud. Kuid ma vihkasin neid nii sügavalt. Ja sellest hetkest, kui too nooruke mees mind üles tõstis ning mu lapsenäo oma koobaltsinise mantliga kattis, olin armastanud siniseid. Seepärast tegi see mulle vaid rõõmu, et peaaegu kõik linna noormehed olid tema moodi.

Seesama embleemide ja tikandiga mantel. Seesama soeng: otsaeest raseeritud ja seljal metsikud lokid. Ja need õlad. Sageli oli noorukitel lausa tülikas oma õlgu kanda. Ka kõige lihaselisemad pidid neid polsterdama ja patjadega toekamaks tegema. See-eest puusad tundusid nii ebaloomulikult saledad, et võinuks arvata, et need metallvööde ja pistodade raskuse all murduvad. Meeste sõrmedes helkisid teravad sõrmused, randmete ümber laiad käevõrud ning koguni saapad olid pandlaid, naelu ja kette täis.

Kehad, käed, jalad — kõik oli muudetud relvadeks. Hulgakesi koos nägid nad välja nagu sõjavägi.

Ka noored keigarid, kes ei julgenud hobuse lähedalegi minna, käisid linna peal ainult niimoodi ehituna, mukituna ja soetuna. Peale selle võtsid nad osa kursustest, kus nad ei õppinud mitte ainult ennast kaitsma, vaid peaaegu et esimesel ettejuhtujal pead õlgadelt pühkima. See, kes suutis tappa vastase üheainsa jalahoobiga, oli au sees. Närvilised tajusid vaenlast igal tänavanurgal ja kõige agressiivsemad hankisid endale vastaseid lihtsalt provotseerides. Säärased asjad maksid muidugi raha. Nii enesekaitsekursused, saapad, juuksur kui ka rohked ehted. Need, kellel oli raha napilt, varastasid kaupmeestelt ja juhuslikelt möödakäijatelt. Naised harjutasid kaelakeede kiiret vallandamist ja sõrmuste äravõtmist või siis kandsid ainult odavaid koopiaid. Pimedal ajal ei käidud ringi, raha kaasas ja kuldnööbid ees. Rikkad barrikadeerisid oma uksed ja käisid väljas ainult ihukaitse saatel.

Loomulikult olin ma kõigest sellest kuulnud. Aga mina ei käinud ju iialgi üksinda väljas. Ja polnud minu mure, et rohelised olid ajapikku meeleheitele aetud. Nad varjasid end oma treeninglaagrites, kus nad harjutasid nagu hullud. Ja nende pooldajad ei käinud ei spordisaalis, saunas ega juuksuri juures. Kui kuuldi, et nad on linnas, pagesid inimesed tuppa. Sest nad olid muutunud jõukudeks, kes ei hoolinud seadusest ega korrast.

Paljud neist pärinesid eeslinnadest. Nende vanemad olid olnud talupojad. Võib-olla sellepärast ümbritsesid nad end suurte koertega. Ja pärast iga võistlust märatsesid nad purjuspäi, vehkides oma relvadega ja lastes kuuldavale möirgeid, mis võisid iga hetk muutuda nutuks. Nad peaaegu et ujutasid linna üle, et seejärel kohe jälle metsadesse pageda.

Kuid mina neile kaasa ei tundnud. Oma loožist nautisin ma vaatepilti, kuidas siniste pooldajad iga võistluse järel juubeldades püsti tõusid. Sest sinised mõistagi võitsid. Neil olid parimad treenerid, nad olid elukutselised spordimehed ja teenisid rohkem kui advokaadid. Ja kui roheliste tallis ikkagi oli mõni eriti hea võidusõiduhobune, siis ostsid sinised selle ära või siis tekkisid loomal varsti voolmed või ta jäi lombakaks.

Mulle ei tulnud pähegi, et rohelised, need igavesed kaotajad,

võivad ühel päeval mässu tõsta. Ja kui ma taipasin, mis on toimumas, haarasin oma kammerneitsil randmest, et ta lehviku seisma jätaks, ning mu küüned käristasid mu rüüsse lõhesid, sellal kui toetasin pea müüri vastu ja nägin hipodroomi justkui linnast lahtirebituna minu poole triivimas.

Rohelised keeldusid võistlemast. Nad seisid rahulikult paigal, nõudes õiglust ja kurtes, et nende pooldajaid peetakse kurjategijateks ning karistatakse sageli tegude eest, mille on korda saatnud sinised. Nad pöördusid otse keisri poole ning too vastas neile oma heeroldi suu läbi. Esmalt andis ta ebamääraseid lubadusi ja siis ähvardas neil sealsamas pea maha raiuda, kui nad ei võistle. Kui ma siis nägin rohelisi sirge seljaga üheskoos minema marssivat, teadsin, et oleme kaotanud.

Kohe seejärel algas kaos. Spordivõistlus jäi ära. Seepärast läksid kõik kaklema. Väärikad astroloogid, kes oleksid pidanud juhtunut ette nägema, tirisid ja rebisid üksteise rõivaid ja amulette. Inimesed, kes olid oma viimased mündid mõne hobuse peale pannud, karjusid, et tahavad raha tagasi saada. Meie karastunud poliitikud, kes oleksid pidanud end edu paistel soojendama ning oma rahvalikkuse ja sarmiga uusi pooldajaid võitma, ka nemad kargasid üksteisele harja. Rääkimata rikastest ärimeestest ja laevareederitest, kes toetasid siniseid nagu ikka. Ja talupojad, kes tavatruult olid maalt kohale tulnud rohelisi toetama, liitusid nüüd noorte rohelistega. Vihkamine, meelehärm ja pettumus lasti vabalt voolama. „Rikas siga. Matsirajakas. Mõrtsukas. Türalakkuja. Müüdav nahk. Oleks sa ometi sündimata jäänud. Olgu su isa neetud." Need olid mõned kõige leebemad väljendid, mis minu loožini jõudsid.

Puuviljanoad, savikruusid, liuad, pronkskannud, metsseakintsud, pistodad, praevardad, ketid ja vööd. Kõik oli äkitselt muutunud relvadeks ja viskemoonaks. Ja esimesena langesid kõige tasasemad, kes muljuti või tallati surnuks. Nõnda nägin üht kleenukest naist ja tema poega varisevat nagu hein, kui nad väljapääsu poole põgenesid. Paljusid teisi tabas sama saatus ning ka kõige rahumeelsemad muutusid kättemaksjateks ja viskusid kähmlusse. Rahvapeost, mis oleks pidanud tugevdama meie mainet ja meie poliitikat, kujunes mitte üksnes skandaal. See oli lihtsalt sõda.

Kogu linn sõdis. Ka naised ja lapsed. Ja äkki oli tuli lahti.

Tulekahjud puhkesid üheaegselt vaesteagulis ja patriitside elegantsetes villades. Ühekorraga olid leekides nunnaklooster ja lõbumaja. Sofia kirik põles. Uus suur haigla, mis oli meie uhkus, põles, ning ükski patsient ei pääsenud. Põlesid isegi saunad. Näis nagu põleks koguni Bosporus ja meri ka. Palee oli vaid õhuke kest. Leegid lõid sellesse auke ning suits pani meie silmad kipitama.

Ei politseist ega timukatest olnud mingit kasu. Väike aus politseipatrull võttis kinni kaks vägivallatsejat. Üks neist osutus siniseks ja teine roheliseks. Kuid vähe sellest. Kui neid taheti teistele hoiatuseks üles puua, oli köis kas mäda või kõrbenud. Igatahes läks see katki ja lähima kloostri mungad kuulutasid otsekohe, et see on ime, mida nad on ette näinud ja igatsusega oodanud. Triumfi ja kirikulauluga kanti need kaks pätti kirikusse, salviti ja seoti nende haavad ning neid söödeti kohikukkedega. Kui neil veinist ja hoolitsusest isu täis sai, tegid nad minekut ja kaklesid edasi, sellal kui vagad vennad ikka veel laulsid. Neil päevil ei saanud millelegi kindel olla.

Keiser oli meeltesegaduses ja mina samuti. Ma suudlesin teda, trööstisin teda ja sülelesin nagu sangarit, kui ta sellelt täiesti nurjaläinud etenduselt tagasi jõudis. Ütlesin koguni, et see on minu süü ning et ma lähen hipodroomile rohelistega lepitust otsima. Nad olid mulle tõepoolest sügava mulje jätnud. Ja keegi ei tohtinud minu pärast kannatada. Muidugi pingutasin veidi üle, kui hüüdsin, et keiser ei tohiks end kroonida minu vigadega. Ma saan ise hakkama. Hiljem kallistasime teineteist kirglikumalt kui kunagi enne. Olin kindel, et Jumal kingib meile poja, kui me ellu jääme.

Kolmandal päeval läks keiser jälle hipodroomile, piibel käes. Ta oli väga kahvatu ning võib-olla olid ta silmad punased meie kirest, võib-olla pisaratest või suitsust. Muuseas, ta paastus jällegi nagu tapaloom, kes end puhastab. Olin öelnud, et see on tobe. Viiendik linna oli tuhaks põlenud. Oli vaja otsustavust ja tugevat toitu. Ja tema, tema alandas end, öeldes, et võtab kogu süü enda peale. Ta lubas kõik heaks teha ja end parandada, kui vaid igaüks läheks oma koju. Miks teda tabas visatud kivi, sellest sain ma väga hästi aru. Ta tõmbus kössi. Tol päeval keeldusin temaga rääkimast.

Viiendal päeval hakkasin karjuma. Ma ei lahkunud oma loožist. See oli ohtlik koht. Aga seal oli mul siiski ülevaade olukorrast.

Nägin üht meestesalka võiduka lauluga tulemas. Nad tõstsid kõrgele pea kohale läikiva kilbi ning kilbil troonis või õigemini libises ilus ja väga närvis noormees. Tundsin temas kohe ära Hypatiuse, ühe eelmise keisri arvukatest vennapoegadest, ning kõrval keksis tema väikevend, elevil ja lõbus nagu kitsetall.

Kilbil istuval noorsandil oli seljas üks Justinianuse parimaid rüüsid. Ta oli seda vaid kaks korda ametitalitustel kasutanud. Kuid ligipääs meie kappidele ja kambritele oli ühtäkki ilmselt hõlpsaks muutunud. Peas kandis ta kuldkraed, mis oli mõne meie ihukaitsja kaelast ära rebitud või lõigatud. Kas ihukaitsjad ongi selleks? Kas sugulased ongi selleks? Noorsand niheles kilbil nagu oleksid tal ussid, kui ta nüüd keset hipodroomi keisriks kuulutati.

Õhtupoole tegid Belisarius ja tema mehed, mis suutsid. Aga mis loeb väike ustav malev kogu linnaga võrreldes? Mis loeb seadus poolelijäänud spordivõistlusega võrreldes?

Tol ööl sai Theodorast tõeline keisrinna.

Vastumeelselt laskis ta end loožist nõukogu ette viia. Seal seletati talle õrnalt, nagu oleks ta hädine ja närviline naine, et pagemine on ainuke võimalus. Laevad on sadamas. Suurem osa varakambri sisust on pardale laaditud. Tal tuleb vaid järgneda oma mehele Justinianusele, kes loeb end kukutatuks. Nad võivad vabalt ära sõita ning elada ülejäänud elupäevad õnnelikult ja muretult.

Naine ei olnudki tegelikult šokis. Ta oli ainult kurnatud. See, et ta nägi välja nagu pruut, ei ole sugugi tõsi. Ta tõusis püsti ning läks väikeste jäikade sammudega nõupidamissaalist hipodroomi poole. Tema pilk oli suunatud madudest obeliskile. Ja võib-olla olekski ta sinna läinud, kui leek ei oleks haaranud ta juukseid. Narces hüppab silmapilkselt ligi ja kustutab tule kätega. Naise silmad jooksevad vett ning ninagi jookseb. Ja kui ta seda pühib, saab ta käeselg tahmaseks.

Keiser on äkki tema kõrval. Ta pakub naisele käsivart. Kuid paar astub vaid mõne sammu. Keisri silmad on täis pisaraid, ta vaatab oma ihukaitsjaid, kes praegu viimast korda ta jalga suudlevad. Kuid keisrinna naeratab kummalist sissepoole pööratud naeratust, justkui ei näekski ta kammerneitseid, kes klammerduvad tema kleidisaba külge ja paluvad, et ta nad kaasa võtaks, sellest põrgust välja aitaks.

Siis kisub ta end vabaks. Ta astub oma teenijatest ja paarist tapetud sõdurist üle, näib, et ta ei tunne ei põlenud puu ja liha haisu ega omaenda kõrbenud juuste lõhna. Sel hetkel hiilgab ta nägu nagu ikoon, nagu öeldakse. Ning ta pöördub nõukogu poole.

„Ei," ütleb ta. „Ei. Ma ei põgene. Kõik teised võivad ära sõita. Aga mina jään siia. Surm on elu loomulik lõpp. Aga see, kes on kord kandnud purpurit, ei ela oma väärikuse kaotamist üle. Niikaua kui ma elan, olen ma keisrinna."

Tema kurk on kuiv. Suus on tuha maik. Kuid hääl on vali ja selge nagu veesammas.

Äkki on nii sõjavägi, nõukogu kui ka keiser saanud uut julgust. Ihukaitsjad ja kammerneitsid vaatavad teda, oma käskijannat, kergendustundega ja uskmatult. Tol ööl mõrvab sõjavägi kõik need, kes on hipodroomile kogunenud. Ainult Hypatiust ja tema venda esialgu säästetakse.

Belisariuse tagasihoidlikul hinnangul on langenuid kolmkümmend tuhat. Üks lihtsõdur, kes tegelikult oleks tahtnud olla mässajate poolel, arvab, et see arv on pigem viiskümmend tuhat.

Hypatiuse ja tema väikevenna suhtes on keiser ja keisrinna sootuks eri meelt. Justinianus tahab sugulussidemete tõttu leebust üles näidata ning pealegi on nad väga noored, arvab ta, võib-olla mõnes mõttes peaaegu ohvrid.

Keisrinna väidab, et rohkem ei ole vaja ei ohvreid, sangareid ega trooninõudlejaid.

Pärast seda, kui Theodora oli hukkamise juures viibinud, minestas ta esmakordselt paljude aastate tagant. Tema kehasse asus uutmoodi raskus ja väsimus. Ta naeratas, mõeldes meeleheitlikele sülelustele, mis nüüd lõpuks ometi tulemuse andsid. Kuid tükk aega hiljem, kui kõik oli jälle muutunud nii normaalseks kui olla sai, taipas keisrinna, et need on üksnes klimakteeriumi tunnused ning et ta iialgi ei sünnita seda pärijat, keda mõlemad nii palavalt soovisid.

Küll on Jumal mind pilganud ja narrinud. Ja seda hoolimata sellest, et ma tema pärast hülgasin jumalanna Isise, kellega ma võisin juttu ajada nagu sõbrannaga, varjude kuninganna, kes aitab igati nii meremehi, armastajaid kui ka käima peal naisi ning kellel olevat puusadeni ulatuvad kuldsed juuksed ja keset laupa väike

peegel. Aga mina ei vaielnud isegi vastu, kui Justinianus tema templi kinni pani. Teised protesteerisid kreeka filosoofide koolide sulgemise vastu. Kuid mina olin ka siis vait.

Hiljem oleme keiser ja mina ehitanud kirikuid ja loonud seadusi. Seadused on võib-olla iseäranis vajalikud advokaatidele. Kuid hooneid näevad kõik. Justinianusele näib peaaegu meeldivat Konstantinoopolit uuesti üles ehitada, nagu oleksid need kirikud, kloostrid ja saunad kingitused ning uue jõukuse ja õnne lubadused.

Eriti siis kui Sofia kiriku ehitus tõsiselt edenes, näis, nagu oleks ta kõik unustanud ja andestanud ning ise uut elu alustanud. Igal hommikul saabus ta ehitusplatsile, lumivalgeis rõivais nagu ehitusmeister. Ja õhtul, kui ta isiklikult igale töölisele päevapalga puhtas hõbedas välja maksis, oli ta ehk veelgi populaarsem kui tollal, kui ta noore printsina lõvisid ja leoparde hipodroomile lahti laskis.

Kuid kumbki meist ei saanud enam päriselt iseendaks. Mõnikord näen oma kammerneitsite huuli värisemas. Ja sageli pillavad nad peegli või nutavad ja naeravad ilma igasuguse põhjuseta.

Ja Belisarius aina küsib endalt, mis lootus see oli ja mis võit see oli, mille nimel tema kaaslinlased võitlesid, kui ta nad maha surus. Ta oli alati arvanud, et armastab ja kaitseb neid. Ta oli neile ande pildunud ning teda tervitati kiiduavaldustega, niipea kui ta kuhugi ilmus.

Nüüd ei ratsuta ta enam kunagi läbi linna, kartes näha oma ratsakujusid lõhutuna.

Ma ise tean, et minu julgus tuli ainuüksi hirmust kaotuse ees. Mul oli meeles, mis tunne oli uidata linnast linna nagu väljapraagitud kaup. Kuid senikaua kui minust kõneldakse kui kangelannast ning räägitakse, kuidas tulekuma mu nägu peaaegu kuldas, ei ole mul põhjust kurta. Küllap see, kes minu sees ohkab, on keegi teine.

See, mida käsi rahustavalt ringjate liigutustega hõõruda püüab, on minu õlg. Ja hääl on keisri oma.

Ta ütleb, et ma magasin. Jäin seaduste lugemise ajal magama. Seejärel muudkui norskasin, kiristasin hambaid ja viimaks oigasin nii südantlõhestavalt ja valjusti, nagu oleksid nii rind kui ka nina umbe jäänud. Võib-olla nägin ma und, lausub ta asjalikult.

Nägin und, see on võimatu. Sulgesin silmad ju ainult hetkeks. Ma ei maganud üldsegi.

Aga kui ma tõepoolest norskasin ja hambaid kiristasin. Või kui ma hakkan ilastama või ilmutama veelgi hullemaid nõrkuse märke, mis vahet seal siis on, kas padjad on täidetud purpurivärvi villaga või mererohuga?

Me peaksime arsti kutsuma, käib keiser peale.

Tänan, ei. Need laseksid mul ainult mõnda tavapärast pulbrit võtta. Või soovitaksid reisi tervisevetele, mis mu kindlasti tapaks.

Teed on nii siledad, et nendel võib jalga nikastamata tantsida. Sest need teed rajatakse minu jaoks. Ehitatakse paleed ja puhkelossid ning rajatakse aiad. Ja mina istun kandetoolis ja tõllas, selg sirge. Sirge seljaga ning surmani tüdinud mõtlemast sellele, kes neid teid ja aedu peagi pruukima hakkab.

Aeg-ajalt teeme peatuse, et saaksin mõnele kloostrile tünni kulda või hõbedat kinkida. Ja need vagad naised, kes mind võib-olla pealekauba põlgavadki, kummarduvad sügavalt, rasked auväärsed rüüd üll. Nad palvetavad minu eest. Huvitav, kas nad palvetavad südamest. Igatahes ei ole see seni aidanud.

Pigem on nõnda, et sellised reisid rikuvad mu tuju ja välimust. Iga päev näha end uurivate ja kaastundlike pilkude peeglis. Teada, et nad näevad ülearu kahvatut jumet. Higipärleid ja tuhkhalli laiku mu oimukohal. Kui neitsid mulle soengut teevad, hoiavad nad enda teada, kui palju karvu nad välja kammivad ja kui paljud nüüdseks valged on. Olen kuulnud neid kõnelemas nimetust haigusest.

„Ta on nagu käguvaablaselt nõelata saanud," sosistas noor arst vanemale. „Siin ei saa me midagi ära teha." Veidi hiljem lunis ta, et neelaksin mingit vastikut mikstuuri.

Ei, ma ei taha mingit reisi. Varakambreid ei ole vaja minu pärast kurnata. Enam ei saa midagi teha.

Patriarhi suhtes olen toiminud õigesti. Varjan üliauväärset Anthimust ikka veel oma ruumides nagu mustapesukorvi peidetud armukest. Ja ma ei tea, mis saab, kui mind enam ei ole. Võib-olla kannab keiser tema eest hoolt, nagu oleks ta mõni pilt või loom, kellesse olin kiindunud. Võib-olla laseb keiser ta tappa kui vaenlase ja poliitilise vastase. Aga mina olen teinud, mis minu võimuses.

On vaid üks süü, mille ma saan veel lunastada. Seepärast pean ma kohe Narcesega rääkima. Ja küllap ta ootas seda käsku, sest ta on kohe kohal, riietatud kuupaistesesse rüüsse, millega ta näeb välja nagu prints.

Tõusen õhinal püsti ning temagi näol on ootus.

„Me läheme ratsamehele vastu, Narces. Hundinahkse mantliga poisile. Ma mõtlesin, et nüüd. Laps, Narces. Ta on uudishimulik ja uhke ja võib-olla ka ahne. Aita mind, Narces. Sõidame talle vastu."

„Poiss?" lausub Narces.

„Laps. Jaa — minu poeg."

„Ei ole mingit last," ütleb Narces ja toetab käed mõõgapeale. „Oli üks mantliga mees. Üsna tavaline mees."

Tol hetkel muutub Narces mu silme ees vanaks meheks. Aga ma ei hakka temaga arveid õiendama. Narceses näen ma alati teotatud last, kes kannab peas oma karje kaja. Ja kui ta kummardub peekri või lille kohale, tean ma, et ta otsib unustust.

Vii mind lõvide juurde pikutama, Narces, tahan sosistada, kui ta võtab mu käe. Varem oleksin võib-olla öelnud: suudle mind, Narces. Võib-olla oleksingi öelnud.

Pane mind päikese kätte pikali. Lase mul magada pikka kassiund. Lase mul tunda pulsi tuksumist loomade sileda kasuka all ja kuivade käppade äkilisi tõmblusi unes.

Las ma tunnen küüsi oma õlgadel ja vaatan looma silmadesse, kuldsetesse ja helendavatesse nagu jumalal.

Narces hoiab ikka veel mu kätt, kui mu ema ja mu õed endast teatada lasevad. Kuid mina ei jaksa kanda oma ema üksindust, Komito pleekinud naeratust ega väikest Anastaciat, kes ikka veel vajab müksu, et vaibale astuda.

Ja Antonia. Antoniat hoopiski mitte.

Ma tean, mis juhtub, niipea kui olen oma silmad kinni pannud. Ta rebib noored armastajad teineteisest lahti. Minu pojapoja ning oma tütre. Tal ei ole mu lapselapse võimetesse erilist usku. Ma olen poisi ära hellitanud, ütleb ta. Ma tean, keda ta endale väimeheks tahab. Esialgu on too vaid asehaldur. Aga ta on rikas ning tal on auahned plaanid.

Veel eile nägin oma armsaid lapsi mängimas. Athanasius kandis Giovanninat seljas ning tüdruk nõjatus sundimatult ja õrnalt poisi vastu, puhus talle kuklasse, mis oli nagu hobuse lakk. Ma pole kunagi midagi selletaolist näinud.

Pidin poisile peaaegu hõikama, et hoidku oma selga. Kui Giovanninal on nii mõnus olla, ei või ta olla kerge koorem. Kuid nad kadusid sammaste vahele. Nad naersid. Tüdruku naer oli klaar nagu lõokese trillerdus. Selle naeruga võiks ta taevasse augu lüüa.

Selle heli ja selle pildi tahan endale jätta. Muud ei midagi.

Keisrinna ei kuule neid. Või ehk keeldub elumärki andmast, kui arstid tema näo ees paabulinnusulge hoiavad.

Tema silmad on kinni. Ainult ripsmetes on õige pisike värin, nagu tajuks ta sule varju või lõhna. Siis tõuseb sulg nagu tantsuliigutusega. Ja siis, pärast seda äkilist ohet, on kõik rohelised ja pronksikarva rood liikumatud.

Noorem arst, kes on sulge keisrinna ninal hoidnud, vaatab vanema poole, kes nüüd tõmbab noorema ootamatu jõuga endaga koos põrandale. Mõlemal on meeles jalalabad ja sõrmed täiesti välja sirutada ning nende hingeõhk muutub marmoril niisketeks laikudeks. Nad ei tea, millal oleks sobilik tõusta. Seepärast jäävadki nad lamama.

Seina ääres seisab üks mees, seljas valge brokaatrüü. Ta nutab peaaegu hääletult. Kuid ta õlad vabisevad.

Musta mungamantliga vanamees eksib äkki tubadesse, kus ei teata patriarh Anthimuse olemasolust midagi. Ta vaatab segaduses ringi ja pärib oma heategija järele.

Ühel kaubalaeval tekib mehel, keda hüütakse kapadooklaseks, äkki hallutsinatsioon ning ta hakkab laulma. Ta on kerjuserõivais ning ei paista sedamoodi välja, et tal oleks laulmiseks põhjust.

„Ma rõhitsen roosi," kireb ta.

Kui kapten käsib tal moka maas pidada, ütleb mees, et ta on finantsgeenius ja tal on kohe vaja Konstantinoopoli keisripaleesse tagasi pöörduda.

Palee pargis on gardeenia lihakas lõhn peaaegu lämmatav. Punased kameeliaõied pillavad kroonlehti, mis läigivad rohus nagu lakk. Noore tütarlapse helisev uhke naer seguneb linnuhäältega.

On hommik.

13

See, mida nad minema kannavad, on pilt, sellal kui naised katkuvad juukseid ja pühenduvad kaebelauludele ja karjetele ning mehed langetavad hardalt pea.

Purpurrõivais, peas nimbusena hõõguv diadeem, lebab keisrinna kaunil sarkofaagil juveelide keskel. Liiv kandjate jalge all on kullatud ning nad liiguvad aeglaselt, nii aeglaselt.

Ning tema laup ei lase mulda endasse. Ja tema ribid jäävad südame ümber nagu kaunikujuline puur. Ta on mingitud, balsameeritud ja liikumatu nagu kuju.

Näib, nagu ei olekski eluvaim tema huulilt lahkunud. Otsekui ei neelaks pimedus seda keha iialgi.

Keiser on lohutamatu, räägitakse.

AS Trükk, Pärnu. Tell. 1977